

**Problematyka 34. Międzynarodowej
Konferencji Naukowej nt.**

**„Problematyka badawcza geografii
przemysłu i usług”**

**Main Theme of 34th International
Scientific Conference on**

**“Research Issues in Geography
of Industry and Services”**

PEDAGOGICAL UNIVERSITY OF CRACOW
INSTITUTE OF GEOGRAPHY
**DEPARTMENT OF ENTREPRENEURSHIP
AND SPATIAL MANAGEMENT**

POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY
COMMISSION OF INDUSTRIAL GEOGRAPHY

**Main Theme of 34th International
Scientific Conference on**

**“Research Issues in Geography
of Industry and Services”**

edited by

Zbigniew Ziolo and Monika Płaziak

CRACOW – WARSAW 2018

UNIwersytet PEDAGOGICZNY
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
Instytut GEOGRAFII
**ZAKŁAD PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
I GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ**

POLSKIE TOWARZYSTWO GEOGRAFICZNE
KOMISJA GEOGRAFII PRZEMYSŁU

**Problematyka 34. Międzynarodowej
Konferencji Naukowej nt.**

**„Problematyka badawcza geografii
przemysłu i usług”**

pod redakcją

Zbigniewa Ziolo i Moniki Płaziak

KRAKÓW – WARSZAWA 2018

Redakcja / Edited by: Zbigniew Ziolo, Monika Płaziak

Redakcja techniczna / Typesetting: Krzysztof Wiedermann

Wsparcie w zakresie korekty tekstów w języku angielskim / Support in proofreading of English texts: Sławomir Kurek, Agnieszka Nowińska

ISBN 978-83-8084-226-7

Wydawca / Publisher:

Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej
Instytut Geografii
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Komisja Geografii Przemysłu
Polskie Towarzystwo Geograficzne

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

Adres / Address: ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków, Polska

Strona internetowa cyklu konferencji / Conference website:

www.przemysl.up.krakow.pl

www.industry.up.krakow.pl

*Strona internetowa czasopisma Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego
Towarzystwa Geograficznego / Website of the journal Studies of the Industrial
Geography Commission of the Polish Geographical Society*

www.prace-kgp.up.krakow.pl

Wprowadzenie

Introduction

Jubileusz 100-lecia Polskiego Towarzystwa Geograficznego jest dobrą okazją do podsumowania dotychczasowych osiągnięć badawczych nauk geograficznych, w tym geografii przemysłu i usług, a także do podejmowania prób syntez dotychczasowych wyników oraz proponowania nowych koncepcji analitycznych, które pozwalają na coraz precyzyjniejsze poznawanie procesów przemian przestrzeni geograficznej, w tym struktury przestrzennej przemysłu. Ważnym zadaniem jest, aby przedstawiane propozycje dalszego rozwoju geografii przemysłu i usług oraz proponowana problematyka badawcza, nawiązywały do zmieniających się uwarunkowań wywoływanych przez nasilający się postęp cywilizacyjny, zmierzający do wkraczania w informacyjną fazę rozwoju. Należy również zwracać uwagę na ocenę, w jakim stopniu, w przestrzeni geograficznej i strukturze przestrzennej przemysłu, przebiegają procesy polaryzacji potencjału społeczno-gospodarczego i kulturowego, a także jakie należy podejmować działania na rzecz wyrównywania tworzących się dysproporcji.

W procesie rozwoju geografii przemysłu, zaznaczają się dążenia prowadzące do coraz precyzyjniejszego poznawania przemian złożonej struktury przestrzennej przemysłu oraz funkcjonowania przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych, jako jej podstawowych elementów. Przejawiało się to w przechodzeniu od opisu przedmiotu poznania i wyjaśniania procesu jego rozwoju, poprzez dążenia do wypracowywania nowych koncepcji ujęć analitycznych i modelowych, określania celów rozwojowych, doskonalenia metod badawczych oraz weryfikacji przyjmowanych hipotez, które umożliwiają budowę teorii tej subdyscypliny geograficznej.

Należy podkreślić, że poznawanie procesów przemian struktur przestrzennych, stanowi ważną przesłankę dla sterowania procesami rozwoju, zwracając uwagę na podnoszenie poziomu i jakości życia społeczeństwa. Staje się to możliwe, dzięki coraz lepszemu poznaniu uwarunkowań kształtowania się elementów i relacji zachodzących między nimi, co pozwala na poznawanie praw (prawidłowości) nimi rządzących. Racjonalne zarządzanie procesami przemian układów przestrzennych jest bowiem tym skuteczniejsze, im bardziej opiera się na precyzyjnie uzasadnionych twierdzeniach, które dotyczą możliwości poznania zmieniających się czynników, wpływających na procesy przemian potencjału ekonomicznego, społecznego i kulturowego.

Do zarysowanych przesłanek nawiązuje 34. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. „Problematyki badawczej geografii przemysłu i usług”. Zakładamy, że na tle osiągniętych wyników badawczych, przedstawione będą dalsze kierunki

rozwoju tej dyscypliny naukowej oraz prace podejmujące współczesną problematykę przemian: struktur przemysłowych, rozwoju usług turystycznych, elementów infrastruktury transportowej i in. Należy zaznaczyć, że wyrazem coraz większego zainteresowania podejmowaną problematyką badawczą, świadczy ponad 80 referatów naukowych zgłoszonych na konferencję, przez przedstawicieli krajowych z zagranicznych ośrodków geograficznych i ekonomicznych.

Wprowadzające wystąpienia, podejmują problematykę kształtowania struktur przemysłowych i będą dotyczyć: przeglądu dotychczasowych osiągnięć badawczych na polu geografii przemysłu i działalności usługowej, prezentacji nowych koncepcji metodologicznych i metodycznych, problematyki zmian struktur przestrzennych przemysłu, przykłady zachowań wybranych gałęzi przemysłu, oceny stopnia konkurencyjności działalności produkcyjnej i in.

Szczególne uwagi zostaną zwrócone na następujące zagadnienia: zmiany zasad badania lokalizacji przedsiębiorstw, przemiany struktury przestrzennej i działowej przemysłu – od fazy industrialnej, poprzez postindustrialną, do wkraczania w fazę społeczeństwa informacyjnego, zasady budowania strategii rozwoju przedsiębiorstw międzynarodowych oraz metody badań światowych korporacji. Będą one stanowić podstawę do zaprezentowania: zarysu nowej holistycznej koncepcji funkcjonowania przedsiębiorstwa przemysłowego w strukturze przestrzennej przemysłu i w przestrzeni geograficznej, przeglądu skutków polityki przemysłowej w pierwszych latach transformacji, zarysowania przyszłych kierunków badawczych „Przemysłu 4.0”, zastosowania analizy skokowej dla określenia kształtowania struktur przemysłowych Polski południowo-wschodniej, rozwoju i wpływu inteligentnych specjalizacji na kształtowanie polskich regionów, analizy procesów koncentracji i specjalizacji przemysłu, zmian potencjału przemysłowego w świetle zatrudnienia i wartości sprzedanej oraz wpływu przemysłu na uwarunkowania rozwoju układów lokalnych.

Podjęta będzie także nowa problematyka obejmująca rozwój startupów jako wyraz wdrażania nowych technologii oraz działania na rzecz rozwijania gospodarki cyrkularnej w przedsiębiorstwach przemysłowych.

W analizie wybranych struktur branżowych przemysłu zwrócona zostanie uwaga na: czynniki zmian produktywności, efektywność energetyczną przemysłu w kontekście równoważenia rozwoju, zmiany struktury przemysłu wydobywczego, cykl życia klastra przemysłu meblarskiego, uwarunkowania rozwoju farm wiatrowych oraz na trwałość przewagi konkurencyjnej sektora fonograficznego.

W kolejnych wystąpieniach przedstawione zostaną: prognozy zatrudnienia w sektorze przemysłu i usług, poziom rozwoju przedsiębiorczości w Polsce na tle wybranych krajów OECD, dynamika struktur zatrudnienia w krajach UE, konkurencyjność sektora MŚP, rola sektora przemysłowego i usług w kształtowaniu struktur regionalnych oraz zmiany struktury gospodarczej wybranych

miast. Podjęta zostanie także stosunkowo nowa problematyka dotycząca roli rajów podatkowych w kontekście optymalizacji podatkowej polskich firm oraz etycznych zasad konsekwencji innowacyjności produktowej.

Ważnym przesłaniem konferencji jest dążenie do upowszechnienia tej problematyki w społeczeństwie. Dobrym przykładem tego będzie przedstawienie nowej koncepcji wdrażania wybranej problematyki geografii przemysłu i usług do edukacji na poziomie szkoły podstawowej i średniej w nowej podstawie programowej.

W czasie obrad konferencyjnych zaprezentowane zostaną także przykłady procesów przemian przemysłu przedstawione przez przedstawicieli zagranicznych ośrodków geograficznych. Na przykładzie Rosji i Polski omówiona zostanie problematyka przechodzenia gospodarki od działalności przemysłowej do działalności usługowej, procesy przebudowy struktur przemysłowych na Syberii, przestrzenny wymiar funkcjonowania i rozwoju energetyki odnawialnej na Ukrainie, przemiany gospodarcze na pograniczu Rosji i Kazachstanu, wpływ sytuacji politycznej na rozwój przemysłu samochodowego w Kolumbii oraz nowe wyzwania dla gospodarki Węgier i przemysłu prowincji Sanliurfa (Turcja).

Znaczący wpływ na rozwój układów regionalnych i lokalnych odgrywa intensywnie rozwijająca się turystyka. Na tym tle omówione zostaną: modele rozwoju agroturystyki na terenie polskich Karpat, nowa problematyka badawcza rozwoju turystyki oraz wykorzystanie analizy SWOT do budowy strategii rozwoju działalności turystycznej w układach lokalnych. Następnie na wybranych przykładach zaprezentowany zostanie wpływ wybranych czynników na rozwój turystyki w układach lokalnych: w wyniku inwestycji geotermalnych, wykorzystania zasobów architektonicznych, urbanistycznych oraz dawnej zabudowy przemysłowej, a także poprzez rozwój turystyki: religijnej, senioralnej, geoturystycznej, podróży kibiców sportowych, rozwijanie miejskich gier turystycznych, turystyki wodnej oraz możliwości wykorzystania e-usług w udostępnianiu dziedzictwa kulturowego. Problematykę tę ilustruje także wiele przykładów wpływu turystyki na rozwój gospodarczy państw południowej Europy oraz wybranych regionów: Argentyny, Meksyku, Sri Lanki, Francji i Ukrainy.

Poważne znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego odgrywa jakość infrastruktury transportowej i stosunków politycznych. Podkreślono, że ważną rolę w tym zakresie odgrywają: porty morskie położone przy ujściu dużych rzek, jakość żeglugi promowej, nowoczesność taboru kolejowego, dostępność transportowa do usług oraz porozumienie regulujące status Morza Kaspijskiego.

Przedstawione będą przykłady badań dotyczących wpływu na rozwój gospodarczy: konkurencyjności gospodarki Polski na tle krajów UE, podnoszenia poziomu innowacji w procesach wytwórczych, edukacji, roli gospodarki finansowej gospodarstw domowych oraz koniunktury gospodarczej i wywołane przez nią ruchy migracyjne.

Mamy nadzieję, że zaproponowane wystąpienia przyczynią się do dalszego rozwijania metodologii i metod badawczych wypracowywanych na polu geografii przemysłu i usług oraz do podejmowania i pogłębiania nowej problematyki badawczej. W ten sposób obok wartości naukowych, mamy także nadzieję przyczynić się do wykorzystania dorobku badawczego w praktyce gospodarczej, zwłaszcza w zakresie ocen procesów przemian oraz weryfikowania istniejących, czy budowania nowych strategii rozwoju różnej skali układów przestrzennych i sektorów gospodarczych.

Autorów zgłoszonych wystąpień, a także innych badaczy zainteresowanych geografiami przemysłu i usług, zachęcamy do rozwijania podejmowanej problematyki oraz prezentacji osiągniętych wyników na kolejnych spotkaniach.

* * *

100th anniversary of the Polish Geographical Society is a great opportunity to present the summary of the research achievements in geographical sciences so far, including geography of industry and services as well as to make an attempt at offering a synthesis of the outcomes achieved so far and of the proposed new analytical concepts which allow for increasingly precise identification of processes transforming the geographical space, including the spatial structure of industry. It is an important task to relate the presented proposals for continued development of geography of industry and services and the proposed research topics to the changing conditions resultant from the intensifying progress of the civilisation, aiming to enter the information-based phase of its development. Also note that it should be assessed to what extent, in the geographical space and spatial structure of the industry, the processes polarising the social-economic and cultural potential are occurring together with actions that should be taken to reduce arising disproportions.

In the process of developing geography of industry, there is a strive towards an increasingly precise identification of transformations in the complex spatial structure of the industry and operation of manufacturing and service enterprises as its core elements. It manifested itself in a transition from a description of the analysed subject and explanation of its development process, through striving to work out new concepts of analytical and model presentations, defining developmental objectives, improving the research methods and verifying hypotheses that make it possible to build the theory of the geographical subdiscipline.

Note that learning about the processes occurring during transformation of spatial structures comes as an important premise for controlling development processes, drawing attention to raising the level and improving the quality of life of the society. It becomes possible owing to the increasingly improved learning about the condition stimulating the processes in which elements and their rela-

tions take shape. This allows for learning about the rules (principles) that govern them. Consequently, the effectiveness of a reasonable management of processes transforming spatial system is growing with the precision used to support these about the potential to learn about changing factors affecting processes transforming the economic, social and cultural potential.

34th International Scientific Conference on "Research Issues in Geography of Industry and Services" refers to these premises. We assume that, against the background of achieved research results, further directions in development of the scientific discipline and works addressing the contemporary problems of transformations: industrial structures, development of tourist services, elements and transport infrastructure, etc. will be presented. Note that an increasing interest in the research problems manifests itself in more than 80 papers submitted to the conference by representatives of foreign geographic and economic centres.

The introductory papers focus on the topics of developing industrial structure and will review research achievements in the field of geography of industry and services made so far, presentation of new method- and methodology-related concepts, transformations of the spatial structures of the industry, some examples of behaviours of selected branches of industry, the degree to which competition of manufacturing is assessed, etc.

Particular attention will be paid to the following issues: changes in the rules for analysing location of enterprises, transformation of spatial and sectoral structure of the industry - from the industrial through the post-industrial phase to the information society phase, the rules for building the strategy for developing international enterprises and methods of analysing international corporations. They will serve as the basis for presenting the outline of a new holistic concept for operation of an industrial enterprise in the spatial structure of industry and in the geographic space, review consequences of the industrial policy in the first years of transformation, sketch the future research directions for the Industry 4.0, apply the progress analysis to determine how industrial structures of south-eastern Poland are being developed, how the development of smart specialisation is progressing and what impact they have on the growth of the Polish region, analyse processes of industry concentration and specialisation, changes of the industrial potential in the light of employment and soled value and the impact of the industry on the conditions stimulating development of local systems.

Furthermore, the new topic of start-ups will be discussed and, specifically, development of start-ups as a manifestation of new technologies and acting in support for developing the circular economy in industrial enterprises.

When analysing selected industrial structures of industry, attention will be paid to the factors triggering changes in the productivity, energy efficiency of the industry in the context of introducing sustainable development, a life cycle

of a furniture industry cluster, conditions promoting development of wind farms and durability of the competitive advantage of the phonographic sector.

Other presentations will dwell on the outlook on the employment in the industry and service sector, the level of entrepreneurship development in Poland when compared to other, selected OECD states, the growth in the employment structures in the EU countries, competition of the SME sector, the role of the industrial sector and services in shaping the regional structures and changing the economic structure of selected cities. In addition, a relatively new topic of tax heavens will be discussed in the context of tax efficiencies made by Polish companies and ethical consequences of product innovation.

The Conference takes on the important task to promote these topics in the society. A good example of the above is presentation of the new concept of implementing the selected topic of geography of industry and services into education at the elementary and secondary school level in the new curriculum.

During the conference sessions, examples of industrial transformation processes will be presented by representatives of foreign geographic centres. On the example of Russia and Poland, the problem of economic transition from industrial to service-based economy will be discussed as well as the processes of transforming the industrial structures in Siberia, the spatial dimension of operating and developing the renewable energy sector in Ukraine, economic transformation in the border area of Russia and Kazakhstan, the impact of the political situation on development of the car industry in Columbia and new challenges for the economy of Hungary and industry of Sanliurfa Province (Turkey).

Regional and local systems are largely affected by an intensive growth of tourism. Topics presented against this background include: agrotourism development models in the area of the Polish Carpathians, a new research problem emerging with development of tourism and the use of the SWOT analysis to build development strategies for tourism in local systems. Next, the impact of some selected factors on development of tourism in local systems will be presented on the following examples: resulting from geothermal investment, use of architectural, urban and former industrial resources as well as development of tourism, including religious, seniorial, geotourist tourism, travels of sport fans, development of urban tourist games, water tourism and the opportunity to use e-services in giving access to the cultural heritage. These topics are also illustrated by many examples showing the impact of tourism on the economic development of countries in southern Europe and selected regions of: Argentina, Mexico, Sri Lanka, France and Ukraine.

The quality of transportation infrastructure and political relations is very important for the social and economic development. It was emphasised that, in this respect, a significant role is played by sea ports located at the outlets of big

rivers, the quality of ferry connections, modern train fleet, transportation available to services and an agreement governing the status of the Caspian Sea.

Some examples of research studying the impact of competition of the economy of Poland when compared to other EU states will be presented as well as the impact of raising the level of innovation in manufacturing processes, education, the role of the financial economics of households and the economic boom and the migrations it causes.

We hope that the proposed presentations will contribute to the development of research methods and methodologies works out in the field of geography of industry and services and to addressing and studying deeper some new research topics. This way, apart from the purely scientific value, we also hope to contribute to using the research achievements in the economic practice, in particular when it comes to assessing transformation processes and revision of the existing or building new strategies for developing spatial systems and economic sectors of different scale.

We strongly encourage all the authors of the papers submitted for the conference as well as other researchers interested in the geography of industry and services to continue their efforts in their domains and present the results of their work at the meetings which are yet to come.

Zbigniew Ziolo, Monika Płaziak

Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Department of Entrepreneurship and Spatial Management, Institute of Geography
Pedagogical University of Cracow

MAŁGORZATA BAJGIER-KOWALSKA

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Polska

MARIOLA TRACZ

Polskie Towarzystwo Geograficzne, Oddział w Krakowie, Polska

Modele rozwoju agroturystyki w polskich Karpatach

Models of agrotourism business in the Polish Carpathians

Funkcja turystyczna na obszarze Karpat to ważny czynnik rozwoju lokalnego. Turystyka jako proces wielowymiarowy wpływa zarówno na zjawiska społeczne, jak i ekonomiczne. Rozwój funkcji turystycznej stanowi szczególne znaczenie dla obszarów wiejskich poprzez zwiększenie zatrudnienia w pozarolniczej działalności i uzyskiwaniu z tego tytułu dochodów. Badania wskazują na ważność ekonomicznej funkcji turystyki w regionie, gdyż staje się ona podstawowym źródłem dochodu, szczególnie na terenach o dużej atrakcyjności. Uruchamiany jest tzw. efekt mnożnikowy, który pobudza konsumpcję i inwestycje, co poprawia sytuację ekonomiczną wielu gmin.

Agroturystyka jest jedną z form turystyki wpisującą się w ideę zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Karpaty stanowią przykład regionu, gdzie agroturystyka jest popularną formą działalności pozarolniczej, a równocześnie uzupełnieniem bazy noclegowej. Czynniki sprzyjającymi rozwojowi agroturystyki w Karpatach są: różnorodność walorów przyrodniczych i kulturowych, dominacja małych i zanikających gospodarstw rolnych oraz wzrastająca popularność alternatywnych form turystyki.

Celem podjętego studium jest ukazanie różnych ścieżek rozwoju agroturystyki na obszarze polskich Karpat. Badany obszar cechuje zróżnicowanie pod względem liczby zatrudnionych w rolnictwie pomiędzy zachodnią i wschodnią częścią, rozwoju infrastruktury turystycznej i komunikacyjnej. Wpływa to na ofertę produktu turystycznego gospodarstw agroturystycznych.

W oparciu o studium literatury oraz badania empiryczne i terenowe wyodrębniono cztery modele rozwoju agroturystyki na obszarze Karpat. Kryteriami ich wyodrębnienia były: powiązanie z funkcjonującym gospodarstwem rolnym, specyfika oferty turystycznej i jej powiązanie z walorami środowiska przyrodniczo-kulturowego terenu oraz natężenie ruchu turystycznego w regionie i jego wpływ na prowadzenie działalności agroturystycznej.

RAFAŁ BIELECKI

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Uwarunkowania rozwoju farm wiatrowych w Polsce

Conditions for the development of wind farms in Poland

Aktualnie energetyka wiatrowa jest najbardziej dynamicznie rozwijającym się sektorem energetyki odnawialnej w Polsce. Celem pracy jest przedstawienie uwarunkowań dla rozwoju farm wiatrowych w Polsce. Omówienie zasobów energetycznych wiatru oraz zwrócenie szczególnej uwagi na ekonomiczne aspekty jego wykorzystania.

Pierwsze farmy wiatrowe powstały w Polsce w początkach ubiegłej dekady – należą do nich między innymi farma wiatrowa w Cisowie koło Darłowa (2001 r.) oraz w Zagórzcu (2003 r.). Od 2005 roku udział energetyki wiatrowej w całkowitej produkcji energii ze źródeł odnawialnych systematycznie wzrasta – obecnie jest to już około 20%. W 2015 roku turbiny wiatrowe w Polsce wytworzyły ponad 10 tys. GWh energii. W porównaniu z produkcją w 2014 roku nastąpił wzrost o około 40%. Większość mocy zainstalowanej skupia obecnie około 50 największych farm wiatrowych, zlokalizowanych przede wszystkim w Polsce północnej. Według danych Urzędu Regulacji Energetyki w 2015 roku w Polsce znajdowało się 981 instalacji wiatrowych o łącznej mocy 4117,4 MW. Według rządowych planów w 2020 roku zainstalowana moc elektrowni wiatrowych w Polsce ma wynosić 6650 MW.

Na zakończenie sformułowano wnioski dotyczące intensyfikacji rozwoju energetyki wiatrowej. Energetyka wiatrowa w Polsce charakteryzuje się wyraźnym zróżnicowaniem regionalnym. Do podstawowych czynników wpływających na rozwój farm wiatrowych należy zaliczyć: położenie geograficzne, odpowiednie zasoby i parametry w postaci prędkości, kierunku, częstotliwości i długości wiatru. Najlepsze warunki znajdują się w województwach: zachodniopomorskim, pomorskim, wielkopolskim, kujawsko-pomorskim i podlaskim. Zaletą energetyki wiatrowej w aspekcie społeczno-gospodarczym jest korzystny wpływ na rynek pracy i aktywność gospodarczą. Obecnie w Europie sektor ten zapewnia ponad 150 tys. pełnoetatowych stanowisk pracy.

TADEUSZ BOCHEŃSKI

Uniwersytet Szczeciński, Polska

Powiązania przemysłu z portami morskimi w państwach nadbałtyckich

Industry relations with seaports in the Baltic States

Przemysłowe funkcje portów morskich kojarzone są przede wszystkim z branżą offshore, czyli z działalnością produkcyjną i usługową na potrzeby gospodarki morskiej, m.in.: przemysł stoczniowy, morska energetyka wiatrowa, wydobywanie surowców spod dna morskiego. W otoczeniu portów funkcjonowały także zakłady przemysłowe z branż niezwiązanych bezpośrednio z gospodarką morską i to właśnie powiązaniom portów morskich z tym zakładami poświęcono niniejszy referat. Zgodnie z klasycznymi teoriami lokalizacji w portach morskich powstawały m.in. huty i rafinerie przerabiające surowce dostarczane drogą morską.

Celem badań była identyfikacja portów powiązanych z przemysłem niezwiązanym bezpośrednio z gospodarką morską. Obszar badań objął 9 państw nadbałtyckich (Niemcy, Polska, Litwa, Łotwa, Estonia, Rosja, Finlandia, Szwecja i Dania). Omówiono rodzaje przemysłu występującego w badanych ośrodkach portowych oraz uwarunkowania wykorzystania portów na potrzeby zlokalizowanych w nich zakładów przemysłowych. Bardziej szczegółowo omówiono funkcjonowanie przemysłu w ośrodkach portowych na terenie Polski w kontekście wykorzystania do jego obsługi transportu morskiego.

Ponad 1/3 z około 270 portów towarowych w krajach nadbałtyckich była powiązana z przemysłem niezwiązanym bezpośrednio z gospodarką morską. Praktycznie tylko w portach rosyjskich i łotewskich takich powiązań nie stwierdzono. W strukturze zidentyfikowanych zakładów największą grupę stanowił przemysł drzewno-papierniczy. Zakłady tej branży zlokalizowane były w Szwecji i Finlandii. Znaczna liczba zakładów reprezentowała branże: energetyczną, mineralną i metalurgiczną. Transport morski miał kluczowe znaczenie dla sektora paliwowo-energetycznego – transport morski stanowił jedyną lub główną drogę dostaw surowców do produkcji dla części rafinerii i elektrowni.

W Polsce funkcje portów przemysłowych pełniły zwłaszcza Police i Gdańsk. Przy czym port Police działał wyłącznie na potrzeby pobliskich zakładów, natomiast port w Gdańsku był jednocześnie największym polskim portem handlowym.

TADEUSZ BOCHEŃSKI, SEBASTIAN WOJTKIEWICZ
Uniwersytet Szczeciński, Polska

Import taboru kolejowego i technologii do jego produkcji na polski rynek

Import of rolling stock and technologies for its production on the Polish market

Referat prezentuje wyniki badań dotyczących importu taboru kolejowego wyprodukowanego zagranicą i eksploatowanego współcześnie w Polsce, a także importu technologii i podzespołów do produkcji taboru w Polsce. Przedstawiono rys historyczny tego zjawiska i jego przyczyny. Zaprezentowano dane o liczbie sprowadzonego do Polski taboru w latach 2005-2017. Ważnym zagadnieniem było zbadanie wpływu importu taboru na rynek kolejowy i przemysł taboru kolejowego w Polsce.

Większość taboru na polskich torach było produkcji krajowej, z importu pochodziły pojazdy, których rodzimy przemysł nie był w stanie w danym momencie dostarczyć, w odpowiedniej jakości i liczbie. Produkcja taboru w Polsce, a zwłaszcza lokomotyw elektrycznych i silników spalinowych początkowo opierała się o zagraniczne licencje. Natomiast współcześnie część podzespołów używanych w krajowej produkcji pochodziła z produkcji zagranicznej. Po transformacji ustrojowej do Polski weszły zagraniczne koncerny produkujące dla potrzeb kolei – Bombardier i Stadler. Ostatnio zauważalna jest współpraca między rodzimymi i zagranicznymi przedsiębiorstwami tej branży, np. konsorcjum Stadler i Newag.

Importowano głównie lokomotywy, z których znaczna część została sprowadzona jako pojazdy używane, poddane następnie modernizacji w polskich zakładach. Do Polski trafiły także używane spalinowe zespoły trakcyjne i wagony motorowe wycofane z kolei duńskich, holenderskich i niemieckich. Kupowano także wielosystemowe lokomotywy elektryczne oraz elektryczne zespoły trakcyjne dużych prędkości.

PAWEŁ BREZDEŃ

Uniwersytet Wrocławski, Polska

**Procesy koncentracji i specjalizacji przemysłu
w województwie dolnośląskim w latach 2005-2016
– ujęcie przestrzenne**

**Processes of concentration and specialization of industry
in Lower Silesian voivodship in 2005-2016
– a spatial perspective**

Opracowanie podejmuje problematykę zróżnicowania przestrzennego procesu koncentracji przemysłu i towarzyszącej mu specjalizacji w województwie dolnośląskim w latach 2005-2016.

Zachodzące zmiany w systemie produkcji wpływają na przekształcenia jej przestrzennej organizacji. Dokonują się one pod wpływem zmian w społecznym podziale pracy, zmian korzyści zewnętrznych, większej elastyczności rynku pracy, silniejszego powiązania przemysłu z lokalnymi warunkami społeczno-ekonomicznymi. W efekcie ulegają przekształceniu podstawy lokalizacyjne współczesnej gospodarki i tworzą się nowe skupienia przemysłu i jego tendencje lokalizacyjne. Nowe przestrzenie przemysłowe są wielośrodkowe i mniej skoncentrowane, a rozwój przemysłu jest silnie zakorzeniony w lokalnych warunkach społeczno-gospodarczych. W dobie postindustrialnej narastające koszty funkcjonowania miast, postęp naukowo-techniczny, wzrost poziomu wykształcenia ludności i liczne bariery ekologiczne przyczyniły się do decentralizacji działalności gospodarczej. Jedną z konsekwencji tego zjawiska jest zwiększanie się atrakcyjności lokalizacyjnej stref podmiejskich miast.

Celem opracowania jest ukazanie zróżnicowania przestrzennego oraz dokonanie oceny stopnia rozwoju współczesnych procesów koncentracji i specjalizacji działalności przemysłowej na obszarze województwa dolnośląskiego. Zakres przyjętych do analiz zagadnień uzależniony był dostępnością danych szczególnie na poziomie lokalnym.

Zaprezentowano analizy dotyczące m.in. wartości produkcji sprzedanej przemysłu, struktury przestrzennej podmiotów według poziomów techniki czy pracujących w działalności przemysłowej. W opracowaniu zaprezentowano także dynamikę przyjętych do analizy parametrów w latach 2005-2016.

Do diagnozy stopnia rozwoju i poziomu zróżnicowania przestrzennego procesu koncentracji działalności przemysłowej wykorzystano wskaźnik lokalizacji (LQ, ang. location quotient). W opracowaniu dokonano identyfikacji zróżnicowania specjalizacji lokalnej przemysłu w powiatach województwa przy użyciu indeksu specjalizacji Krugmana.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują na dość istotne zmiany jakie nastąpiły w badanym okresie w strukturze przestrzennej koncentracji i specjalizacji przemysłu w regionie. W artykule zwrócono także uwagę na uwarunkowania determinujące przestrzenne zróżnicowanie poziomu natężenia działalności przemysłowej, skutkujące procesem specjalizacji w wielu obszarach analizowanego województwa.

ALEKSANDER BURNASOV, MARIA ILYUSHKINA, YURI KOVALEV,
ANATOLY STEPANOV

Ural Federal University, Ekaterinburg, Russia

GULNARA NUSSUPOVA

Kazakh National University named after Al-Farabi, Almaty, Kazakhstan

The transformation of economic development in the border regions of Russia and Kazakhstan in the post-soviet period

The prospects and trends for the development of border regions of the former Soviet Union have become one of the profound research areas in the field of economic geography recently. In the conditions of planned economy in the Republics of the USSR a vertical system of industrial complexes was formed, with the focus on performing national economic tasks. There have been some significant changes in the border regions of independent post-Soviet States in the process of transition to the market economy model. The analysis of the industrial and territorial structure is done on the example of Russia and Kazakhstan. The formation of a common market on the basis of the Eurasian Economic Union allowed the border regions to make the most of their competitive advantage in attracting investments. The unique geographical particularity of the research object is manifested in the fact that there are no analogues of the longest land border in the world as between Russia and Kazakhstan. The new forms of production organization are implemented in the border regions of the studied countries over more than 7,000 km. More than a quarter of a century later, transformation processes are clearly observed in the mining and manufacturing industries, agriculture, transport and services. As a result, the "regional asymmetry" of industrial development can be observed when manufacturing regions with high added value become the "cores" of economic development of cross-border relations between Russia and Kazakhstan.

AGNIESZKA CIUREJ, ANNA CHROBAK, ANNA WOLSKA,
SZYMON KOWALIK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Walory geoturystyczne Doliny Chochołowskiej udostępnione dla osób niepełnosprawnych ruchowo

Geotouristic values of the Chochołowska Valley and their availability for people with physical disabilities

W pracy zaprezentowano propozycję trasy geoturystycznej w Dolinie Chochołowskiej dla osób niepełnosprawnych z ograniczonym stopniem poruszania się oraz dla osób starszych.

Geoturystyka jako forma turystyki kwalifikowanej jest coraz bardziej znana i uprawiana na całym świecie, także w Polsce. Z uprawianiem geoturystyki zazwyczaj kojarzą się osoby pełnosprawne, które posiadają dobrą kondycję fizyczną oraz wyposażone są w odpowiedni sprzęt. Natomiast celem naszej pracy jest zaproponowanie ścieżki geoturystycznej o niewielkim stopniu trudności, dostępnej dla osób niepełnosprawnych.

Proponowana ścieżka geoturystyczna przebiega szeroką drogą asfaltową, co nie wymaga konieczności używania dodatkowych sprzętów, np. koła freewhell. W punkcie początkowym proponowanej trasy znajduje się szeroki parking dla samochodów.

Dolina Chochołowska jest wypreparowana w skałach osadowych (wapień, margle, dolomity, zlepieńce) płaszczowin: chochańskiej (Siwiańskie Turnie) i krizniańskiej (np. Niżna Brama Chochołowska). Dolina Chochołowska jest jedną z piękniejszych dolin tatrzańskich o wysokim potencjale geoturystycznym w związku ze znajdującymi się tam licznymi odsłonięciami skalnymi. W niniejszej pracy zaprezentowano wybrane odsłonięcia łatwo dostępne, do których mogą dostać się bezproblemowo (nawierzchnia jest płaska i szeroka) osoby z ograniczonym stopniem poruszania się, w tym również na wózkach.

Badania finansowane zostały sfinansowane z badań statutowych UP, nr BS-452/G/2018.

MAGDALENA CYREK

Uniwersytet Rzeszowski, Polska

Czynniki zmian produktywności w branżach działalności gospodarczej w Polsce

Factors of productivity dynamics in the branches of economic activity in Poland

Celem opracowania jest identyfikacja branż działalności gospodarczej o najwyższej dynamice produktywności oraz określenie źródeł tej dynamiki. Tym samym badania włączają się w szerszy nurt analiz nawiązujących do klasycznej tezy trójsektorowej, zgodnie z którą sektor usług odznaczał się najniższą podatnością na postęp technologiczny. Współcześnie teza ta jest dość powszechnie kwestionowana i trwają poszukiwania nowych jednostek motorycznych wzrostu, w szczególności w sferze usługowej, w tym usługach wiodących i zaawansowanych technologicznie. Weryfikacji empirycznej poddaje się więc tezę o wyłanianiu się jednostek wiodących w sferze usług bazujących na wykorzystaniu wiedzy. Analizy prezentowane w opracowaniu koncentrują się na gospodarce Polski jako państwa z grupy odrabiających opóźnienia rozwojowe. W takich gospodarkach identyfikacja obszarów i czynników dynamizujących procesy rozwojowe staje się szczególnie istotna z punktu widzenia racjonalnego kształtowania polityki ukierunkowanej na zmniejszanie luki technologicznej i strukturalnej. Obok zestawienia dynamiki produktywności poszczególnych rodzajów działalności gospodarczej w Polsce w opracowaniu dokonuje się także dekompozycji zmian produktywności z uwzględnieniem postępu technologicznego oraz efektywności technicznej. Ponadto porównuje się zmiany ogólnej produktywności, jak i produktywności poszczególnych nakładów: pracy prostej, kapitału fizycznego oraz kapitału ludzkiego, w ten sposób poszukując źródeł czynnikowych dynamiki rozwoju. Prezentowane badania dotyczą lat 2008-2016, a więc okresu ujawniania się i przelamywania ogólnoświatowych zjawisk kryzysowych. W okresie kryzysowym dynamizacji podlegają zmiany strukturalne i wyłaniają się nowe bieguny rozwojowe, a rozpoznanie tych tendencji nabiera szczególnego znaczenia wobec konieczności niwelacji dystansu rozwojowego przez Polskę. W opracowaniu realizację zadań badawczych w postaci identyfikacji branż dynamizujących rozwój oraz źródeł zmian produktywności oparto na zastosowaniu indeksu Malmquista i jego dekompozycji. Uzyskane wyniki pozwalają potwierdzić obecność ogólnoświatowych tendencji rozwoju usługowej

gospodarki opartej na wiedzy również w Polsce. Za współczesne jednostki motoryczne w kraju należy uznać branże: informacyjną, finansową, ochronę zdrowia, a także usługi profesjonalne i wspomagające. Pomimo ogólnie negatywnych zmian produktywności w okresie od ujawnienia się zjawisk kryzysowych, zarówno w komponentcie efektywności technicznej jak i postępu technologicznego, w tych branżach odnotowano dodatnią dynamikę produktywności. Identyfikacja tych branż jako charakteryzujących się korzystnymi zmianami produktywności daje podstawy do kierunkowania polityki strukturalnej zapewniającej przyspieszenie tempa procesów wzrostowych. Zestawienie wyników zmian produktywności poszczególnych czynników wytwórczych pozwala wskazać, że w badanym okresie poprawę średniej dla wszystkich branży produktywności odnotowano wyłącznie w odniesieniu do wykorzystania pracy prostej, co może być efektem wzrostu technicznego uzbrojenia pracy, jak i wykorzystania zewnętrznych efektów wiedzy. Takie wyjaśnienie potwierdza zaobserwowany empirycznie dodatni wpływ zmiany technologicznej i ujemny wpływ zmiany efektywności. Kapitał ludzki i fizyczny, pomimo spadku produktywności, odnotowały natomiast pozytywne zmiany efektywności technicznej. Wydaje się, że obecny etap zmian struktury wykorzystania czynników wytwórczych w Polsce przyjmuje raczej charakter ekstensywnego rozszerzania skali wykorzystania wiedzy, zaś wzrost intensywności wykorzystania czynników wiedzochłonnego rozwoju ma charakter wstępny. Potwierdza to pozycję polskiej gospodarki jako kraju doganiającego.

IZABELA CZAJA

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Polska

Porządek przedsiębiorczy i technologiczny. Zmiany w układach przemysłu i usług na podstawie prognoz

Entrepreneurial and technological order. Changes in industry and service systems based on forecasts

Teoria rozwoju dynamicznego opiera się na zmianach świadomości społeczeństw, co na poziomie przedsiębiorstw wyraża się w zmianach organizacji, poziomach zarządzania oraz modyfikacji zasad współpracy w przedsiębiorstwach. Obecne tendencje w badaniach naukowych, technologiach oraz innowacjach na rynku będą miały wpływ na kształtowanie się struktur organizacyjnych przedsiębiorstw i struktur rynkowych, a zmiany te przebiegać będą na wielu poziomach życia gospodarczego. Na rynku przewidywane jest pojawienie się nowych sektorów i branż, które spowodują zmiany w lokalizacji i rozwoju przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych w odpowiedzi na postępujący proces rozwoju cywilizacyjnego i kształtowania gospodarki opartej na wiedzy. Niektóre branże rozwiną się dzięki nowoczesnym rozwiązaniom technologicznym i zmianom, a część znanych, tradycyjnych branż przejdzie w fazę schyłkową (S. Kleper). Automatyzacja oraz rozwój kompetencji i kluczowych umiejętności na rynku pracy stanowią podstawę koncepcji przemysłu 4.0, który jest jedną z możliwych ścieżek rozwoju sektorów opartych na przemyśle. Obok koncepcji przemysłu 4.0 zaobserwować można kilka tendencji, które zmienią dotychczasową produkcję przemysłową i rolną oraz sektor usług. Współczesne tendencje wskazywane w ośrodkach tzw. „trendwatcherów” obejmują: powstanie ery antropogenu i klasy post-kreatywnej, intensyfikację kobotyzacji, upowszechnienie technologii informacyjnej (powstanie infosfery) i biotechnologii (wykorzystanie wiedzy o telomerach). Z kolei ośrodki przewidywania zmian technologicznych wskazują, że 9 kluczowych obszarów gospodarki (Internet rzeczy, robotyzacja, autonomiczne systemy samodiałające, druk 3.0 i 4.0, wirtualna i poszerzona rzeczywistość, biotechnologia, neurotechnologia, nanotechnologia oraz przetwarzanie chmurowe i analiza zmienią struktury działowe przemysłu w różnej skali układów przestrzennych, od skali lokalnej, regionalnej po skalę krajową i światową. Zmiany w układach przestrzennych przemysłu i usług będą miały wpływ na szeroko rozumiane środowisko życia ludzi. Obok inteligentnych fabryk powstać mają inteligentne domy, budynki, miasta, sieci zdrowia, systemy

energetyczne systemy pomiarowe, systemy taryfowe, monitorowanie środowiska i zagrożeń. Równocześnie automatyzacja, robotyzacja i konsekwentne zmiany w sektorach gospodarki wymagać będą nowych kwalifikacji i umiejętności pracowników.

Celem prezentacji i artykułu będzie analiza i prognoza rozwoju relacji przemysłu w stosunku do pozostałych sektorów gospodarki oraz jego wpływu na kształtowanie życia gospodarczego i społecznego w przestrzeni geograficznej (w tym przemysłów zaawansowanej technologii i sektora informatycznego (IT) oraz procesów serwicyzacji), ze szczególnym uwzględnieniem aktualnych danych i prognoz odnoszących się do gospodarki Polski.

ANNA CZAPLIŃSKA

Uniwersytet Szczeciński, Polska

IRYNA KIBYCH

Narodowy Uniwersytet im. J. Fedkowycza w Czerniowcach, Ukraina

Eksport drewna z Ukrainy na tle rosnącego deficytu surowcowego w przemyśle drzewnym UE

Export of timber from Ukraine against the background of a growing commodity deficit in the EU wood industry

W ostatnich latach nielegalne pozyskiwanie drewna oraz jego wywóz za granicę przybrał na Ukrainie niespotykane rozmiary. Według Fundacji Warsaw Institute aż 60-70% wycinek jest prowadzonych wbrew ograniczeniom przewidzianym przez ukraińskie prawo. Większość surowca drzewnego trafia do szarej strefy, w której funkcjonuje ok. 12 tys. tartaków produkujących ok. 3/4 całej produkcji tarcicy w kraju. Około 70% ukraińskiego drewna wywożonego na eksport trafia do krajów UE. W latach 2014-2017 dynamika wywozu wzrosła o 75% przekraczając miliard euro w 2017 roku. Omijane są przy tym nie tylko przepisy prawa krajowego, lecz także przepisy i certyfikacje UE. Z ukraińskiego drewna korzystają największe w Europie przedsiębiorstwa produkujące drewniane panele podłogowe, papier i tarcicę.

Pozyskiwanie drewna, jego wstępny przerób, przygotowanie do eksportu i wywóz z Karpat należy rozpatrywać nie tylko w kontekście ekonomicznym, ale również społecznym, w tym także kulturowym. Należy bowiem pamiętać, że karpaccie lasy są miejscem egzystencji ludów karpaccich, w tym Hucułów, zaś samo drewno jednym z podstawowych surowców ich kultury materialnej.

Wobec powyższego celem wystąpienia jest próba odpowiedzi na pytanie: jaka jest postawa karpaccich społeczności lokalnych wobec zachodzących zjawisk i procesów gospodarczych związanych z wyrębem lasów? Próbę odpowiedzi na postawione pytanie oparto o dostępne materiały źródłowe, w tym oficjalne dane statystyczne oraz wyniki przeprowadzonych wywiadów pogłębionych.

Na podstawie przeprowadzonych analiz wykazano, że ludność huculska ulega procesom akulturacji, wobec czego ich wrażliwość na ewidentne niszczenie rodzimego krajobrazu kulturowego jest bardzo niska. Z drugiej strony

– niska stopa życiowa i powiązany z tym brak alternatywnych źródeł utrzymania powoduje, że sami Huculi uczestniczą często w nielegalnym procederze wyrębu, transportu i przerobu drewna. Tym samym konflikty społeczne w zasadzie nie istnieją.

PAWEŁ CZAPLIŃSKI

Uniwersytet Szczeciński, Polska

Polska geografia przemysłu w badaniach morza

Polish geography of industry in sea research

Badania dotyczące przemian struktur przemysłowych, realizowanych przez polskich naukowców reprezentujących różne dyscypliny naukowe, stanowią od lat istotny element procesu poznawczego. Są wśród nich również geografowie, dla których szczególnie istotne wydają się przestrzenne aspekty (właściwości i problemy) działalności przemysłowej. Podejmowana przez nich problematyka w zdecydowanej większości dotyczy obszarów lądowych, natomiast procesy zachodzące na morzu nadal pozostają znacznie słabiej rozpoznane. Szansą jest rosnące zainteresowanie zasobami mórz i oceanów, co może otworzyć nowe pola badawcze i wywrzeć istotny wpływ na rozwój geografii ekonomicznej morza, w tym rozwój geografii przemysłu.

W oparciu o analizę i krytykę piśmiennictwa przedstawiony zostanie zarys dotychczasowego dorobku polskiej geografii przemysłu w badaniach morza, aktualne ograniczenia oraz perspektywy dalszych badań.

Na podstawie przeprowadzonych analiz wykazano, że dotychczasowy wkład w badania empiryczne, a także budowę teorii upoważnia geografów do podejmowania dalszych studiów nad współcześnie zachodzącymi procesami gospodarczymi w regionach nadmorskich, strefie wybrzeża oraz strefie pełnego morza. Zadanie to należy uznać za niełatwe, ponieważ istnieje szereg przeszkód natury merytorycznej i formalnej. W ich częściowym rozwiązaniu może pomóc m.in. interdyscyplinarność. Nie jest to szczególnie nowy pomysł w geograficzno-ekonomicznych badaniach morza, bowiem z okresu Polski Ludowej istnieje aż nadto przykładów. Należy zatem powrócić do wcześniejszych rozwiązań i zaprosić do uprawiania geografii przemysłu nie tylko geografów, a w perspektywie długoterminowej sformalizować kompromis terminologiczny, musimy bowiem wiedzieć o czym rozmawiamy. Ten pozornie oczywisty postulat wydaje się dość złożonym ze względu na coraz częstsze nakładanie się pól badawczych naukowców reprezentujących różne dyscypliny naukowe, rosnącej liczby opracowań paranaukowych powstających w otoczeniu biznesu oraz rosnące przekonanie, że poznanie naukowe ma alternatywę.

Przestrzenny wymiar funkcjonowania i rozwoju energetyki odnawialnej na Ukrainie

The spatial dimension of functioning and development of the renewable energy sector in Ukraine

Obserwowany kryzys gospodarczy na Ukrainie potęgowany konfliktem zbrojnym w jej wschodniej części, uwidocznili zaległości infrastrukturalne i organizacyjne w całym sektorze energetycznym. Do słabości ukraińskiej energetyki należy duże uzależnienie dostaw surowców od Rosji, duża energochłonność gospodarki, niska elastyczność systemu energetycznego oraz niedocenywanie odnawialnych źródeł energii (OZE). Na uwarunkowania krajowe nakładają się również trendy światowe, takie jak permanentny wzrost popytu na energię przy ograniczonych, kurczących się zasobach źródeł konwencjonalnych, a co za tym idzie wzrost ich ceny.

Wydaje się, że brak rozwiązań systemowych dotyczących wykorzystania alternatywnych źródeł surowców na Ukrainie powodowany jest fałszywym przekonaniem o stosunkowo dużych, własnych zasobach węgla kamiennego oraz o konieczności dostaw gazu z Rosji. Nie mniej ważny wydaje się brak przymusu przedstawienia się na energię odnawialną, brak jakiegokolwiek wsparcia dla projektów energooszczędnych oraz brak popularyzacji wiedzy o OZE. Powyższe przesłanki powodują, że aktywność Ukrainy w dziedzinie energetyki odnawialnej jest daleka od zadowalającej. Jednocześnie istnieje duży techniczny potencjał odnawialnych źródeł energii (OZE), który mógłby przelożyć się na wzrost bezpieczeństwa energetycznego Ukrainy, co leży także w interesie Polski i całej Unii Europejskiej.

W oparciu o analizę oficjalnych danych statystycznych podjęto próbę charakterystyki przestrzennej potencjału odnawialnych źródeł energii na Ukrainie, zarysowano ich miejsce na ukraińskim rynku produkcji energii oraz określono poziom świadomości Ukraińców w zakresie energii odnawialnej.

W pracy badawczej zastosowano analizę krytyczną piśmiennictwa, metody opisu statystycznego, metody analizy przestrzennej oraz metodę studiów przypadku.

Na podstawie przeprowadzonych analiz wykazano, że duży potencjał odnawialnych źródeł energetycznych na Ukrainie napotyka na szereg barier natury

ekonomicznej i społeczno-kulturowej. Społeczność ukraińska nie jest przyzwyczajona do aktywnego korzystania z energii odnawialnej. Jednak obecnie obserwuje się stały wzrost cen energii, stąd wzmożone zainteresowanie podniesieniem niezależności energetycznej, poszukiwanie wzorców procesu inwestycyjnego i produkcyjnego oraz ścieżek edukacji ekologicznej.

MARTA CZYŻEWSKA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Akceleracja i inwestycje w startupy a możliwości rozwoju nowych technologii w Polsce

Acceleration and investments in startups and opportunities for the development of new technologies in Poland

Znaczący rozwój nowych technologii w Polsce w dużej mierze odbywa się dzięki kreatywności młodych uzdolnionych osób, które inicjują odważne przedsięwzięcia biznesowe pozyskując na ich rozwój kapitał oraz wsparcie doradczo-organizacyjne. Szereg instytucji jak np: akceleratory biznesu, inkubatory przedsiębiorczości, parki technologiczne, fundusze venture capital oraz korporacje zapewniając warunki dla rozwijania nowych technologii dynamizują postęp technologiczny w wielu sektorach. Tzw. nowe technologie, w dużej mierze utożsamiane z sektorem ICT, są obszarem zainteresowania zarówno kreatorów nowych pomysłów, jak też inwestorów. Inwestycje w tym obszarze determinują pozycję konkurencyjną krajów i regionów. Upatrywanie w start-upach siły napędowej innowacyjności gospodarki przejawia się w kierowaniu znaczących środków publicznych, w tym funduszy unijnych na procesy tzw. akceleracji biznesu oraz rozwój start-upów wdrażających innowacyjne rozwiązania. Finansowanie publiczne z kolei zachęca prywatnych inwestorów do współdzielenia ryzyka w podejmowaniu innowacyjnych przedsięwzięć, a także dodatkowo stymuluje kreatywność do inicjowania nowych przełomowych rozwiązań. Znaczącym wyzwaniem stało się poszukiwanie optymalnych modeli akceleracji biznesowych oraz budowanie sprawnych ekosystemów start-upowych.

Celem opracowania jest odpowiedź na pytanie w jaki sposób instrumenty finansowania start-upów oraz tworzenie warunków ich wspierania i rozwoju przyczyniają się do rozwoju nowych technologii? Jako metody badawcze zastosowano analizę przypadków oraz analizę statystyczną. Autorka bazuje zarówno na analizie źródeł zastanych, jak również własnych doświadczeniach wynikających z pełnionej roli menedżera funduszu inwestycyjnego, mentora akceleratora biznesu, a także z wizyt studyjnych w najprężniej działających instytucjach wsparcia biznesu, funduszach inwestycyjnych, inkubatorów przedsiębiorczości itp., jakie odbyła podczas kilkutygodniowego pobytu w USA.

JOANNA DOMINIAK

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska

Współczesna problematyka usług w świetle polskiej literatury geograficznej

Contemporary issues of services in the light of Polish geographic literature

Działalność usługowa będąca istotną częścią współczesnej gospodarki nieustannie podlega zmianom. Zmieniająca się rzeczywistość gospodarcza pociąga za sobą także zmiany w orientacjach badawczych. Zmiany przedmiotu zainteresowania w literaturze związanej z geografiami usług są odzwierciedleniem przemian zachodzących w sferze usług. Przemiany gospodarcze, postęp technologiczny i cywilizacyjny powodują pojawianie się nowych kierunków badań, a także zanikanie niektórych dotychczasowych, które w obecnych uwarunkowaniach tracą swoją istotność i aktualność.

Początki geografii usług jako wyodrębniającej się dyscypliny naukowej datuje się na lata 70. XX w. Wcześniej badania dotyczące usług mieściły się w zakresie badań nad osadnictwem. Lata 70. Przyniosły wzrost zainteresowania geografiami usług, i zapoczątkowały proces krystalizacji geografii usług przejawiający się w pracach zarówno o charakterze teoretycznym jak i metodologicznym.

W opracowaniu podjęto próbę dyskusji na temat współczesnych przemian polskiej geografii usług, a w szczególności nowych trendów i kierunków badawczych we współczesnej polskiej geografii usług. Przemiany, którym ulega sfera usług można rozpatrywać w zakresie przemian strukturalnych i organizacyjnych. Podobny podział można zastosować w odniesieniu do głównych współczesnych nurtów badawczych. W ujęciu strukturalnym, w dorobku współczesnej polskiej geografii usług można zauważyć między innymi: (1) wzrost zainteresowania nowoczesnymi usługami opartymi na wiedzy; (2) niesłabnącą dominację opracowań z zakresu szeroko rozumianych usług handlowych, (3) relatywnie słabszy dorobek w zakresie usług publicznych. Obok przemian strukturalnych w sferze usług następują również przemiany organizacyjne, które także znajdują odzwierciedlenie w dorobku współczesnej geografii usług. Wśród nich do najważniejszych zaliczyć możemy: (1) outsourcing usług będący skutkiem wzrostu konkurencyjności powiązany z procesem globalizacji; (2) proces umiędzynarodowienia usług jako wynik postępującej globalizacji (zjawisko offshoringu); (3) zmiany w zakresie form świadczenia i dystrybucji usług oraz kontaktu

z klientem, będące wynikiem postępu technologicznego, a w szczególności rozwoju sektora ICT. W opracowaniu przeprowadzono próbę uporządkowania dorobku współczesnej, polskiej geografii usług w nawiązaniu do przedstawionych przemian sfery usług.

SŁAWOMIR DOROCCI, PAWEŁ STRUŚ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Kształtowanie się struktur przemysłowych Polski południowo-wschodniej w ujęciu analizy skokowej

The evolution of industrial structures of south-eastern Poland in terms of time-jump analysis

Analiza skokowa (time-jump) jest jedną z metod stosowaną w geografii czasu. Analiza ta nawiązuje do teorii zależności do ścieżki (path dependence). Wykorzystuje ona własność Markowa, w której prawdopodobieństwo w jaki sposób każdy proces będzie przebiegał w przyszłości zależy od stanu początkowego systemu. Obszar Polski południowo-wschodniej w XX w. był przedmiotem odgórnej interwencji gospodarczej zarówno władz zaborczych, jak i niepodległej Polski. Największy rozwój przemysłu, szczególnie w jego wschodniej części, miał miejsce w okresie II RP i w okresie PRL. Jednakże i współcześnie obszar ten jest regionem silnych przemian gospodarczych.

Celem prezentacji jest przedstawienie przy pomocy narzędzi GIS zmian gospodarczych, jakie zaszły w ciągu stulecia na terenie dwóch województw Polski: małopolskiego i podkarpackiego. W opracowaniu wykorzystano geostatystyczne moduły oprogramowania ArcGIS. Komputerowa analiza danych przestrzennych posłużyła do wskazania miejsc kluczowych dla rozwoju regionu i atrakcyjnej prezentacji kartograficznej 4D (uwzględniającej zmiany zjawiska w przestrzeni i czasie). Szczególne miejsce w rozważaniach poświęcono przemysłowi jako jednej z ważniejszych gałęzi gospodarki w XX w. Ośrodki takie jak Kraków, Tarnów czy Rzeszów pomimo przemian strukturalnych po okresie transformacji, również i w XXI w. stanowią ważne ośrodki produkcji przemysłowej. Czy jednak w przypadku tego regionu Polski można mówić o historycznej ciągłości rozwoju przemysłu, a może jego ewolucji?

IRENEUSZ DRABIK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki Polski na tle Unii Europejskiej

International competitiveness of the Polish economy in the context of other EU member states

Zagadnienie międzynarodowej konkurencyjności gospodarki jest tematem aktualnym i zyskującym na znaczeniu w warunkach otwartości systemów społecznych i gospodarczych. Konkurencyjną gospodarkę traktuje się jako jedyny skuteczny sposób na rozwiązanie problemów i wyzwań, przed którymi stoją państwa i społeczeństwa we współczesnym świecie. Im większa jest konkurencyjność firm, regionu czy kraju, tym większa jest szansa na przetrwanie i rozwój podmiotów pochodzących z danego państwa i gospodarki jako całości. Zdolność do przetrwania i rozwoju konkurencyjności gospodarki krajowej w otoczeniu międzynarodowym jest jednocześnie postrzegana jako czynnik podnoszący poziom i jakość życia mieszkańców danego kraju.

Unia Europejska jest ugrupowaniem integracyjnym, w którym poszczególne kraje różnią się konkurencyjnością gospodarek i osiągniętym poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego. Kraje wyżej rozwinięte dysponujące przewagami konkurencyjnymi przede wszystkim o charakterze jakościowym mogą osiągać większe korzyści z uczestnictwa w tym ugrupowaniu. Celem artykułu jest przedstawienie pozycji konkurencyjnej gospodarki Polski na tle pozostałych krajów Unii Europejskiej oraz identyfikacja i charakterystyka ważniejszych czynników determinujących konkurencyjność naszej gospodarki. W analizie wykorzystano rankingi konkurencyjności państw publikowane przez Międzynarodowy Instytut Rozwoju Zarządzania (International Institute for Management Development – IMD) oraz Światowe Forum Ekonomiczne (World Economic Forum – WEF).

Źródła wiedzy a cykl życia klastra: wnioski z badania wybranych klastrów meblarskich w Polsce i Włoszech

Knowledge sourcing and a cluster life-cycle: conclusions from the studies on selected furniture clusters in Poland and Italy

Pozyskiwanie i rozwijanie wiedzy jest podstawą rozwoju przedsiębiorstw oraz ich adaptacji do zmian rynkowych. Odnajdywanie i przyswajanie zewnętrznych informacji jest uznawane za pierwszy i podstawowy element wielu modeli zarządzania wiedzą w biznesie. Nie bez znaczenia jest jednak miejsce, w którym przedsiębiorstwo funkcjonuje. Dodatkowe możliwości pozyskiwania wiedzy z zewnętrznych źródeł stwarzają klastry – przestrzenne koncentracje firm i instytucji związanych z wybraną dziedziną działalności gospodarczej.

W prezentacji przedstawione zostaną wyniki badań nad zewnętrznymi źródłami wiedzy wykorzystywanymi przez firmy w klastrach meblarskich w Livenzy (na północy Włoch) i Kępnie (w województwie wielkopolskim). Są to klastry charakteryzujące się znaczącym potencjałem w zakresie produkcji i eksportu mebli, podobne do siebie pod względem liczby firm i zatrudnienia. Różnią się jednak historią: pierwszy w koncepcji tzw. cyklu życia określić można jako klaster dojrzały, drugi – jako rosnący.

Badania obejmowały ankiety internetowe lub telefoniczne wśród przedstawicieli przedsiębiorstw meblarskich, a także wywiady kwestionariuszowe z założycielami lub właścicielami niektórych z nich. Wyniki wskazują, że choć środowisko klastrowe – bliskość innych podmiotów związanych z wybranym sektorem działalności – stwarza dodatkowe szanse na pozyskiwanie zewnętrznej wiedzy, nie wszystkie firmy potrafią je wykorzystać w swoim rozwoju i skutecznej adaptacji do zmian rynkowych. Porównanie obu studiów przypadków pozwoliło wykazać, że we włoskim, dojrzałym klastrze firmy wykorzystują więcej różnorodnych i profesjonalnych źródeł wiedzy niż w klastrze polskim.

Badania zostały zrealizowane w ramach grantu NCN nr 2015/17/N/HS4/00205.

ROBERT FARACIK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Zjawiska turystyczne w przestrzeni miasta historycznego. Zależności, konsekwencje, zmiany

Tourism phenomena in the historic city space. Dependencies, consequences, changes

Od początków nowożytnej turystyki miasta stanowią jeden z głównych celów podróży. Szczególną rolę odgrywają zabytkowe ośrodki miejskie, których materialne i niematerialne dziedzictwo stanowi jeden z wiodących motywów podjęcia wyjazdu turystycznego, a w konsekwencji rozwoju miasta jako ośrodka turystyki. Zmieniające się w czasie podejście do kwestii ochrony dóbr kultury (tzw. „udzielnictwowanie” / patrymonializacja) oraz poszerzenie znaczenia wartościowania/waloryzacji dziedzictwa, spowodowało zmiany w samym zjawisku turystyki, które podlega przekształceniom zarówno ilościowym, jak i szerokim przemianom jakościowym. Bazujące na walorach kulturowych różne formy turystyki wyraźnie odciskają swoje piętno w przestrzeni miast historycznych. Powoduje to m.in. wyraźnie zaznaczające się konflikty, zarówno pomiędzy różnymi funkcjami obecnymi w przestrzeni zabytkowych zespołów miejskich a turystyką, jak i w obrębie samej turystyki, której różne formy konkurują ze sobą i wywierają wpływ na kształtowanie się przestrzeni współczesnych miast historycznych.

Celem referatu jest ukazanie turystyki w przestrzeni miasta historycznego poprzez konkretne zjawiska stanowiące emanację turystyki (jako pojęcia abstrakcyjnego), jak: ruch turystyczny (wielkość, formy, koncentracja w przestrzeni), zagospodarowanie turystyczne (jako formę zaspokajania potrzeb turystów poprzez oferowanie konkretnych usług) oraz organizacja przestrzeni i jej zmiany. Problem ten ukazany zostanie na przykładzie Pragi (Czechy), która stanowi największy ośrodek turystyki międzynarodowej w Europie Środkowej i drugi pod względem powierzchni największy zabytkowy zespół architektoniczno-urbanistyczny w całej Europie (po Rzymie). Analizie poddane zostaną poszczególne zjawiska turystyczne, co pozwoli na wydzielenie określonych podprzestrzeni o różnym stopniu rozwoju samej funkcji turystycznej (m.in. jej wielkość, charakter), jak i kierunków zachodzących zmian.

W obrębie zespołu historycznego Pragi, obejmującego Stare Miasto z Josefovem, Nowe Miasto, Małą Stranę, Hradczany i Wyszehrad, wyodrębnić można

podprzestrzenie obejmujące m.in. fragmenty Starego Miasta (nieobjętego zakresem prac asanacyjnych na przełomie XIX i XX w.), które przybierają cechy swoistego „turystycznego getta” z całą siecią tzw. „pułapek turystycznych” (tourist traps). Droga Królewska, po modyfikacjach przebiegu, stanowi główną trasę przemieszczania się potoków turystycznych pomiędzy dwoma wyraźnymi punktami kumulacji ruchu turystycznego: Rynku Staromiejskiego i Praskiego Zamku z Katedrą św. (przez Most Karola i Małą Stranę). Współcześnie w przestrzeni zespołu historycznego obserwować można tendencje do stopniowego poszerzenia obszaru, na którym swoją uwagę skupiają turyści. Ich turystyczne doświadczenia wyraźnie zaczynają uwidaczniać się w obszarach położonych w sąsiedztwie historycznego jądra, ale nadal cechujących się zabytkową zabudową (XIX w.), jak: Žižkov, Smichov, czy Karlin. Turystycznie aktywują się także znacznie oddalone od centrum miasta obszary (dzielnice), w tym historyczne centra dawnych oddzielnych miejscowości. Zaznacza się zatem przestrzenna peryferyzacja zjawisk turystycznych.

Swoista „peryferyzacja” następuje także wewnątrz samej turystyki, co uwiadcza się m.in. przez powiększaniem się spektrum zainteresowań turystów, wychodzących coraz dalej poza tradycyjnie pojmowane walory turystyczne i motywacje turystyczne. Wynika to m.in. ze zmian paradygmatu współczesnej turystyki, która stała się elementem stylu życia człowieka. Dlatego też w samym obrębie historycznych zespołów miejskich konfrontacji z turystyką ulegają zarówno tradycyjnie pojmowane funkcje miejskie, jak i rywalizować o przestrzeń zaczynają coraz częściej różne formy turystyki, które niekoniecznie bezpośrednio bazują na potencjale dziedzictwa kulturowego.

WIESŁAWA GIERAŃCZYK

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Polska

Administracyjne źródła danych i lokalne obszary rynku pracy – propozycja statystyki publicznej badań geografii przemysłu

Administrative data sources and local labour market areas – public statistics proposal for industrial geography studies

Statystyka publiczna bada szerokie spektrum zjawisk związanych z działalnością przemysłową, a wyniki tych badań są powszechnie wykorzystywane przez badaczy geografii przemysłu. Znaczącym ograniczeniem statystyk dostarczanych przez GUS jest ich dostępność w układach lokalnych. Wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom statystyka publiczna podejmuje prace nad pozyskaniem danych, które dostarczą pożądaną informacji o przemyśle oraz o jego lokalizacji. Potrzeby użytkowników obok prezentowania danych na niższych poziomach agregacji terytorialnej, odnoszą się także do większej ich szczegółowości i aktualności. Wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom Urząd Statystyczny w Bydgoszczy specjalizujący się w zakresie statystyki rynku pracy od kilku lat pracuje nad możliwością wzbogacenia oferty poprzez wykorzystanie rejestrów administracyjnych. Tradycyjnie realizowane badania są bowiem bardzo kosztowne, a ich przeprowadzenie wiąże się z bardzo dużym obciążeniem respondentów i wynikającym z tego tytułu wzrostem liczby braków odpowiedzi i odmów wypełnienia kwestionariusza, nawet przy zastosowaniu takich metod zbierania informacji jak CATI czy CAWI. Stąd, podobnie jak w innych krajach, polska statystyka publiczna w coraz większym stopniu wspomaga się źródłami administracyjnymi i bada możliwości opisywania przy ich pomocy procesów, zjawisk i czynników, które wpływają na sytuację społeczno-gospodarczą. Dotychczasowe prace statystyki publicznej na źródłach administracyjnych wskazują, że w Polsce systemy administracyjne w coraz większym stopniu będą wykorzystywane jako źródło danych. Między innymi mogą być one źródłem informacji o pracujących według PKD czy sektorów ekonomicznych na najniższym poziomie podziału administracyjnego, czyli gminy. Stanowi to bardzo ważny aspekt badań i analiz także geografii przemysłu, ponieważ pozwoli dostarczyć informacji o przestrzennym rozkładzie np. pracujących w przemyśle czy roli

sektora przemysłowego w gospodarce poszczególnych układów lokalnych. Należy jednak pamiętać, że współczesny rynek pracy jest dość mobilny. Relacje pomiędzy miejscem pracy i miejscem zamieszkania są także przedmiotem zainteresowania statystyki publicznej. Obok podstawowej informacji dane o dojazdach zastosowano do wyodrębnienia obszarów rynku pracy (LMA). Generalnie konstrukcja obszarów rynku pracy opiera się na wyznaczeniu obszaru, w obrębie którego możliwie duża część ludności jednocześnie mieszka i pracuje, nie przekraczając jego granic podczas dojazdów do pracy. Delimitacja LMA została dokonana w oparciu o metodę opracowaną przez Eurostat i specjalnie powołane do tego grupy robocze. Stanowić ona może alternatywę dla administracyjnych podziałów terytorialnych kraju i podstawę badania skupień działalności gospodarczej, w tym przemysłowej. Niewątpliwym atutem LMA jest to, że w odróżnieniu od standardowych nomenklatur i klasyfikacji nie powstaje na gruncie uwarunkowań historycznych i geograficznych, lecz poprzez badanie cech o charakterze społeczno-gospodarczym. Jako że dobrobyt, dobrostan, jakość życia ludności determinowane są w dużym stopniu przez sytuację na rynku pracy – lokalne obszary rynku pracy stanowić powinny podstawę budowania strategii rozwoju regionalnego. Reasumując, dotychczas przeprowadzone badania nad administracyjnymi zbiorami danych wskazują na dużą ich użyteczność informacyjną oraz analityczno-badawczą, także dla geografii przemysłu.

Biegunowość przestrzeni regionalnej – dylemat kształtowania atrakcyjności inwestycyjnej Polski

Polarity of the regional space - the dilemma of shaping the investment attractiveness of Poland

Celem referatu jest wskazanie, jak polaryzacja przestrzeni ekonomicznej może modyfikować atrakcyjność inwestycyjną przestrzeni regionalnej. Postawiono tezę, że polaryzacja przestrzeni ekonomicznej wpływa na atrakcyjność inwestycyjną przestrzeni regionalnej poprzez wzmocnienie siły polaryzacyjnej rejonów o największej atrakcyjności inwestycyjnej. W pracy badawczej wykorzystano wyniki parametryzacji atrakcyjności inwestycyjnej regionów Polski dla roku 2015 w podziale na gminy oraz zidentyfikowano bieguny wzrostu w czterech 5-letnich przekrojach czasowych: 2008-2012, 2009-2013, 2010-2014 oraz 2011-2015.

Przeprowadzone badanie pokazało, że bieguny wzrostu o trwałym charakterze powstały w kilkudziesięciokilometrowej odległości od dużych miast. Wskazuje to na wyczerpywanie się rezerw rozwojowych dużych miast i miast średniej wielkości, zwłaszcza o ekstensywnym zagospodarowaniu przestrzeni. Nabierają walorów lokalizacyjnych ośrodki mniejsze, szczególnie położone w sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych, gdzie dostępność do terenów inwestycyjnych i niższe koszty prowadzenia działalności gospodarczej przyciągają inwestorów. W takich miejscach też lokowane są specjalne strefy ekonomiczne.

Bieguny i ich skupiska tworzą zwykle duże aglomeracje i ośrodki przemysłowe znajdujące się w fazie rozwojowej. Są one zazwyczaj miejscami o wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej, korygowanej decyzjami zarządczymi dużych przedsiębiorstw, jednostek samorządu terytorialnego oraz rządu.

Polaryzacja przestrzeni ekonomicznej wpływa na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionów wzmacniając w strefach sukcesję ekonomicznej funkcji produkcyjnych i usługowych. Istotne są inwestycje w infrastrukturę drogową oraz procesy rewitalizacyjne wspierane przez specjalne strefy ekonomiczne.

SŁAWOMIR GOLISZEK

Polska Akademia Nauk, Warszawa, Polska

Zróżnicowanie w dostępności transportem indywidualnym i publicznym do wybranych usług

Diversity in the accessibility of individual and public transport to selected services

W ramach prezentacji omówione zostanie zagadnienie dostępności do wybranych usług (sklepów wielkopowierzchniowych, kin i klubów fitness) w Szczecinie, przy wykorzystaniu transportu indywidualnego (samochodowego) oraz publicznego (autobusowego i tramwajowego).

Wyniki dostępności do usług transportem indywidualnym zostaną zobrazowane przy pomocy modelu transportu samochodowego opartego na danych z google maps, pozyskanych przez Google API. Do budowy modelu transportu publicznego użyto ogólnodostępnych danych General Transit Feed Specification (GTFS) dla Szczecina. Analiza przestrzeni miejskiej pod kątem dostępu do wybranych usług w różnych porach dnia wskaże miejsca, w których transport publiczny może stanowić konkurencję względem transportu indywidualnego. Dzięki analizie obu środków transportu wskazane zostaną miejsca o ograniczonym dostępie do opisywanych usług. Wykorzystane metody prezentacji (metoda izochronowa, zasięgu) pozwolą określić odległość między lokalizacją celu (usługą) a źródłem (mieszkańcy w wybranej grupie wiekowej), dzięki czemu wskazane zostaną miejsca popytu, przy jednoczesnym wskazaniu preferowanego środka transportu. Zasadniczym celem prezentacji jest wyznaczenie miejsc, gdzie transport publiczny odgrywa znaczącą rolę w dojazdach do wybranych usług, dzięki czemu podróżny może zrezygnować z przejazdu samochodem, a co za tym idzie poprawić swoją sprawność fizyczną i przyczynić się do mniejszego zanieczyszczenia środowiska.

Badania zostały zrealizowane w ramach grantu NCN nr 2017/25/N/HS4/01237

ANATOL JAKOBSON

Irkutsk State Transport University, Russia

NATALIA BATCIUN

Irkutsk Research Technical University, Russia

Siberia: the problems of territorial differentiation of the strategic ways of development

When travelling in European countries (including Poland), as well as in the USA, being asked, where we are from, and having answered that we are from Siberia, we have always heard the exclamation: Oh, it must be pretty cold there! And every time have we had to explain that Siberia is very large, larger than the whole Europe, and it is impossible to characterize it with just one word. For Russian Empire, within ages, Siberia had been just Siberia – the source of some unique resources and the territory of prison and exile. It was only in 20th century, that some ideas of differentiated approach to the development of Siberia emerged. But especially actual these ideas became in 1960s of this century, when the resources of Siberia were getting more and more importance in national economy. Various ways of differentiation have been proposed. The concept of Angara-Yenissei region was elaborated by Siberian economists and geographers. It was based on enormous hydropower resources of the two rivers. Power obtained from the stations on these rivers is most efficient from the economic point of view due to some geographic peculiarities. These stations were constructed in the 1950s, 1960s and 1970s. Some of them used to rank first in the world. Hydropower resources, supplemented by charcoal deposits, have given an impetus to construction of aluminum plants and some other power-intensive works, including chemical ones on the basis of local timber, salt, etc. All this corresponded to the theory of territorial production complexes. As well as to the latest concept of program approach to regional development. Even now, under market economy, the idea of Angara-Yenissei region has been still actual. New stations are being built. Energy is exported to China. But transporting energy for long distances is inefficient, it would be much better to use it just in Eastern Siberia for producing aluminum which can be exported more efficiently. Still more efficient would be producing and exporting fabricated aluminum goods. In the years of Perestrojka, another idea emerged. The attention of economists, as well as politicians was drawn to the problem of defending the unique ecosystem of the lake Baikal. In this connection, it was suggested to form a new official territorial unit – Baikal region. This unit would also unite the lands inhabited by

indigenous Buriat people. This suggestion was somehow alternative to the idea of Angara-Yenisei region, as it united Irkutsk region with Buriat Republic, not with Krasnoyarsk region. Now this idea, social and environmental, not productional, has been almost forgotten but chances exist that it could be revived if new processes of democratization take place in Russia. Very interesting and rather new is the idea of differentiating development strategies in Siberia between Northern and Southern latitudinal zones. Southern Siberia, in particular the vicinity of Irkutsk agglomeration, is characterized by respectively dense population and respectively high level of tertiary and quaternary functions. This can be considered as precondition for transforming the economy from industrial stage into post-industrial one. In this very case it can mean development of research and education, logistical service, recreation and tourism together with ecologization of existing industrial plants. As for Northern zone, for it, traditional strategy of discrete resource-industrial development seems to be still actual. However, it brings to forming new organizational centers, such as Bratsk, even here.

MATEUSZ JANAS

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Polska

Konkurencyjność i innowacyjność sektora MŚP w Polsce

Competitiveness and innovation enterprises of SME sector in Poland

W dobie gospodarki XXI wieku, określanej mianem gospodarki opartej na wiedzy (GOW), konkurencyjność przedsiębiorstwa i jego pozycja zależy w dużej mierze od wprowadzonych innowacji w oferowanych produktach i usługach. W gospodarce krajów Unii Europejskiej podmiotami, które określa się jako jej „siłę napędową” są przedsiębiorstwa zaliczane do sektora MŚP (mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa). Z tego też względu w niniejszej prezentacji podjęta została tematyka konkurencyjności i innowacyjności tych przedsiębiorstw w Polsce, po jej przystąpieniu do struktur UE, tj. po 2004 r.

Autor podjął rozważania na temat istoty konkurencyjności oraz innowacyjności przedsiębiorstw, ze wskazaniem na czynniki kształtujące wpływ innowacyjności na pozycję konkurencyjną. Realizacja zmian, jakie łączą się z działalnością innowacyjną przedsiębiorstw, rozumiana jest jako zdolność do wdrożenia ulepszeń produktowych, procesowych, organizacyjnych oraz marketingowych. Przedstawiono także rodzaje innowacji oraz ich możliwe efekty, które oddziałują na pozycję przedsiębiorstwa na konkurencyjnym i dynamicznie zmieniającym się rynku gospodarczym.

KATARZYNA JANCZARSKA-BERGEL

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Turystyka jako jeden z czynników rozwoju regionalnego na przykładzie departamentu Vaucluse w południowo-wschodniej Francji

Tourism as one of the factors of regional development on the example of the Vaucluse department in south-eastern France

Celem opracowania jest przedstawienie turystyki, jako głównego czynnika wpływającego na rozwój regionu jakim jest mały departament Vaucluse w południowej Francji. Na powodzenie rozwoju tej dziedziny wpływa głównie konkurencyjność regionu na tle innych, co w tej niezwykle bogatej w atrakcje turystyczne części Francji (Region Prowansja – Alpy – Lazurowe Wybrzeże) jest trudnym elementem do osiągnięcia przez małe miejscowości, nieposiadające bezpośredniego dostępu do osławionego Lazurowego Wybrzeża Francji, czy gór. Jednakże miasta wchodzące w skład departamentu Vaucluse takie jak Orange, Awinion, Gordes czy Vaison-la-Romaine znakomicie wykorzystują instrumenty mogące wpływać na ich rozwój ekonomiczny dzięki turystyce wypoczynkowej, rozrywkowej a nawet sportowej (Malaucene koło Mont Ventoux). Dzięki zastosowaniu metody statystycznej, kwerendy literatury oraz indywidualnych obserwacji autorki, omówione zostało nowoczesne podejście do wykorzystania turystyki wraz z umiejętnością dostosowania się do warunków panujących na opisywanym obszarze. Artykuł przedstawia najważniejsze aspekty wpływające na atrakcyjność turystyczną Vaucluse wraz ze wskazaniem najważniejszych destynacji dla turystów z Europy, ale również spoza niej.

DANUTA JANCZEWSKA

Spoleczna Akademia Nauk, Łódź, Polska

Zarządzanie usługami logistycznymi w świetle rozwoju przedsiębiorczości lokalnej

Management of logistics services in the light of development of local entrepreneurship

Wraz z rozwojem globalizacji znacznie wzrosło zapotrzebowanie na usługi logistyczne świadczone przez przedsiębiorstwa uczestniczące w łańcuchach dystrybucji jako operatorzy logistyczni. Obszarami podejmowanych usług logistycznych dla przedsiębiorstw są: zaopatrzenie, produkcja, dystrybucja. Typologia usług logistycznych zawiera listę czterech grup, do których zalicza się usługi spedycyjne, usługi transportowe, usługi magazynowe, usługi dodatkowe. W XXI wieku obserwuje się rozwój wszystkich grup, wśród których można wskazać usługi logistyczne oparte na zasobach oraz usługi oparte na umiejętnościach.

Celem opracowania jest przedstawienie wybranych problemów w zarządzaniu usługą logistyczną w aspekcie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej. Celem badawczym jest zaprezentowanie studiów literaturowych oraz wyników badań własnych prowadzonych w latach 2015-2018 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, łódzkiego oraz mazowieckiego. Zastosowano następujące metody badawcze: studia literaturowe, obserwacje uczestniczące, rozmowy z ekspertami, badania ankietowe. W artykule przedstawiono wybrane wyniki wskazujące na istotny wpływ zarządzania usługami logistycznymi na rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

MICHAŁ JASIŃSKI

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Polska

Turystyka a pomoc rozwojowa w procesie rozwoju społeczno-ekonomicznego w państwach Południa o niekorzystnym położeniu geograficznym oraz najsłabiej rozwiniętych

Tourism and development aid in socio-economic development of Small Island Developing States (SIDS), Land-Locked Developing Countries (LLDCs) and Least Developed Countries (LDCs)

W artykule zaprezentowane zostaną badania wpływu turystyki międzynarodowej oraz pomocy rozwojowej na pobudzenie procesów rozwojowych w wybranych grupach państw Globalnego Południa.

Pierwszą z nich będą małe rozwijające się państwa wyspiarskie (SIDS), drugą – rozwijające się państwa bez dostępu do morza (śródlądowe) (LLDCs), a trzecią – państwa najsłabiej rozwinięte (LDCs).

Państwa o niekorzystnym położeniu geograficznym (SIDS i LLDCs) oraz najsłabiej rozwinięte, pomimo pewnych wspólnych cech, charakteryzuje silne rozwarstwienie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. W literaturze przedmiotu niejednokrotnie dokonywano klasyfikacji państw Południa (w tym w wymienionej grupie SIDS, LLDC i LDC), uwzględniając poziom ich rozwoju. Jego przyspieszenie, szczególnie w okresie ostatniej dekady, przy jednoczesnej stagnacji innych, skłoniło autora do zbadania wpływu turystyki międzynarodowej i pomocy rozwojowej na podniesienie poziomu – nie tylko wzrostu, ale szeroko rozumianego rozwoju społeczno-gospodarczego, w grupie małych wyspiarskich, śródlądowych, jak i najsłabiej rozwiniętych państw Południa.

Badanie będzie wpisywało się w nurt ekonomii rozwoju dotyczącej skuteczności pomocy rozwojowej (ODA), jak i turystyki międzynarodowej jako narzędzia przełamania stagnacji gospodarczej w państwach Globalnego Południa.

MACIEJ KĘDZIERSKI

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Etyczny aspekt innowacyjności produktowej

Ethical aspect of product innovation

Niewątpliwie świat XXI wieku to świat zglobalizowany. W wyniku procesu globalizacji całość ziemskiego globu traktowana jest jak jeden rynek. Nie sposób wymienić wszystkich następstw tego zjawiska, które znajduje się w kręgu zainteresowań naukowców reprezentujących różne dziedziny wiedzy. Również polscy geografowie pochylają się nad tym zagadnieniem. Prowadzone przez nich badania w większości charakteryzują się podejściem analitycznym, nierzadko z wykorzystaniem złożonych metod matematycznych, które mają za zadanie opisać relację pomiędzy skomplikowanymi systemami i strukturami. Scjentyistyczne nastawienie spycha jednak na margines problematykę aksjologiczną, a świat wartości pozostaje ukrytą rzeczywistością.

Sieć międzynarodowych stosunków ekonomicznych wymusza na podmiotach gospodarczych dostosowanie ich polityki do gospodarki rynkowej. Sytuacja ta doprowadziła do wzrostu znaczenia na arenie międzynarodowej różnych form organizacji przedsiębiorstw, jak korporacje, koncerny, holdingi, kartele. Podmioty te rywalizują ze sobą o miano innowacyjnych na tle konkurencji. Dążąc do maksymalizacji zysków stosują wielorakie strategie, jedną z nich jest powszechne na skalę światową tzw. planowane postarzenie produktów.

Celem opracowania jest określenie etycznego aspektu innowacyjności produktowej. Dokonano również krytycznej analizy literatury przedmiotu. Przeprowadzona refleksja pozwoliła na wskazanie interesujących dla geografii kierunków badawczych.

Wykazano sprzeczności w polityce firm uważanych za innowacyjne. Wyodrębniono również i scharakteryzowano globalne problemy wynikające z planowanego postarzenia produktów.

WIOLETTA KILAR

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Korporacje jako przedmiot badań geografii przemysłu

Corporations as an object of research in geography of industry

Współcześnie korporacje pełnią ważną rolę w gospodarce światowej, krajowej oraz lokalnej. Niezależnie od profilu działalności, stopnia umiędzynarodowienia czy wielkości uczestniczą w licznych procesach gospodarczych, dlatego są przedmiotem badań w zakresie geografii przemysłu, a szczególnie geografii przedsiębiorstw. Głównym celem prezentacji jest przegląd problematyki badawczej dotyczącej korporacji w polskiej literaturze przedmiotu w zakresie geografii przemysłu. Autorka zmierzać będzie także do uporządkowania pojęcia korporacji, przybliżenia ich klasyfikacji, a także do wskazania miejsca badań korporacji w geografii. Badania oparto o podstawowe metody: kwerenda literatury, a także analiza danych zastanych (desk research).

Jak wskazują przeprowadzone badania, w polskiej literaturze obejmującej problematykę geografii przemysłu, autorzy koncentrują się w swoich badaniach dotyczących korporacji na następujących zagadnieniach: koncentracji ich siedzib zarządów; teorii i czynnikach lokalizacji; procesach kształtowania się oraz lokalizacji oddziałów produkcyjnych, usługowych i różnego rodzaju oddziałów; powiązaniach sieciowych; strategiach realizowanych przez korporacje i ich formach organizacyjnych; procesach wpływania korporacji na międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu układów krajowych i regionalnych oraz przedsiębiorstw przemysłowych; pobudzaniu procesu napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych; wpływu korporacji na kształtowanie się różnych sektorów przemysłowych, powiązań eksportowych; roli miast w procesach globalizacji oraz lokalizacji korporacji i ich efektach; działalności CSR korporacji.

DARIUSZ KLIMEK

Politechnika Łódzka, Polska

Ograniczenia i ich skutki w polskiej polityce przemysłowej w pierwszych 10 latach okresu transformacji (1989-1999)

Restrictions and their effect on Polish industrial policy in the first 10 years of the transformation period (1989-1999)

Koncepcja artykułu opiera się na przekonaniu, że trudno jest w poprawny sposób analizować aktualny stan polskiego przemysłu i całej gospodarki bez retrospektywnego spojrzenia na rozwiązania polityczne i gospodarcze przyjęte w pierwszych latach transformacji. Autor, z pozycji menedżera kierującego w tamtych latach przedsiębiorstwami państwowymi i jednoosobowymi spółkami Skarbu Państwa oraz podsekretarza stanu odpowiedzialnego za politykę przemysłową, próbuje analizować poszczególne rozwiązania, pod kątem możliwych do zastosowania alternatywnych sposobów działania i oceniać ich skutki dla aktualnego stanu i kształtu polskiej gospodarki.

W pierwszej części analizowane są przyjęte rozwiązania, które wynikały z obiektywnych uwarunkowań ekonomicznych i społecznych, także międzynarodowych, w drugiej – te, które wynikały z obowiązujących wówczas koncepcji politycznych w zakresie kierunków rozwoju gospodarki. Szczegółnej krytyce poddano rozwiązania systemowe takie jak: niewielka liczba i nieskuteczność instrumentów polityki przemysłowej, brak ochrony rynku po przystąpieniu do kilku organizacji gospodarczych przed akcesją do UE, dogmatyczne traktowanie prywatyzacji jako remedium na szereg problemów społecznych, ekonomicznych i szansę na rozwój, utworzenie super ministerstwa Skarbu Państwa, w założeniu powołanego w celu prowadzenia procesów prywatyzacji, w rzeczywistości odpowiadającego za kształtowanie polityki przemysłowej, kosztem ministerstw odpowiadających za kształtowanie tej polityki, ale także zaniechania w postaci: braku zainteresowania opracowaniem mapy przemysłu będącej diagnozą stanu i określeniem kierunków rozwoju, niechęcią do zmiany przepisów m.in. w zakresie rachunkowości, pozwalających zwiększać konkurencyjność przemysłu poprzez szybkie uwolnienie się od nieprodukcyjnego i zbędnego majątku.

Wykorzystanie e-usług w udostępnianiu dziedzictwa kulturowego na przykładzie krakowskich muzeów

The use of e-services in providing access to cultural heritage on the example of Krakow museums

Współczesne społeczeństwa funkcjonują w świecie, w którym Internet stał się medium obecnym w każdej dziedzinie działalności człowieka. Jest źródłem kreowania usług, które wcześniej nie miały swojego odpowiednika na realnym rynku, lub też przeniosły się w świat wirtualny dostosowując się do coraz bardziej zaawansowanego technologicznie klienta.

W opracowaniu przedstawiono analizę wykorzystania e-usług w udostępnianiu i rozpowszechnianiu dziedzictwa kulturowego poprzez muzea zlokalizowane na obszarze Krakowa. Zgodnie z przepisami dotyczącymi Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (PO IG) za e-usługi uznaje się te świadczone w sposób całkowicie automatyczny, przy czym automatyzm realizowany jest poprzez odpowiednie oprogramowanie. Obecnie taka forma świadczenia usług jest szeroko rozpowszechniana w różnych dziedzinach gospodarki oraz administracji publicznej, stając się codziennością dynamicznie rozwijającego się społeczeństwa informacyjnego. Zmiany związane z rozwojem technologii teleinformatycznych zauważalne są również w funkcjonowaniu wielu instytucji kulturalnych, w tym muzeów będących celem podróży dla wielu turystów, zwłaszcza w turystyce miejskiej. Zastosowanie rozwiązań ułatwiających turystyce organizację podróży czy zwiedzania, takich jak: zakup biletu, dokonanie rezerwacji czy też zamówienie usług przewodnickich poprzez Internet staje się podstawą funkcjonowania wielu podmiotów na rynku usług turystycznych.

W ramach opracowania zaprezentowano wyniki analizy stron internetowych krakowskich muzeów, dokonanej pod kątem wykorzystania przez te placówki e-usług takich jak: możliwość zakupu biletu on-line, dokonanie rezerwacji biletów bądź usługi przewodnickiej, możliwość skorzystania z wirtualnego zwiedzania danej placówki, czy też zwiedzanie z wykorzystaniem specjalnych aplikacji. Przeanalizowano zasoby internetowe 69 muzeów zlokalizowanych w granicach Krakowa, uwzględniając również muzea kościelne i uczelniane, przy czym poszczególne oddziały Muzeum Narodowego

czy Muzeum Historycznego traktowane były jako pojedyncze placówki muzealne ze względu na różny zakres świadczenia e-usług. Wyniki pokazują, że e-rezerwację wejścia do muzeum oferuje blisko 19% placówek, natomiast zakup biletu on-line zaledwie 10% muzeów.

PIOTR KONDRACIUK, AGNIESZKA ŚWIĘTEK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Długość wyjazdu turystycznego jako determinanta wyboru usług turystycznych wśród kibiców w Polsce i Wielkiej Brytanii

Length of a tourist trip as a determinant of the choice of tourist services among fans in Poland and the United Kingdom

Długość wyjazdu turystycznego wpływa na wiele wyborów dokonywanych przez osoby wyjeżdżające. Podejmując decyzję o wyborze określonych usług turystycznych uzależniamy ją między innymi od długości naszego wyjazdu. Im wyjazd dłuższy i dotyczy miejscowości bardziej oddalonej od miejsca zamieszkania tym turysta jest bardziej skłonny do wyboru droższego hotelu i skorzystania z szybszych środków transportu.

W niniejszej pracy poddano analizie wyniki ankiet przeprowadzonych wśród kibiców sportowych w Polsce i w Wielkiej Brytanii. Badania przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego w roku 2018 na grupie 1172 kibiców z Polski oraz 500 kibiców z Wielkiej Brytanii. Analiza porównawcza pozwoliła wskazać różnice oraz podobieństwa dotyczące wyboru destynacji turystycznych kibiców z obydwu krajów. Kibice z Polski i Wielkiej Brytanii preferują samolot podczas organizacji wyjazdu dłuższego niż siedem dni. Najczęściej wskazywanym środkiem transportu na wyjazdy krótsze niż siedem dni pozostaje samochód. Kibice z Wielkiej Brytanii chętniej wyjeżdżają za granicę na dłuższe wyjazdy niż kibice z Polski.

Określenie preferencji turystycznych kibiców pozwolić może na lepsze dopasowanie oferty biur organizujących wyjazdy dla tego rodzaju klientów.

KATARZYNA KOWALSKA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Czynniki zewnętrzne zarządzania społecznie odpowiedzialnego w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce

External factors of socially responsible management in the sector of small and medium enterprises in Poland

Współcześnie zarządzanie społecznie odpowiedzialne to odpowiedź na zmieniające się otoczenie, rosnące oczekiwania różnych grup interesariuszy, z których wynika potrzeba przededefiniowania roli dzisiejszej organizacji.

Konieczność uwzględniania skutków swojej działalności nie dotyczy jedynie największych podmiotów, ale również sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

Sektor ten, podobnie jak w innych krajach Unii Europejskiej, stanowi najliczniejszą grupę organizacji biznesowych w Polsce. Od jego funkcjonowania zależy zatem wiele procesów i zjawisk występujących w gospodarce danego kraju.

Przegląd literatury przedmiotu pozwala wyciągnąć wniosek, że kluczowe znaczenie z punktu stosowania praktyk CSR (corporate social responsibility) mają czynniki tkwiące wewnątrz organizacji. Wymienia się tu przede wszystkim świadomość i zaangażowanie kierownictwa, kulturę organizacji, łączenie strategii biznesowej z CSR, reputację i komunikację organizacji z otoczeniem. Niemniej jednak duże znaczenie w przedmiotowym obszarze mają również czynniki zewnętrzne.

Czynniki zewnętrzne wpływające na zarządzanie społecznie odpowiedzialne dotyczą bliższego i dalszego otoczenia organizacji, jej relacji z interesariuszami oraz czynników o charakterze ekonomicznym, polityczno-prawnym i społecznym.

Celem artykułu jest określenie i analiza kluczowych czynników zewnętrznych determinujących zarządzanie społecznie odpowiedzialne w sektorze MŚP w Polsce na tle determinant charakteryzujących kraje o wyższym zaangażowaniu organizacji w obszarze CSR.

Badania realizowane w Polsce wykazują, że dominującymi czynnikami zewnętrznymi wpływającymi na zarządzanie społecznie odpowiedzialne w przed-

miotowym sektorze są relacje przedsiębiorstwa z otoczeniem, lokalizacja oraz czynniki z tzw. otoczenia zadaniowego organizacji. Dużo mniejsze znaczenie mają naciski ze strony inwestorów i klientów jak również dużych korporacji współpracujących z podmiotami z grupy mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. To niestety rzutuje na skalę zaangażowania tych podmiotów w obszarze CSR i możliwości pozyskania strategicznych inwestorów na rynkach wysoko rozwiniętych.

Sytuacja ta nadal wynika ze stosunkowo niewielkich oczekiwań społecznych w zakresie odpowiedzialnego biznesu w Polsce, jak również skali wsparcia omawianych działań przez organizacje pozarządowe i społeczne w naszym kraju. Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie CSR, jak również promowanie społecznie odpowiedzialnego zarządzania w biznesie, to podstawowe warunki rozwoju praktyk odpowiedzialnych na polskim rynku w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw.

ANITA KULAWIAK

Uniwersytet Łódzki, Polska

Współczesne funkcje placów targowych w przestrzeni Łodzi

Contemporary functions of marketplaces in the space of Lodz

Referat prezentuje współczesne funkcje wybranych placów targowych w Łodzi, ze szczególnym uwzględnieniem ich funkcji gospodarczych. Omówiono w nim także czynniki warunkujące decyzje o wyborze placów targowych na miejsce lokalizacji określonych działalności gospodarczych. Zasadniczym celem artykułu było wskazanie, w jakim stopniu place targowe spełniają dziś funkcje handlowe, a w jakim stopniu inne (np. społeczne) i dlaczego. Przeprowadzono bezpośrednie badania z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu, które objęły dwa główne, ale zarazem najstarsze place targowe działające w Łodzi – Rynek Górny oraz Zielony Rynek. Źródłem informacji o funkcjach placów targowych byli mieszkańcy Łodzi, w tym zarówno osoby prowadzące w tych miejscach działalność gospodarczą, jak i osoby, które są jedynie ich użytkownikami. Badaniem objęto 200 respondentów. Badania wykazały, że na terenie badanych placów funkcja handlowa nadal odgrywa znaczącą rolę, a tym samym w istotny sposób decyduje też o ich roli w przestrzeni miasta. Inne, poza funkcją handlową praktycznie nie istnieją, co ma związek z brakiem odpowiedniej infrastruktury i tzw. klimatu miejsca sprzyjającego rozwojowi funkcji społecznych (pozagospodarczych).

EWA KUSIDEŁ

Uniwersytet Łódzki, Polska

Prognozy zatrudnienia w sektorze przemysłu i usług w Polsce

Employment forecasts in the industry and services sector in Poland

Modelowanie procesów opisujących zmiany w wielkości popytu na pracę, w podziale na sektory gospodarcze, wynika z ich odmiennej specyfiki i roli w kształtowaniu systemów ekonomicznych. Pogląd ten sformalizowano początkowo już w latach 30. XX w. w tzw. teorii trzech sektorów gospodarczych, której twórcy: Allan Fisher, Colin Clark i Jean Fourastié postulowali, że rozwój gospodarczy jest determinowany przez zmiany udziału poszczególnych sektorów w kreowaniu wielkości zatrudnienia.

Celem pracy jest dokonanie prognozy liczby i udziału pracujących w sektorach gospodarki narodowej, w tym w sektorze przemysłowym i usługowym. Realizację tego celu umożliwiło stworzenie modeli ekonometrycznych popytu na pracę w podziale na sektory gospodarcze. Podział taki wynika ze specyfiki sektorowych rynków pracy, która przejawia się m.in. w innych elastycznościach zatrudnienia względem czynników go kształtujących. Dotyczy to przede wszystkim sektora przemysłowego i usługowego. Na podstawie oszacowanych modeli stworzono prognozę liczby i udziału pracujących w tych sektorach do roku 2025. Uzyskane prognozy wskazują, że w tej perspektywie należy spodziewać się stabilizacji udziału pracujących w przemyśle, natomiast wzrostu udziału pracujących w obu rodzajach usług. Uzyskane wnioski powinny zostać wykorzystane przez instytucje rynku pracy i edukacji, szczególnie wobec kurczących się zasobów pracy w Polsce.

ANDRII KUZYSHYN

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

Spatial organization of the sphere of services in the regions of the Carpathian-Podilskyi region, Ukraine

The modern stage of Ukrainian society development is oriented on social values that in the current environment reflects growing social weight of the creation of socially necessary product. The state of this sphere directly affects the economy and culture of the country; on this basis, one could claim that people engaged in education, health care, culture, housing and communal services etc. play a significant role in the economy.

Territorial boundaries of the research are defined within Transcarpathian, Lviv, Ivano-Frankivsk, Chernivtsi, Vinnytsia, Khmelnytskyi and Ternopil regions (the area covers 19.1% of the territory of Ukraine and is home to 23.5% of the country's population). These areas have a compact location, which positively affects their cooperation and high interdependence. Sufficiently well-established business, labour, information and communication should also be considered as the strong side of such cooperation.

On the basis of the conducted component analysis, it is possible to rank the regions of the Carpathian-Podillia region in terms of the functioning of the elements of the social sphere. The method of matrix analysis was used to conduct the research, which allowed to analyse the state of functioning and differentiation of the level of social sphere elements in the context of the mentioned administrative units.

For the characteristics of each social sphere element of the region there is a corresponding rank (from 1 to 7), according to the indicator occupied by the region (the rank is higher, provided that it has the higher corresponding absolute index). Fewer points provide a better ranking.

As a result of the analysis, the method of clusterization was used through multivariate statistical analysis. On the basis of indicators generalization of blocks-criteria, an algorithm for assessing the functioning of the social sphere of the areas of the Carpathian-Podillia region was formed:

1. the initial mass of information was analysed according to the indicators, which can be considered as two sub-masses - indicators-stimulators and indicators-destimulators;
2. for each of the six groups of indicators, the actual ranking is performed on the basis of absolute indicators, which are given in Statistical

Collection «Regions of Ukraine», 2017. Part 1; Statistical Collection «Regions of Ukraine», 2017. Part 2; Statistical Yearbook of Ukraine for 2016, 2017;

3. for each region, a certain amount of rating indicators is determined, which gives its own semi-quantitative assessment of the social functionality in the regions according to the factors of stimulation;
4. in the format of a graph-tree, one can demonstrate the distribution of regional areas according to the level of social sphere formation and functionality;
5. the suggested meaning assessment of the final regions grouping according to the indicators of the functioning of the social sphere.

This methodological approach to qualitative rating indicators allows us to form a coherent picture of the problem and to evaluate the social sphere functioning of the areas of the region under study. It shows satisfactory results provided that there is a significant amount of evidence in the output masses of information and their statistical homogeneity and equilibrium.

On the basis of the analysis, one can see that the most balanced social sphere functions in Lviv region. This is due to the high level of organization of the educational sphere at the level of pre-school, general and higher education, the cultural sphere, which is monitored due to the demand of cultural institutions and their updating, the sphere of trade and mass catering that ensure the availability of food products and services for the local population and tourists, as well as communication (using of new and existing forms of communication by population) – these indicators provided the leading position of the region.

The general picture of the assessment shows that the majority of regions (Vinnytsia, Transcarpathian, Ivano-Frankivsk, Ternopil, Khmelnytskyi) have similar indicators of social development, but each of them often has its own advantages in the development of the social sphere elements. This does not allow to assert a balanced functioning level of the social sphere within these territories. Thus, for Vinnytsia region, the high development of the sphere of education, culture, housing and communal services and communications, but the low level of functioning of the medical staff sector and trade. Transcarpathian region is characterized by a high development of the sphere of communication and trade, and other areas of social sphere are rather problematic. Ivano-Frankivsk region has a good level of functioning of medical services, housing and communal services and trade. Ternopil region shows good indicators for the functioning of the components of the educational sphere, culture, medicine, housing and communal services. Khmelnytskyi region is marked by good development of the sphere of culture, medicine, housing and communal services.

As for the Chernivtsi region, in comparison with other regions of the Carpathian-Podillia region, this region has only high level in the sphere of education, while in the other groups of indicators there are unbalanced and low indicators. The suggested clustering of the regions of the research area shows their place according to the balance indicators of the social sphere functioning.

GABOR LUX

Hungarian Academy of Sciences, Budapest, Hungary

Medium-sized domestic enterprises in an FDI-dependent economy: A diversification path for Hungarian manufacturing

This contribution seeks to investigate the development role and challenges of medium-sized enterprises in the manufacturing sector of a peripheral, FDI-dominated economy.

Central and Eastern Europe's economic transformation has been underpinned by a strong reliance on foreign investment, a path resulting in a distinct variety of capitalism identified as a "dependent market economy". FDI-led development has resulted in substantial advantages in global integration and competitiveness, but trade-offs and socio-economic opportunity costs are also increasingly visible.

The weakness of domestic entrepreneurship has received comparatively little scrutiny in either theory or development practice, and even less attention has been levied on the mid-sized firms which have emerged and found success even in peripheral contexts.

Our research undertook a quantitative survey and qualitative investigation of Hungarian domestic manufacturing enterprises, of which the latter is presented in detail. In addition to considering the effects of path-dependent industrial legacies and the local business environment, 100 firm profiles were assembled and 30 in-depth structured interviews conducted to discover how entrepreneurship develops under different regional contexts, and how variable degrees of a peripheral status impact the strategies, innovative behaviour and development role of local entrepreneurs. Four industrial centres located in Hungary were scrutinised: a successful gateway region strongly integrated into international production networks; a de-industrialising peripheral region with weak human potential and inadequate institutions; a mid-sized town diversifying from previously predominant steelmaking traditions; and a re-industrialising region experiencing a boom of external investments along with a traditional, growing endogenous SME sector.

The findings will focus on the development prospects and challenges of these firms, and particularly in their potential to develop a stronger domestic pillar for the Hungarian manufacturing sector.

WOJCIECH MACIEJEWSKI

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Innowacje, dochód, edukacja – analiza przestrzenna Polski

Innovation, income, education – spatial analysis of Poland

Innowacyjna gospodarka przyspiesza przemiany w sferze społeczno-gospodarczej, zwiększa jej konkurencyjność na tle innych gospodarek i jednocześnie przyczynia się do wzrostu dochodu narodowego. Innowacyjność oraz wspomniane wyżej przemiany tworzą osoby posiadające określoną wiedzę, kompetencje i umiejętności, które wynikają z ich zdobytego wykształcenia, doświadczenia, twórczości oraz postaw przedsiębiorczych. Istotnym elementem takich działań są również zachęty ze strony rządu i organów władzy lokalnej, bez wsparcia których wdrażanie innowacji może być utrudnione, bądź nawet niemożliwe. Największymi beneficjentami wzrastających dochodów, są oczywiście osoby bezpośrednio zaangażowane w tworzenie innowacji, z czasem jednak korzyści zaczynają odczuwać również inne sektory gospodarki.

Głównym celem opracowania jest próba dokonania analizy wpływu innowacyjności polskich województw na dochód osób zamieszkujących danych obszar. Dopełnieniem badań będzie sprawdzenie wpływu poziomu wykształcenia w danych regionach na poziom innowacyjności oraz wysokość dochodu. W celu dokonania analizy wykorzystane zostaną rankingi innowacyjności oraz potencjału innowacyjności w odniesieniu do województw, regionalne dane o dochodach oraz wykształceniu społeczeństwa i liczbie studentów na poszczególnych kierunkach kształcenia.

GRZEGORZ MASIK

Uniwersytet Gdański, Polska

Sektor przemysłowy i usługowy w badaniach odporności gospodarczej regionów

Industrial and service sector in the studies of economic resilience of the regions

Koncepcja odporności gospodarczej regionów znalazła się w zainteresowaniu wielu badaczy na świecie szczególnie z uwagi na miniony kryzys finansowy i gospodarczy. W czasie tego wydarzenia oraz tuż po nim pod uwagę brany był wpływ kryzysu na krótkoterminową kondycję gospodarek krajowych i regionalnych. Pomimo upływu dekady od kryzysu wielu badaczy nadal analizuje jego wpływ na gospodarki, jednak już z perspektywy dłuższego czasu oddziaływania. Inaczej bowiem mogą zachowywać się gospodarki regionalne w pierwszym okresie szoku ekonomicznego, a inaczej – w kolejnych okresach.

Celem referatu jest przegląd koncepcji odporności regionalnej. Pod uwagę wzięto zarówno aspekty gospodarcze i społeczne, jak również polityczne, wpływające na odporność regionalną. Celem referatu jest także przegląd międzynarodowych badań z odniesieniem do sektorów przemysłowych i sektora usług oraz wskazanie tych cech regionów, które zdaniem wielu badaczy, charakteryzują się większą odpornością gospodarczą.

Na podstawie kwerendy literaturowej można wskazać, że w badaniach odporności gospodarczej regionów brane są pod uwagę trzy interpretacje: inżynierska, ekologiczna i ewolucyjna. Kluczowe dla odporności gospodarczej zdaniem wielu autorów są: stopień specjalizacji produkcyjnej, silne powiązania wewnątrz sektora przemysłowego oraz dywersyfikacja gospodarek regionalnych. Badania pokazują, że regiony metropolitalne pomimo znaczącego rozwoju sektora finansowego oraz regiony otwarte na eksport w krótkim okresie nie są odporne na szoki gospodarcze, lecz są odporniejsze w długim okresie. Regiony rolnicze peryferyjne słabo powiązane z gospodarką światową oraz regiony o ponadprzeciętnym zatrudnieniu w sektorze publicznym są odporne w krótkim okresie i zależą od polityk centralnych. Kluczowe dla odporności ekonomicznej regionów w długim okresie są: dzielenie się wiedzą, lokalne przywództwo oraz kapitał ludzki i społeczny ludności.

JACEK MAY

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Przemysł i usługi oparte na wiedzy w zmieniającej się strukturze gospodarczej miast województwa łódzkiego w latach 1999-2017

Knowledge-based manufacturing and services in the changing economic structure of the cities of the Lodz voivodship in years 1999-2017

Przedmiotem pracy są przemiany struktur gospodarczych miast województwa łódzkiego, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki opartej na wiedzy, rozumianej jako działy PKD 2007, zaliczone przez GUS do przemysłów wysokiej i średnio-wysokiej techniki oraz usług opartych na wiedzy. Zakres czasowy badań obejmuje lata 1999-2017, czyli od umownego zakończenia III fazy transformacji systemowej (rosnącej stabilizacji makroekonomicznej i szybkiego wzrostu gospodarczego) do dzisiaj. W wypadku niektórych analiz, ze względu na zakres dostępnych danych, okres badawczy skrócono do lat 2005-2017, a nawet 2006-2017. Od strony teoretycznej, badania oparto na teoriach: polaryzacji, sieci gospodarczych i bazy ekonomicznej miast. W pracy zastosowano głównie ilościowe metody analizy statystycznej i kartograficznej, wykorzystując dane BDL GUS. W niektórych przypadkach zastosowano metody opisowe i jakościowe, na podstawie danych pochodzących z kwerendy internetowej.

Praca opiera się na założeniu, że skoncentrowany w miastach potencjał społeczno-gospodarczy kształtuje funkcje tych miast, jako różnej rangi biegunów, nie tyle wzrostu, co rozwoju swoich obszarów spolaryzowanych. W warunkach obecnej formacji cywilizacyjnej szczególną rolę w tym rozwoju odgrywa działalność gospodarcza oparta na wiedzy. Wzrost udziału tego sektora w strukturze gospodarczej przyczynia się bowiem nie tylko do większej konkurencyjności, produktywności i wartości dodanej gospodarki, ale wprowadza do procesów rozwojowych efekt synergii. Podmioty gospodarcze oparte na wiedzy kształtują sieciowe struktury gospodarcze, otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i stają się ważnym czynnikiem lokalizacji działalności gospodarczej, a w rezultacie czynnikiem zmian struktur funkcjonalno-przestrzennych systemu osadniczego.

Zasadniczym celem pracy jest zatem określenie roli miast w strukturze funkcjonalno-przestrzennej systemu osadniczego województwa łódzkiego, po-

przez rozpoznanie kierunków i dynamiki zmian potencjału oraz struktury gospodarczej tych miast. Realizacja tego celu wymaga odpowiedzi na następujące pytania badawcze: 1) Jak przebiegała restrukturalizacja gospodarki miast województwa po 1999 roku, czy staje się ona gospodarką opartą na wiedzy, czy też pozostaje raczej gospodarką opartą na tradycyjnych rodzajach działalności? 2) Czy instytucjonalne wyposażenie miast województwa sprzyja rozwojowi gospodarki opartej na wiedzy, czy raczej gospodarki tradycyjnej? 3) Jakie jest znaczenie gospodarki opartej na wiedzy, w miastach województwa, jako czynnika lokalizacji działalności gospodarczej i rozwoju społeczno-gospodarczego? 4) Jakie są kierunki i dynamika zmian struktury komponentu egzogenicznego bazy ekonomicznej miast, który kształtuje rozwój społeczno-gospodarczy i funkcje w systemie osadniczym tych miast oraz ewentualne specjalizacje gospodarcze? 5) Czy i na ile struktury gospodarcze miast sąsiadujących ze sobą są komplementarne, co ułatwi kształtowanie sieciowych struktur funkcjonalno-przestrzennych w systemie miast?

CECÍLIA MEZEI

Hungarian Academy of Sciences, Budapest, Hungary

Enterprise development practice of Hungarian local governments

The presentation deals with the enterprise development tools of Hungarian local governments in a historical perspective. The change of the Hungarian governmental system basically has transformed the room for manoeuvre of the local governments. The tasks, the responsibilities, the amount and ratio of own resources, the development tools and possibilities of local governments have been changing continuously in the last decades. During this time there was a change within the set of expectations towards the local governments came from the local stakeholders as well as local inhabitants as local entrepreneurs. The research summary presents the local effect came from the national legislative framework while focuses on the enterprise development approaches, tools and practices of Hungarian local governments. The presentation also deals with the local stakeholders expectations for local (development, living and functional) conditions based on some primary empirical researches. Finally there were a primary empirical survey among small and medium sized enterprises about their location factors and these factors' local governmental determination, which shows some interesting results (strong emotional and family localization binding, less emphasis on the hard infrastructure and the so called classical public services, problems with the local labour markets, educational outputs and high level of migration).

This research was supported by the National Research, Development and Innovation Office of Hungary (NKFIH) – under the project number K115577.z.

ZBIGNIEW MICHALIK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Polska

Trwałość przewagi konkurencyjnej w sektorze fonograficznym w krajach Grupy V4

The durability of competitive advantage in the recording industry in the V4 countries

Sektor fonograficzny jest przykładem sektora oferującego dobra kulturalne, zaliczanego do tzw. przemysłów kreatywnych. W jego funkcjonowanie wpisana jest ciągła zmiana, związana m.in. z przekształceniami wewnątrzstrukturalnymi, zmieniającą się liczbą nośników dźwięku i ich znaczeniem dla odbiorców. Strategiczne zachowania przedsiębiorstw mogą polegać m.in. na poszukiwaniu zagranicznych rynków zbytu.

Opracowanie podejmuje analizę zmian trwałości przewagi konkurencyjnej w układzie czasowym oraz w odniesieniu do oferentów fonogramów na wybranych czterech rynkach: polskim, czeskim, słowackim oraz węgierskim, a więc krajów tworzących Grupę Wyszehradzką.

Na podstawie analizy wartości wskaźnika trwałości przewagi konkurencyjnej fonogramu, jakim jest okres utrzymania dominującej pozycji na rynku, podjęto próbę weryfikacji tezy, zgodnie z którymi okresy trwałości przewagi konkurencyjnej we współczesnej gospodarce ulegają skracaniu, a jej osiągnięcie jest możliwe w przypadku podmiotów dominujących na rynku.

W opracowaniu zastosowano analizę danych rynkowych oraz miary statystyki opisowej. Wnioski dotyczą potencjalnych kierunków zmian oraz wynikających z nich działań, które mogą zostać podjęte przez graczy sektora.

DANUTA MIŁASZEWICZ
Uniwersytet Szczeciński, Polska

Przedsiębiorczość w Polsce na tle wybranych krajów OECD

Entrepreneurship in Poland against the background of selected OECD countries

Przedsiębiorczość ze względu na złożoną naturę oraz interdyscyplinarny charakter jest obecnie przedmiotem badań wielu dyscyplin naukowych. Zwiększone zainteresowanie przedsiębiorczością wynika przede wszystkim z faktu, iż jest ona traktowana jako kluczowy czynnik wzrostu gospodarczego, poprawy konkurencyjności gospodarek oraz wzrostu dobrobytu społeczności lokalnych i regionalnych. Przedsiębiorczość traktowana jest jako kategoria bardzo szeroka. Współcześnie wielu z jej badaczy wiąże wyrażenie „przedsiębiorczości” z następującymi aspektami: samozatrudnieniem, prowadzeniem małych i średnich przedsiębiorstw oraz ich dokonaniem; działalnością gospodarczą podejmowaną przez osoby w różnym wieku, z różnym wykształceniem, doświadczeniem, poziomem kreatywności, koncentrowaniem się na kobietach podejmujących trud prowadzenia własnej firmy, odróżniając tę populację pod względem motywacji i sposobu działania od przedsiębiorców płci męskiej; źródłach finansowania przedsiębiorczości.

W artykule analizie poddane zostaną wyżej wskazane aspekty przedsiębiorczości w Polsce na tle innych gospodarek należących do OECD. W badaniach wykorzystane będą wskaźniki przedsiębiorczości zebrane w ramach programu OECD-Eurostat Entrepreneurship Indicators (EIP). Rozpoczęty w 2006 roku program rozwija wiele miar przedsiębiorczości i jej uwarunkowań zgodnie z ramami koncepcyjnymi, które odróżniają przejawy przedsiębiorczości, czynniki ją determinujące oraz wpływ przedsiębiorczości na gospodarkę.

MICHAŁ MŁODY, ADAM WEINERT
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Polska

Przemysł 4.0 w Polsce – kluczowe pytania i kierunki przyszłych badań

Industry 4.0 in Poland – key questions and future research directions

Zainteresowanie Przemysłem 4.0 dynamicznie rośnie w ostatnich latach zarówno wśród praktyków, polityków, jak i w środowiskach akademickich. Czwarta Rewolucja Przemysłowa rodzi z jednej strony wiele nadziei wśród przedsiębiorstw, z drugiej natomiast pewne obawy, które wynikają z braku właściwego zrozumienia motywacji oraz rzeczywistego zasięgu oddziaływania nowoczesnych technologii wpisujących się w ramy koncepcji.

W opracowaniu scharakteryzowano zarówno sam Przemysł 4.0, jak i wskazano teoretyczne podłoże dla toczącej się rewolucji. Następnie, na bazie analizy dowodów empirycznych, postawiono otwarte pytania oraz zaproponowano dalsze kierunki badań nad Przemysłem 4.0 z perspektywy przesłanek, zasięgu oraz sposobu implementacji koncepcji 4.0 przez polskie przedsiębiorstwa.

DOROTA MURZYN

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Rozwój przemysłu w polskich regionach poprzez inteligentne specjalizacje na przykładzie województwa małopolskiego

The development of industry in the Polish regions through smart specialization on the example of małopolskie voivodship

W ostatnich latach nastąpiła redefinicja polityki przemysłowej Unii Europejskiej a przemysł ma odgrywać istotną rolę w obecnej strategii rozwoju Unii. Proces reindustrializacji jest wspierany przez politykę spójności m.in. przez współfinansowanie inteligentnych specjalizacji oraz inwestycje, w tym w sektorze przemysłu. Strategie inteligentnych specjalizacji mają pomóc w budowaniu przewag konkurencyjnych regionów na podstawie wewnętrznego potencjału gospodarczego, naukowego i badawczo-rozwojowego, a przy tym wyróżniającego region na tle międzynarodowym. Endogenizacja postępu technicznego i procesy kumulowania specyficznej wiedzy powodują, że produkcja wiedzy stanowi często wspólny produkt z produkcją dóbr, a zdecydowana większość innowacji powstaje w przemyśle.

Celem badań była próba odpowiedzi na pytania: 1) Jakie jest znaczenie sektora przemysłu dla realizacji celów strategii rozwoju Unii Europejskiej? 2) Czy i w jakim stopniu polityka wsparcia innowacji poprzez inteligentne specjalizacje może przyczynić się do rozwoju przemysłu w polskich regionach? Badania zawarły analizę źródeł pierwotnych, takich jak dokumenty programowe i akty prawne Unii Europejskiej i Polski (na poziomie krajowym i regionalnym) – Polska jako największy beneficjent polityki spójności UE może stanowić przykład przełożenia strategii na konkretne działania w państwach członkowskich. Wykorzystano także dane statystyczne Eurostatu, Komisji Europejskiej i Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane Małopolskiego Centrum Przedsiębiorczości dotyczące wykorzystania funduszy UE.

Analiza dokumentów strategicznych UE i Polski oraz danych statystycznych potwierdza rosnące znaczenie przemysłu dla rozwoju gospodarczego. Do tego sektora odnoszą się dwie flagowe inicjatywy realizowane w ramach strategii Europa 2020: „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” i „Unia innowacji”.

Ta druga zwraca szczególną uwagę na innowacje i wsparcie działalności badawczo-rozwojowej, w tym w przedsiębiorstwach przemysłowych. Wskazanie inteligentnych specjalizacji regionów było warunkiem dostępu do środków unijnych na inwestycje wspierające rozwój badań i wdrażanie innowacji w latach 2014-2020. Zakres inteligentnych specjalizacji poszczególnych regionów Polski jest zróżnicowany, a już sam proces ich identyfikacji był dla województw wyzwaniem. Małopolska wybrała siedem inteligentnych specjalizacji, na które przeznaczyła ok. 1,5 mld zł w ramach regionalnego programu operacyjnego (prawie połowa alokacji na cały program). Środki polityki spójności pozwalają przedsiębiorstwom inwestować w rozwój zaawansowanych technologii, a przez to wpływają na modernizację przemysłu. Efektywność tych działań będzie większa, jeśli koncepcja inteligentnej specjalizacji będzie właściwie interpretowana i wdrażana, wówczas może stanowić szansę dla rozwoju przemysłu w polskich regionach.

PIOTR NIEDZIELSKI, KATARZYNA ŁOBACZ
Uniwersytet Szczeciński, Polska

Transfer wiedzy z Centrów Usług jako czynnik kształtowania konkurencyjności MŚP w województwie zachodniopomorskim

Transfer of knowledge from Service Centers as a factor shaping the competitiveness of SMEs in the West Pomeranian voivodship

Celem artykułu jest przedstawienie efektów dla regionu w tym dla sektora MŚP, z faktu zlokalizowania i działania Centrów Usług Wspólnych. Polska jest obecnie liderem w lokalizacji tego typu centrów w Europie Środkowo-Wschodniej, a ich oddziaływanie ma różny charakter (nie tylko zapewnianie miejsc pracy). Jednym z efektów jest przepływ wiedzy w tym do sektora przedsiębiorstw MSP, co jest istotne ze względu na rolę którą ten sektor odgrywa w gospodarce. Przedsiębiorstwa sektora MSP, wykorzystując swoje naturalne przewagi konkurencyjne w postaci zwinności, szybkiego reagowania i dostosowywania się do zmian w otoczeniu w coraz większym zakresie budują przewagę konkurencyjną, wykorzystując przewagi niematerialne i behawioralne. Istotnym zasobem, mającym coraz większe znaczenie w procesach gospodarowania w tym także w zakresie kształtowania konkurencyjności przedsiębiorstw MSP staje się szeroko definiowana wiedza, co ma odzwierciedlenie w ich wzroście i innowacyjności. Artykuł prezentuje wpływ przepływu wiedzy i kapitału ludzkiego z Centrów Usług Wspólnych do przedsiębiorstw sektora MSP na przykładzie badań w województwie zachodniopomorskim.

PAWEŁ NOWAK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Przestrzenne zróżnicowanie zaległych zobowiązań finansowych gospodarstw domowych w Polsce

Spatial differentiation of outstanding financial liabilities of households in Poland

Znaczna część gospodarstw domowych w Polsce nie reguluje terminowo swoich zobowiązań finansowych. Zjawisko to charakteryzuje się tendencją wzrostową – z roku na rok – mimo coraz lepszej sytuacji materialnej Polaków – przybywa osób fizycznych niepłacących w terminie swoich zobowiązań. Na zobowiązania finansowe składają się długi kredytowe i pozakredytowe (alimentacyjne, rachunki za czynsz, media i mandaty). Wysokość zaległych zobowiązań systematycznie rośnie i według danych pochodzących z raportu InfoDług osiągnęły one według stanu na II kwartał b.r. poziom prawie 71 mld zł. Przeterninowane zadłużenie charakteryzuje się zróżnicowaniem w przestrzeni kraju – mieszkańcy zachodniej Polski mają na ogół większe problemy z terminowym regulowaniem zobowiązań aniżeli ich wschodni sąsiedzi.

Celem referatu jest wskazanie stopnia zróżnicowania zaległości płatniczych Polaków według województw i regionów. W referacie dokonano identyfikacji głównych determinant o charakterze ekonomicznym, socjologicznym i kulturowym oraz podjęto próbę wyjaśnienia przyczyn tego zróżnicowania. Referat powstał na podstawie studiów literatury przedmiotu oraz danych dotyczących poziomu zadłużenia pochodzących ze stron internetowych GUS, NBP i BIK oraz biur informacji gospodarczej.

Geografia współpracy naukowej

The geography of scientific collaboration

Współczesna nauka jest w coraz większym stopniu warunkowana przez wielowymiarowe sieci współpracy. W wielu dyscyplinach naukowych współpraca, często międzynarodowa, angażująca wielu badaczy i wiele instytucji jest codziennością, a badacze działający w pojedynkę stają się wyjątkami. Nauka to jeden z obszarów działalności człowieka, w którym w największym stopniu przejawiają się globalizacja i castellsowskie przestrzenie przepływów. Nie oznacza to jednak, że lokalizacja przestrzenna działalności naukowych przestała mieć znaczenie. Z jednej strony lokalizacja przestrzenna ma istotne znaczenie dla przebiegu działalności naukowej (akumulacja potencjału naukowego, efekty skali, specjalizacja, itp.), z drugiej strony – efekty pracy instytucji badawczych warunkują perspektywy rozwojowe miast, regionów i krajów (np. transfer wiedzy i technologii z nauki do biznesu, tworzenie kapitału intelektualnego).

Obserwowany w ostatnich dziesięcioleciach dynamiczny przyrost współpracy w nauce („zwrot kolaboracyjny”) jest istotnym czynnikiem warunkującym relacje działalności badawczej i przestrzeni. Celem referatu jest wskazanie przestrzennych uwarunkowań współpracy naukowej oraz wpływu współpracy naukowej na geografę nauki. Referat wykorzystuje wyniki projektu badawczego łączącego metody ilościowe (m.in. analizy naukometryczne sieci współautorstwa) i jakościowe (przeгляд literatury, wywiady z naukowcami).

Głównym wnioskiem badań jest teza, że gwałtowny wzrost współpracy w nauce – mimo swego rewolucyjnego potencjału – okazał się raczej czynnikiem petryfikującym przestrzenne struktury nauki (zwłaszcza w skali globalnej i międzynarodowej), niż bodźcem uruchamiającym przekształcenia tych struktur. Sieci współpracy naukowej mają hierarchiczny charakter, a korzyści ze współpracy nie rozkładają się równomiernie. Polityki naukowe, ale także polityki rozwoju regionalnego w zakresie innowacyjności, powinny uwzględniać specyficzne miejsce danej jednostki (kraju, regionu czy miasta) w globalnych sieciach współpracy naukowej.

BARBARA OSÓCH, KARINA TESSAR
Uniwersytet Szczeciński, Polska

Dywersyfikacja kapitału społecznego żeglarzy, a rozwój usług turystycznych Zalewu Szczecińskiego

The diversification of the social capital of sailors and the development of tourist services of the Szczecin Lagoon

Celem pracy jest ukazanie wpływu zróżnicowania kapitału społecznego międzynarodowego środowiska żeglarskiego na rozwój usług turystycznych wokół Zalewu Szczecińskiego i Jeziora Dąbie. Grupę docelową stanowią Polscy i Niemieccy uczestnicy turystyki żeglarskiej transgranicznego obszaru badań. Materiały do pracy zostały zgromadzone podczas badań terenowych prowadzonych w latach 2009-2012. Do pozyskania informacji wykorzystano przede wszystkim metodę wywiadu przy użyciu kwestionariusza ankiety. W pracy uwzględniono elementy kapitału społecznego na potrzeby budowania wizerunku miejsca i kreowania działań promocyjnych regionu. Za źródła kapitału przyjęto między innymi relacje międzyludzkie, wartości edukacyjne i obowiązujące w badanej grupie normy.

Analiza wyników badań pozwoliła na wyszczególnienie jednej cechy, która została pozytywnie oceniona przez dwie grupy respondentów i są to warunki krajobrazowe Zalewu Szczecińskiego. Kontakt z przyrodą okazał się zatem najważniejszą motywacją do uprawiania żeglarstwa. Wyrażna jest natomiast heterogeniczność polskiego i niemieckiego środowiska żeglarskiego w kontekście wieku, posiadanych uprawnień żeglarskich, statusu majątkowego, który determinuje kierunek podejmowanych rejsów oraz podejmowanie innych aktywności towarzyszących żeglarstwu. Wszystkie wyżej wymienione elementy kapitału społecznego niosą ze sobą korzyści dla obszaru badań, odczuwalne w wymiarze ekonomicznym i społecznym. Na ich podstawie oparto propozycje działań promocyjnych i zmian infrastrukturalnych na potrzeby sektora usług turystycznych, dotyczących między innymi turystyki przyrodniczej, kulturowej czy kwalifikowanej.

JANINA PACH

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Istota rajów podatkowych w kontekście optymalizacji podatkowej polskich firm

The sense of tax-havens in the context of Polish companies tax optimization

Raje podatkowe wzbudzają wiele kontrowersji, przede wszystkim ze względu na zmniejszanie dochodów budżetu państwa z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) i podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT). Jednakże wiele firm lokalizując swoją działalność poza terytorium własnego kraju zmniejsza w ten sposób zobowiązania podatkowe a tym samym obniża własne koszty funkcjonowania i może realizować dodatkowo jeszcze inne cele.

Artykuł jest próbą odpowiedzi na szereg pytań badawczych, w tym przede wszystkim: 1) Czym jest optymalizacja podatkowa i na czym polega? 2) Jaka jest geneza i jakie są rodzaje rajów podatkowych? 3) Kiedy raje podatkowe stanowią legalne narzędzie optymalizacji podatkowej? 4) W jakim zakresie polskie firmy wykorzystują raje podatkowe do optymalizacji podatkowej? 5) Jakie działania podejmowane są w Polsce w celu racjonalizacji korzystania przez przedsiębiorców z rajów podatkowych?

Uzyskane odpowiedzi na powyższe pytania pozwolą rozróżnić nielegalne sposoby niepłacenia podatków, od legalnych działań firm w zakresie optymalizacji podatkowej. W tym kontekście dokonana zostanie analiza praktyk w zakresie lokalizowania swojej działalności przez polskie firmy w wybranych krajach określanych mianem rajów podatkowych.

TOMASZ PADŁO

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Wpływ światowego kryzysu ekonomicznego na zmianę preferencji miejsca zamieszkania

The impact of the global economic crisis on changing preferences of the place of residence

Celem opracowania jest określenie wpływu światowego kryzysu ekonomicznego na zmianę preferencji miejsca zamieszkania wśród mieszkańców wybranych europejskich miast.

Badania behawioralne, oparte na technice ankietowej (PAPI), przeprowadzono dwukrotnie, w latach 2005-2018. Objęto nimi ok. 1500 respondentów, uczniów z siedmiu europejskich miast. Porównano w nich zróżnicowanie preferencji miejsca zamieszkania przed i po kryzysie finansowym z 2007 roku.

Ustalono, że ani pauperyzacja niektórych krajów europejskich, ani wzrost poziomu życia w innych, nie wpłynęły istotnie na preferencje miejsca zamieszkania, które wciąż wyraźnie nawiązują do stereotypowego postrzegania przestrzeni.

WOJCIECH PIONTEK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Odpowiedzialność przedsiębiorcy w gospodarce cyrkularnej

Responsibility of the entrepreneur in a circular economy

Unijny pakiet działań na rzecz urzeczywistnienia gospodarki obiegu zamkniętego stanowi próbę poszukiwania kompromisu pomiędzy celami makroekonomicznymi definiowanymi przez ekonomię neoklasyczną, a celami środowiskowymi. Dla Europy ma stać się czynnikiem wzrostu i rozwoju gospodarczego, wzrostu bogactwa i liczby miejsc pracy. W myśl założeń koncepcji gospodarki cyrkularnej konsumenci oraz przedsiębiorcy zmuszeni zostaną do wykorzystywania zasobów w sposób zrównoważony. Zrównoważone korzystanie z zasobów wymaga kształtowania poczucia, jak i obowiązku ponoszenia odpowiedzialności za działania podejmowane zarówno przez przedsiębiorców, jak i konsumentów. Odpowiedzialność jest pojęciem wieloznacznym, ewoluującym w czasie i odmiennie postrzeganym w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego. Bycie odpowiedzialnym, jak wskazuje Antoine de Saint Exupery, definiuje człowieka. W artykule zdefiniowane zostanie pojęcie odpowiedzialności producenta oraz jej rodzaje, sklasyfikowane w oparciu o wyznaczone kryteria. Szczególna uwaga poświęcona zostanie analizie umocowania odpowiedzialności w teorii ekonomii. Przedstawiony zostanie istniejący zakres odpowiedzialności przedsiębiorców, a także konsumentów w Unii Europejskiej i Polsce. Wskazane zostaną kierunki działań na rzecz rozwoju odpowiedzialności.

MONIKA PŁAZIAK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

ANNA IRENA SZYMAŃSKA

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Polska

Atrakcyjność placu targowego jako miejsca dokonywania zakupów w dużym mieście Europy Środkowo-Wschodniej na przykładzie Krakowa

Attractiveness of an open-air market as a shopping place in a large CEE city on the example of Krakow, Poland

Referat zawiera analizę sytuacji placów targowych w Europie Środkowo-Wschodniej ze szczególnym uwzględnieniem miast Polski, zwłaszcza Krakowa. W pracy wykorzystano dane statystyczne GUS oraz pochodzące z Roczników Statystycznych Krakowa, a także wyniki badań własnych uzyskanych z wywiadów przeprowadzonych z użytkownikami przestrzeni miejskiej Krakowa. Zakres badań własnych był następujący: 1) Preferencje ponad 1500 respondentów dotyczące wyboru miejsca dokonywania zakupów. 2) Atrakcyjność dokonywania zakupów na placach targowych Krakowa w opinii ponad 500 respondentów.

Autorki zwracają uwagę na zmniejszanie się liczby placów targowych, kurczenie się ich powierzchni ogólnej oraz malejącą liczbę punktów sprzedaży detalicznej na placach targowych. Respondenci również wykazują mniejsze zainteresowanie placami targowymi jako miejscami dokonywania zakupów w stosunku do zdecydowanie większego zainteresowania centrami handlowymi, dyskontami i super- lub hipermarketami. Place targowe mają jednak swoich zwolenników – są to zwłaszcza osoby starsze, ceniące sobie te miejsca nie tylko za możliwość zakupu świeżych towarów po stosunkowo niskiej cenie, ale również za sposobność do podtrzymywania kontaktów międzyludzkich.

Place targowe w miastach Europy Środkowo-Wschodniej pełniły zawsze ważną rolę handlową, stały się świadkami historii tych miast. Z tego względu, oraz na fakt ich ważnej funkcji jako unikatowych przestrzeni publicznych, powinny podlegać ochronie i szczególnemu traktowaniu ze strony władz miejskich.

Spoleczne, techniczne, ekonomiczne i geograficzne uwarunkowania elektryfikacji żeglugi promowej

Social, technical, economic and geographical conditions of the electrification of ferry shipping

W 2015 r. do regularnej żeglugi poprzez norweski Sognefjord wprowadzono pierwszy na świecie prom wyposażony w układ napędowy, którego głównym i jedynym źródłem zasilania jest energia magazynowana w bateriach elektrycznych. Choć bodźcem do rozwoju tej technologii jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych, to osiągnęła ona stadium, w którym w perspektywie czasowej użytkowania promu okazuje się również ekonomicznie opłacalna. Redukcja kosztów operacyjnych sięga 80% w stosunku do analogicznych jednostek, w których głównym źródłem napędu są silniki wysokoprężne. To właśnie ten czynnik spowodował wzrost zamówień na konwersję używanych i budowę nowych promów elektrycznych.

Celem opracowania jest identyfikacja i systematyzacja uwarunkowań elektryfikacji żeglugi promowej. Na podstawie analizy dwudziestu przypadków połączeń promowych o zasięgu lokalnym, regionalnym i międzynarodowym sformułowano najważniejsze uogólnienia: (i) podstawowe uwarunkowanie ma charakter geograficzny – występowanie typu wybrzeża o wysokim rozwinięciu linii brzegowej (fiordowe, szkierowe, dalmatyńskie) stwarza potrzebę utrzymania rozbudowanej floty promów zapewniającej odpowiednią dostępność transportową a jej elektryfikacja pozwala istotnie ograniczyć koszty operacyjne; (ii) możliwości elektryfikacji połączeń promowych zależne są od lokalnych uwarunkowań przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych – długości trasy, falowania, zlodzenia, zapotrzebowania na pracę przewozową; (iii) główną barierą upowszechnienia elektrycznego transportu promowego są wysokie koszty inwestycyjne, dlatego analizowane inwestycje w większości realizowane były dzięki wsparciu środkami publicznym, choć rosnąca rentowność tych przedsięwzięć ułatwia mobilizowanie kapitału na warunkach rynkowych; (iv) elektryfikacja żeglugi promowej jest wyzwaniem dla budownictwa okrętowego oraz producentów systemów zasilania i zarządzania energią elektryczną, sprostanie któremu istotnie wzmacnia pozycję konkurencyjną tych wytwórców. W następnym wymienionych prawidłowości za pionierski rynek w dziedzinie elektryfi-

kacji żeglugi promowej uznaje się region mórz Północnego i Bałtyckiego, na którym zastosowanie znajdzie około 260 jednostek. Tam zlokalizowane są również główne ośrodki ich produkcji. Pierwsze projekty wykonywane są również w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie. Perspektywnym rynkiem o dużej chłonności są nadmorskie metropolie Azji Południowo-Wschodniej, w których promy pasażerskie stanowią istotny element systemu transportu zbiorowego.

INNA POPLAVSKA

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

Innovative trends in the market of hotel services in Ukraine

Innovative processes in the hotel business are caused by the formation of the hotel services market and entry into the tourism industry of Ukraine. On the market, national manufacturers of hotel products act as hotel service subjects, represented by legal entities - enterprises of different types, sizes, class of service and individuals who have a license to provide accommodation services, as well as foreign enterprises belonging to transnational hotel chains (international hotel groups).

Innovations in the sphere of the hotel business concern primarily the issues of improving the quality of services and monitoring their quality. The solution to this issue involves the use of innovations in the technological, organizational and managerial spheres, in particular, the use of centralized reservation systems, controlling the load of the number fund. Such innovations are the result of focusing on forms and methods of work in the system of international hotel chains. Therefore, the presence of international hotel chains as subjects of the national market of hotel services is a stimulus for its positive changes due to the high standards of quality that each of the networks adheres to. Another positive factor in favour of the presence on the national market of hotel services of TNCs in the sphere of hotel business is that the modern world market of hotel services is rather dense, with high competitiveness.

The first hotels of famous brands appeared in Ukraine at the beginning of the 21st century. In 2005, two hotels of Radisson SAS and Rixos were opened here. Beginning from 2007, there is a positive dynamics in the construction and opening of new hotels of leading international hotel chains. Today, such hotel networks as Radisson, Hyatt, Best Western, InterContinental, Rixos operate on the Ukrainian market. Hotels Radisson SAS Kiev, Radisson Resort Alushta are managed by the Rezidor hotel group, Rixos Prykarpattya - operated by Rixos, Hyatt Regency Kiev – by Hyatt, Intercontinental Kiev – by IHG. Some hotel groups are especially interested in Ukraine such as Hilton, Marriott, Accor, Kempinski (incidentally, Kempinski was one of the first hotel chains to start developing the Ukrainian market, but Odessa Hotel, built in Odessa after it was commissioned, unfortunately, didn't enter the chain).

The holding of "Euro-2012" stimulated the interest of transnational hotel chains to the Ukrainian hotel market. This event has attracted the following international brands in Ukraine: Radisson, Inter-Continental, Hyatt International, Hilton, Sheraton Hotels & Resorts, Marriott International, Accor Group, Magic Life, Rixos, Kempinski Hotels & Resorts, Continental Hotels & Resort, Park Inn, Orbis, Rival Hotels, Comfort Green Hotels, Holiday Inn and more.

The development of a hotel network by transnational corporations in the sphere of hotel business contributes to the differentiation on the level of industry development in the internal market, especially affecting the redistribution of the territorial structure elements towards raising the rank.

Ukraine has formed a hospitality sphere market consisting of national and international entities represented by legal entities and individuals, indicating the processes of internationalization and transnationalization of activities and these are signs of globalization changes in the hotel business.

PÉTER PÓLA

Hungarian Academy of Sciences, Budapest, Hungary

Medium-sized enterprises and their institutional environment. Challenges and answers in Hungary

In the last years the development of the national industry depended mainly on the multinational large companies. We did not take enough attention to national medium enterprises. Our questions are

1) What are the role of these enterprises play in local industrial development? 2) What challenges do characterize these enterprises, how they work together with the surrounding economic and social environment? 3) What growth strategies and development goals are defined?

The main question of our research is, how we can support and develop the national industrial sector, and how we can explore the possibilities of growth, how we can encourage the creation and the development of the cooperational networks. First of all we have to explore the problems of this sector.

Local factors become decisive in global competition – In this situation the territorial conditionality will be very important. The local and regional conditions include institutional environment. The focus is not only on technology, information and productivity but also on an institutional system, capable of achieving results. The condition of a successful development process is a well-organized cooperation system. The globalization (and localization) strengthens the territorial economic development function. So the most important elements will be the infrastructure development, at the same time, developing a skilled manpower and innovative partnerships.

The elements of the supporting institutional system are the State support policy, national institutions, regional and local governments, the chambers of commerce and industry and the actor of market. In this paper I will focus on the chambers.

As the west European corporative chambers show us, a strong, influential Chamber institutional system could significantly contribute to the successful development of the national medium enterprises. A strong Chamber can implement a more effective power to enforce interest and to support the most important condition: the cooperation, the building partnership.

Ports in the rivers mouths of Ukraine: advantages, limitations, transformations and spatial trends

The peculiarities of the geomorphological structure and the hydrological network of the Ukrainian Black Sea region predetermined the formation of port centers. The mouths of the great rivers have always been places that have advantages in the development of port complexes, which is implemented on the example of the Mykolayiv and Kherson ports.

Kherson and Mykolayiv – the administrative centers of the regions of the South Ukraine – emerged around the enterprises of military shipbuilding at the end of the 18th century. Its further development the port economy of these cities began from different starting points in the years of Ukraine independence (after 1991). After more than 25 years of development, we can identify the following general development trends: 1) the dominant export orientation of ports; 2) almost complete cessation of coastal and passenger routes; 3) development and creation of a new port infrastructure for export cargo service; 4) spatial restriction of development within the city; 5) the placement of new port points in the continental depth of hinterland.

The formation of market relations in the Ukrainian agrarian sector, the conjuncture of the grain world market stimulates the cultivation of export oriented crops (grains, sunflower, soybeans and canola). Ukraine consistently produces 60 million tons of grain per year (this exceeds the maximum cultivation during the USSR period). Much of this volume is exported by sea. This led to difficulties in the development of port facilities in Ukraine. The resource scarcity problems are saluted by changing the shipyards functions, a significant portion of which were built the warships. An important aspect is the revitalization of the Dnieper and Southern Bug rivers as transport routes. It reduces the traffic load on the roads, because the export grain crops transportation to the ports complicates the traffic and leads to the destruction of the road surface.

TOMASZ RACHWAŁ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Problematyka badawcza przemian strukturalnych przemysłu Polski w geografii przemysłu

Research issues of structural changes in Polish industry in industrial geography

Problematyka badań geografii przemysłu ulega ciągłej ewolucji, nawiązując do zmieniającej się roli tego sektora gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym i różnorodnych uwarunkowań jego funkcjonowania. Szczególny wpływ na kształtowanie się problematyki badawczej tej subdyscypliny geografii w Polsce miał dynamiczny rozwój tego sektora gospodarki po 1945 r. w warunkach gospodarki centralnie sterowanej, w której industrializację kraju traktowano jako priorytet, a także procesy transformacji gospodarczej w Polsce po 1989 roku, wpływające na przemiany uprzednio wykształconych struktur społeczno-gospodarczych, w tym różnorodnych struktur przemysłu. Przemiany te, prowadzące do dostosowania się tych struktur do zmieniających się zasad gospodarowania, zachodzą pod wpływem procesów globalizacji i integracji europejskiej oraz innych impulsów płynących z otoczenia międzynarodowego związanych z budową gospodarki opartej na wiedzy i przechodzenia od fazy industrialnej i postindustrialnej do fazy informacyjnej rozwoju cywilizacyjnego. Ich efektem są zmiany w sektorowej strukturze gospodarki, w której działalność przemysłowa, będąca podstawową bazą ekonomiczną w fazie industrialnej, ustępuje działalności usługowej, w szczególności działalności związanej z usługami finansowymi, edukacją, nauką i pracami badawczo-rozwojowymi. Należy jednak podkreślić, że to zmniejszenie się roli przemysłu na rzecz usług dotyczy głównie aktywizacji zasobów pracy, a nie jego znaczenia w rozwoju cywilizacyjnym. Konsekwencją tego procesu jest zmiana dotychczasowych struktur przemysłu – własnościowych, branżowych (działowych) i przestrzennych oraz jego funkcji w rozwoju gospodarczym układów przestrzennych różnej skali, od układów lokalnych, przez regionalne po krajowe i międzynarodowe.

Te ważne problemy przekształceń struktur przemysłowych w okresie transformacji gospodarczej i budowy gospodarki opartej na wiedzy stały się przedmiotem zainteresowania wielu badaczy, w tym także geografów ekonomicznych. W referacie przedstawiono ewolucję problematyki i główne kierunki badań przemian strukturalnych przemysłu Polski w warunkach przejścia z gospodarki

centralnie planowanej do gospodarki rynkowej na podstawie wyników analizy literatury przedmiotu. Szczególną rolę odegrały tu prace podejmowane na gruncie geografii przemysłu, która w okresie dynamicznych przemian roli działalności przemysłowej w gospodarce, kierunków polityki przemysłowej, a także zmian w zakresie dostępności do danych o działalności produkcyjnej, musiała dokonać analizy swojego dotychczasowego dorobku i podjąć nowe zagadnienia badawcze, zgodnie z pojawiającymi się wyzwaniem, zarówno od strony metodologicznej jak i ze strony praktyki gospodarczej. Wynika to z faktu, że badania te zawsze służyły nie tylko celom teoretyczno-poznawczym, ale także aplikacyjnym, wspierając formułowanie celów strategicznych w zakresie kierunków transformacji gospodarczej oraz zmian polityki przemysłowej. Szczególny nacisk położony jest na problemy badawcze podejmowane w okresie gospodarki centralnie sterowanej oraz w czasie intensywnych przemian związanych z transformacją systemową w Polsce w ostatnich blisko trzech dekadach, związanych z przejściem od gospodarki centralnie sterowanej do gospodarki opartej na regulach rynkowych,

W oparciu o analizę dotychczasowych prac podjęto próbę zarysowania nowych wyzwań i możliwych kierunków badań, które mogłyby być podjęte przez geografów przemysłu w Polsce. Ze względu na rozległość problematyki i ograniczoność możliwości jej szczegółowej prezentacji, w referacie odwołano się tylko do niektórych, wybranych prac badawczych, które zdaniem autora miały duży wpływ na kształtowanie się problematyki badawczej geografii przemysłu.

W konkluzji wykazano, że polska geografia przemysłu podjęła ważne z punktu widzenia naukowego i praktyki gospodarczej problemy badawcze przemian strukturalnych przemysłu w okresie transformacji gospodarczej na bieżąco uaktualniając swoje priorytety badawcze. Badacze szybko zareagowali na zmiany w uwarunkowaniach prawno-politycznych funkcjonowania gospodarki narodowej, mimo licznych barier, związanych między innymi z ograniczonym dostępem do danych o działalności przemysłowej, powodujących mniejsze zainteresowanie geografów badaniami przemysłu. Referat kończą rekomendacje odnośnie przyszłych możliwych kierunków badań wartych podjęcia na gruncie geografii przemysłu.

TOMASZ RACHWAŁ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Problematyka geografii przemysłu w edukacji na poziomie szkoły podstawowej i średniej w świetle nowej podstawy programowej

The issues of industrial geography in Polish primary and secondary education in the light of the new core curriculum

Dynamiczne przemiany społeczno-gospodarcze i kulturowe współczesnego świata stawiają przed współczesnym systemem edukacji szczególne wyzwania związane z koniecznością przygotowania młodego pokolenia do życia w coraz bardziej złożonych warunkach. Szczególną rolę w tym zakresie odgrywa edukacja geograficzna, która kształtuje umiejętności dostrzegania zjawisk i rozumienia procesów oraz złożonych relacji między elementami przestrzeni przyrodniczej, społeczno-gospodarczej i kulturowej. Dotyczy to także procesów związanych z działalnością przemysłową i złożonych interakcji tego sektora z elementami jego otoczenia. Choć rola przemysłu jako sektora gospodarki w aktywizacji zasobów pracy ulega zmniejszeniu, nie oznacza to spadku jego znaczenia w rozwoju cywilizacyjnym. Dlatego problematyka przemysłowa powinna mieć ciągle znaczące miejsce w treściach kształcenia geograficznego.

W świetle powyższych założeń celem referatu jest przedstawienie ewolucji problematyki geografii przemysłu w edukacji geograficznej na poziomie szkoły podstawowej i średniej w warunkach reformy systemu oświaty. Zmierzać się będzie do określenia miejsca problematyki przemysłowej w nowej podstawie programowej kształcenia ogólnego (z 2017 r. dla szkoły podstawowej, z 2018 r. dla szkół średnich) na tle dotychczas obowiązującej podstawy. Analiza zapisów – celów ogólnych, treści kształcenia i wymagań szczegółowych wskazuje na znaczące miejsce geografii przemysłu w edukacji geograficznej, już od klasy 6 szkoły podstawowej, w której na przykładach z krajów europejskich pokazuje się znaczenie i przemiany tego sektora gospodarki. Następnie w ramach klasy 7 realizowane są treści związane z przemysłem Polski i jego oddziaływaniem na pozostałe elementy przestrzeni. W klasie 8 akcentuje się treści związane z przemianami sektora przemysłowego na przykładzie kilku krajów pozaeuropejskich, takich jak Japonia, Chiny czy USA. W szkole średniej (ponadpodstawowej) już

w 2 klasie realizowany jest w zakresie podstawowym, czyli obowiązującym wszystkich uczniów, dział dotyczący przemysłu. Jest on pogłębiany w zakresie rozszerzonym. Problematyka przemysłowa jest także obecna w geografii Polski w 3 klasie (zakres podstawowy i rozszerzony) oraz przy realizacji tematyki problemów gospodarczych współczesnego świata w klasie 4. Pogłębiona analiza zapisów podstawy programowej odnoszących się do treści nauczania i wymagań szczegółowych wskazuje na znaczący udział tej problematyki w edukacji geograficznej. Dominują tutaj ujęcia relacyjne, dzięki czemu uczniowie łatwiej dostrzegą współzależności zjawisk i procesów. W podstawie programowej widoczne są także nowe, niewystępujące wcześniej treści kształcenia związane z innowacyjnością przemysłu i jego rolą w budowie gospodarki opartej na wiedzy. Wskazuje to na rosnącą rolę tej problematyki w geografii szkolnej.

PIOTR RAŻNIAK, SŁAWOMIR DOROCKI,

ANNA WINIARCZYK-RAŻNIAK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Przestrzenne zróżnicowanie funkcji kontrolno-zarządczej miast w Europie Środkowo-Wschodniej i jej odporność na kryzys

Spatial diversification of command and control functions of cities in Central and Eastern Europe and their resilience for economic crisis

Referat prezentuje analizę wyników finansowych najważniejszych firm posiadających siedziby w Europie Środkowo-Wschodniej oraz zawiera próbę zidentyfikowania zmiany funkcji kontrolno-zarządczej miast w czasie potencjalnego kryzysu.

W tym celu utworzono Wskaźnik Centrum Ekonomicznego Europy Środkowo-Wschodniej, który odzwierciedla potencjał miasta oraz specjalizację sektora największych firm kreujących regionalne i lokalne funkcje kontrolno-zarządcze miast. Opracowanie opiera się na wynikach finansowych największych firm zlokalizowanych w Europie Środkowo-Wschodniej, umieszczonych na liście Deloitte Central Europe Top 500 Report, która na potrzeby badania została zmodyfikowana przez autorów.

Przeprowadzona analiza wykazała, że najbardziej odporne na kryzys gospodarczy dominującego sektora są funkcje kontrolno-zarządcze Warszawy, Pragi i Budapesztu. Ponad połowa analizowanych miast zdominowana jest przez sektor konsumencki i transportowy oraz sektor produkcyjny. Kluczowe Centra Ekonomiczne Europy Środkowo-Wschodniej w analizowanym regionie położone są w pobliżu granicy państw należących do krajów UE15. Badane miasta w regionie posiadają spore powiązania międzynarodowe, ale nie mają znaczącego wpływu na globalną gospodarkę.

RENATA RETTINGER

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Problematyka badawcza relacji turystyka – rozwój lokalny

The relationship between tourism and regional development: A review

Ostatnie kilkadziesiąt lat to okres intensywnego rozwoju turystyki na świecie, z każdym rokiem rośnie znaczenie turystyki w życiu gospodarczym i społecznym, dotyczy to zarówno regionów recepcyjnych jak i generujących ruch turystyczny. Równocześnie współczesne procesy globalizacji przyczyniły się do przejścia w myśleniu o rozwoju z poziomu narodowego na poziom ogólnosiwiatowy, ale jednocześnie wzmocniły znaczenie działań podejmowanych na poziomie lokalnym.

Przedmiotem opracowania jest przegląd zainteresowań badawczych w zakresie udziału turystyki w rozwoju lokalnym w Polsce. W opracowaniu rozwój lokalny traktowany jest z jednej strony jako tworzenie nowych miejsc pracy dla danego, lokalnego systemu terytorialnego, a z drugiej – jako kompleksowe kształtowanie możliwie najlepszych warunków życia w lokalnym środowisku, względnie doskonalenie organizacji, struktury i funkcjonowania lokalnych zasobów. Powyższa definicja została skonfrontowana z realizacją funkcji turystycznej i skutkami rozwoju działalności w zakresie obsługi ruchu turystycznego.

W opracowaniu podjęto próbę oceny osiągnięć naukowo-badawczych w zakresie geografii turystyki, a w szczególności relacji pomiędzy działalnością turystyczną podmiotów gospodarczych a rozwojem lokalnym w Polsce. W opracowaniu ukazano nie tylko aktualny stan badań, ale także podjęto próbę wskazania dalszych kierunków badawczych.

Podstawową metodą badawczą była kwerenda treści artykułów naukowych oraz innych opracowań. W opracowaniu wykorzystano przede wszystkim podejście systemowe, które polega na połączeniu różnych podejść w jedną złożoną metodę oceny całego systemu funkcjonowania branży turystycznej w stosunku do innych systemów (ekonomicznych, politycznych, społecznych, itd.). Analiza koncentruje się na badaniach i publikacjach polskich.

RENATA RETTINGER

KAROLINA KUSYK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Nisko-kosztowa turystyka indywidualna i jej udział w rozwoju lokalnym obszarów recepcyjnych na przykładzie Sri Lanki

Influence of the low-cost tourism into the regional development of Sri Lanka

Dynamiczny rozwój turystyki, jaki obserwujemy od początku XX w., spowodował szereg zmian w obszarach recepcyjnych, jak i generujących ruch turystyczny. Z każdym rokiem pojawiają się nowe regiony turystyczne, które wcześniej z różnych powodów nie były obecne na światowym rynku usług turystycznych. Takim przykładem jest Sri Lanka, która dopiero po zakończeniu konfliktu zbrojnego w 2009 r. mogła w pełni wykorzystać swój potencjał turystyczny. Sytuacja ta spowodowała znaczne opóźnienie w stopniu komercjalizacji turystyki na wyspie w porównaniu z innymi regionami tej części świata. Fakt ten został wykorzystany przez specyficzną grupę turystów, którzy realizują indywidualnie wyjazdy turystyczne przy jak najniższym nakładzie środków finansowych (low-cost tourism). Jak sama definicja wskazuje, turysta pozostawia stosunkowo niewiele środków finansowych w obszarach recepcyjnych, w związku z czym ten rodzaj podróżowania jest bardzo często pomijany w strategiach rozwojowych krajów rozwijających się, jako element generujący niskie wpływy finansowe. Turystyka w krajach trzeciego świata jest postrzegana przez pryzmat tylko i wyłącznie wakacji luksusowych, które generują wysokie dzienne wpływy. Jednak współcześnie obszary te muszą się przygotować na nowego turystę. Sri Lanka należy do grupy krajów, które nie marginalizują tego typu podróżowania, a wręcz przeciwnie – w strategii rozwojowej uwzględniają go. W dokumencie zawarto cele strategiczne, które opierają się na zasadzie wzmocnienia i pielęgnowania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego miejsc i ludzi oraz dodawania wartości ekonomicznej do nieodłącznych zasobów wyspy. W te cele wpisują się główne idee podróży „low-costowych”, które przede wszystkim bazują na potencjale lokalnym odwiedzanych destynacji.

Celem opracowania jest ocena faktycznego wpływu turystyki nisko-kosztowej na poziom rozwoju lokalnego regionów recepcyjnych na przykładzie

Sri Lanki. Podstawową metodą badawczą była kwerenda treści artykułów naukowych, dokumentów regulujących funkcjonowanie branży turystycznej oraz materiałów statystycznych dotyczących wielkości i przestrzennego zróżnicowania zagospodarowania i ruchu turystycznego Sri Lanki. W badaniach wykorzystano także wyniki analiz wpisów zamieszczanych w mediach społecznościowych. Wbrew obiegowym opiniom, że turystyka nisko-kosztowa nie przynosi dużych finansowych korzyści, w opracowaniu wykazano jej pozytywny wpływ na szereg aspektów codziennego życia Lankijczyków.

JACEK RUDEWICZ

Uniwersytet Szczeciński, Polska

Przemysł i technologie wobec wdrożenia wizji miasta inteligentnego Smart City

Industry and technologies towards the implementation of a smart city vision

Wśród wielu koncepcji i wizji miast coraz większą popularność zdobywa koncepcja miasta inteligentnego. Inteligentne miasto (ang. smart city) – to miasto, które wykorzystuje technologie informacyjno-komunikacyjne w celu zwiększenia interaktywności i wydajności infrastruktury miejskiej, a także do podniesienia jakości życia mieszkańców. Obecnie miasto może być traktowane jako „inteligentne”, gdy podejmuje inwestycje w kapitał ludzki i społeczny oraz infrastrukturę komunikacyjną w celu aktywnego promowania zrównoważonego rozwoju gospodarczego i wysokiej jakości życia, w tym mądrego gospodarowania zasobami naturalnymi, przez partycypację obywatelską. Miasto inteligentne to spójny system, który funkcjonuje w oparciu na technologiach informacyjnych i telekomunikacyjnych ICT, systemach sterowania komunikacją zbiorową, monitoringu, automatyzacji, autonomicznych urządzeniach oraz programach komputerowych. W artykule zaprezentowane i usystematyzowane zostaną rozwiązania technologiczne, które zaczynają pojawiać się w miastach na świecie, wskazane zostaną obszary, w których technologie smart city znajdują zastosowanie. Dokonana zostanie przeglądną rozwój rynku i technologii smart cities oraz głównych producentów rozwiązań technologicznych dla tego typu miast.

VERA RUDNEVA

Irkutsk Scientific Center of the Russian Academy of Science, Russia

Scientific potential of Eastern Siberia for reindustrialization

Despite the fact that Siberia takes the leading position in Russia in terms of natural resources, its economy is poorly integrated into the world economy, and this has a decisive effect on the inflow of foreign capital.

In 2016, the share of the Siberian Federal District in the total volume of direct foreign investment in Russia was 5.3%. In general, the capital from more than 60 countries participate in the economy of the Siberian regions. At the same time, offshore accounts for about 90% of direct investment as in other federal districts of Russia. Most of the largest enterprises in Siberia, which determine its industrial image, belong to companies registered in Cyprus, the Virgin Islands, i.e. it is not foreign, but repatriated capital. European countries are represented mainly by Germany, but its investors are active only in industrial regions of Western Siberia. Britain, like the United States, is behind Germany more than doubled.

The Asian direction is determined mainly by China. It is practically a monopoly partner in the Zabalkalsky kraj, only in Buryatia the presence of Mongolia and Korea is noticeable. Further westward China's influence weakens, giving way to Kazakhstan and other post-soviet countries. In Western Siberia China is represented mainly in Novosibirsk, the center of the Siberian Federal District.

Among the industries there is a noticeable predominance of investments in mining, where the coal extraction in the Kemerovo oblast is an evident leader. Irkutsk and Tomsk oblasts follow it with the oil production is a main attractor for foreign capital. In processing industries the largest investments were made in Omsk (petrochemical production) and in the Irkutsk region (wood processing). In general, when moving eastward, the share of industry in foreign direct investment is decreasing with growth of investments in the raw materials extraction. The share of enterprises formed by individuals, rather than legal entities is also rising. Individuals choose industries with a rapid turnover of capital – trade and construction.

Such trends in foreign investment impede the development of high-tech industries in the east of the country and involve these regions in the peripheral zones of both Russian and world production chains.

The problem of attracting new capital to modern industries through foreign investment is facing not only regions with a low level of economic development, but also industrial areas.

Koszty jakości przedsiębiorstw w ujęciu definicyjnym

Quality costs of companies in definition approach

Głównym celem opracowania jest przedstawienie najważniejszych definicji kosztów jakości przedsiębiorstw. W pierwszej części autor prezentuje historyczną perspektywę, która przyczyniła się do wzrostu zainteresowania kosztami jakości. Drugi punkt zawiera zestawienie najważniejszych definicji pojęcia kosztów jakości. W trzeciej części autor koncentruje się na różnicach i wspólnych elementach przedstawionych definicji.

Przedmiotem badań są koszty jakości ponoszone przez przedsiębiorstwa we wszystkich fazach procesu produkcyjnego oraz procesu świadczenia usługi. W pracy przeprowadzono krytyczną analizę piśmiennictwa naukowego z zakresu zarządzania jakością, rachunkowości i marketingu oraz zastosowano metody indukcji i dedukcji.

Już w latach 40. XX wieku koszty związane z jakością zaczęły odgrywać ważną rolę w przedsiębiorstwach. Wielka rewolucja jakościowa w Japonii zapoczątkowana przez J.M. Jurana i A.V. Feigenbauma w latach 50. XX wieku stanowiła bardzo ważnym bodziec dla rozwoju tematyki jakości. Wraz z upływem czasu, coraz szersze grono naukowców decydowało się na prowadzenie badań naukowych w obszarze kosztów jakości i rachunku kosztów jakości. Również liczne doświadczenia z praktyki gospodarczej przyczyniły się do pojawienia się nowych definicji pojęcia kosztów jakości.

MEHMET SAIT ŞAHINALP

Harran University, Şanlıurfa, Turkey

Effects of natural geographic features on manufacturing industry in Şanlıurfa Province of Turkey

Geographical features of a place have an important effect on distribution, location, agglomeration and sort of industrial activities in terms of industrial geography. Besides social and economic features, natural geographic features such as geology, geomorphology, climate, natural vegetation, soil properties and hydrographic features of a place have a significant effect on industry.

This paper aims to find out how physical geographic features has an effect on location, concentration and categories of industrial activities in Şanlıurfa. To reach this purpose, first of all, besides physical geographic features of Şanlıurfa, statistical data about agricultural and industrial activities in Şanlıurfa was obtained from official institutions. Effects of these physical features on other economic activities and how these major geographical features effected distribution of industrial plants and industrial activities were analysed by geographical distribution, relation and causality principles and also by making comparisons.

Geological formations in Turkey's Şanlıurfa province are generally occurred in Neogene and also in Quaterner. These formations are mostly consist of Neogene aged limestone, Quaterner aged basaltic volcanic rocks and alluvial soils. Şanlıurfa, geomorfically, is a slightly hilly place and also has plateaus and basins. Besides some seasonal creeks, main river in Şanlıurfa is The Euphrates which is the biggest river of Turkey. Natural vegetation of Şanlıurfa consists steppe vegetation. These physical geographic features of Şanlıurfa cause intensive agricultural activities all across the province. Şanlıurfa province has 18.584 km² area and 60% of this area is suitable for agriculture. Although irregular distribution of small industrial enterprises, major industrial area in the province is placed west of the Şanlıurfa city, on a plateau, near the road linked Şanlıurfa to Gaziantep, Adana, Ankara and İstanbul. As a result of these geographical factors, it can be concluded that the main characteristics of manufacturing industry in Şanlıurfa is agro-based, such as food and apparel industries. While both categories contains 64% of whole industrial enterprises, the share of enterprises involved stone clay, glass, and concrete industry is 11%, while lumber and wood industry is only 2%.

KRZYSZTOF SALA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Wpływ przemysłu na uwarunkowania rozwoju gminy Kleszczów. Przesłanki i bariery

The influence of industry on the conditions of the Kleszczów commune development. Premises and barriers

Kopalnictwo węgla brunatnego oraz jego wykorzystanie do celów energetycznych wciąż stanowi w Polsce ważne źródło pozyskiwania energii. Tak jak wiele innych sposobów wytwarzania energii niesie za sobą zarówno korzyści, jak również zagrożenia.

Celem i przedmiotem referatu jest przedstawienie sytuacji gospodarczej i ekologicznej gminy Kleszczów w aspekcie funkcjonowania na jej terenie dużych zakładów przemysłowych. W opracowaniu wykorzystano ogólnodostępną literaturę książkową, dane statystyczne, jak również wiadomości netograficzne.

Autor dokonał charakterystyki gminy Kleszczów oraz opisu jej korzeni gospodarczych i początków wykorzystywania węgla brunatnego na tym terenie.

Opracowanie prezentuje wpływ istniejącego przemysłu oraz funkcjonowania przedsiębiorstw na sytuację gospodarczą tej najbogatszej gminy w Polsce. Dla zobrazowania poziomu rozwoju gospodarczego zaprezentowano najważniejsze przedsiębiorstwa funkcjonujące w omawianej gminie, przedstawiono poziom dochodów podatkowych per capita oraz miejsce w rankingu przedsiębiorczości.

Wpływ gospodarki na sytuację społeczną omawianej gminy ukazano w rankingu zrównoważonego rozwoju. W pracy dokonano charakterystyki wpływu funkcjonującego przemysłu na sytuację gminy. Wskazano na istniejące zagrożenia ekologiczne związane z działającymi zakładami energetycznymi. Dane zostały zilustrowane przy pomocy tabel.

Metoda badawcza zastosowana w publikacji to analiza danych zastanych oraz krytyka piśmiennicza.

MIKHAIL SAVLOV

Institute for Complex Strategic Studies, Moscow, Russia

East European transition from the industrial economy to the economy of services (cases of Poland and Russia)

Poland and Russia are both East European countries with the long historical period of command economy. According to the theory of post-industrial society and post-industrial economy by D. Bell and his followers (M. Castells, A. Toffler, J. Rifkin, P. Drucker), Poland and Russia at the current period belong to different types of economic and social development. Regarding only economic issue of post-industrial society and leave behind brackets the social issues, politics and spiritual sphere, Poland already refers to post-industrial countries, Russia is still industrial country in general. This point of view is based on the world statistics and country comparisons. As a database in the presented research serve the following dates: share of services in GDP by countries, contribution (value added) of seven main services to GDP of Russia, Poland and other key European countries, value added and government expenditures per capita of main services in Polish, Russian and other European economies. The main differences between Polish and Russian service sector are revealed and shown. The key features of East European countries tertiary sector based on the cases of Poland and Russia are highlighted.

Even regarding only the common dates of GDP by main sectors (value added of agriculture including forestry and fishing, industry including construction, services) by World Bank, in 2017 the services formed approximately 58,3% of Polish GDP and 56,2% of Russian GDP. On the contrast the world average has already achieved 65,1% in 2016. This rather modest contribution of services to the economy is not the key feature of economy, which refers only to Poland and Russia. It spread all over the East European countries and their post-socialist economies, including even the German economy. For instance, according to World Bank, tertiary sector (services) forms 66,0% of economy of European Union, 78,9% in Luxemburg, 70,4% in the Netherlands, 70,2% in France, 70,1% in the United Kingdom, 68,9% in Greece, 66,3% in Italy, 65,2% in Sweden and 61,9% in Germany. Besides, Poland is one of the most developed East European countries. In addition, in 2018 FTSE Russell (provider of stock market indices) admitted Poland as a country with developed financial market. Financial services as a sector is one of the most challenging and basic part of whole service sector. Developed Polish financial market is a good point for Poland to be the sustaina-

ble post-industrial country. However, among the other East European countries and former Soviet republics, the services seldom form more than 60% of GDP. For example, in 2017 in Belarus, the service sector contributed only 46,9% of GDP, in Albania – 47,3%, in Serbia – 50,0%, in Ukraine – 50,3%, in Czech Republic – 54,2%, in Hungary – 54,9%, in Moldova – 55,4%, in Bulgaria – 58,3%, in Croatia – 58,5% and etc. Only three Baltic countries – Latvia, Lithuania and Estonia have more than 60% of services contribution in their economies.

The second but not the least aspect of research – is the internal structure of service sector of East European countries. This aspect will be illustrated on the cases of Poland and Russia. In this research the following services were chosen as main components of tertiary sector: health care, education, R&D, military services, tourism, trade including repair and catering, transportation including storage and communications. The structures of service sector of Poland and Russia have been changing from 1989 to 2016 and could be taken as illustration of transition from the industrial economy to the economy of services. Both structures are too different from each other and from the world average and in particular from West European countries. Especially, it concerns R&D, health care, military services and tourism.

DOMINIK SIKORSKI
Uniwersytet Wrocławski, Polska

Przemiany funkcjonalne terenów przemysłowych we Wrocławiu po 1989 roku

Functional changes of industrial areas in Wrocław after 1989

Struktura przestrzenna miast w Polsce po 1989 roku uległa znacznym przeobrażeniom. Wraz z wprowadzeniem zmian ustrojowych i gospodarczych w naszym kraju pojawiły się nowe mechanizmy i narzędzia gospodarowania przestrzenią. W konsekwencji wiele terenów miejskich zmieniło swoje oblicze pod względem morfologicznym, funkcjonalnym i społecznym.

Do terenów miejskich, które były mocno podatne na występujące zmiany w przestrzeni należy zaliczyć tereny przemysłowe. Ich dogodna lokalizacja, często w centrum miasta lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie, powodowała, że w wyniku działania tzw. mechanizmu renty gruntowej na tereny dotąd jednolite pod względem funkcjonalnym zaczęły wkraczać stopniowo nowe podmioty o innym profilu działalności niż produkcyjne. Ta stopniowa sukcesja funkcjonalna (funkcji) prowadziła do częściowej lub całkowitej zmiany oblicza terenów przemysłowych.

Celem wystąpienia będzie ukazanie przemian funkcjonalnych zachodzących na terenach przemysłowych we Wrocławiu po 1989 roku. Proponowany referat jest efektem wieloletnich badań prowadzonych nad procesem sukcesji funkcjonalnej terenów przemysłowych Wrocławia i wybranych miast województwa dolnośląskiego. Przedstawione wyniki badań oparte są na analizie danych z systemu REGON oraz przeprowadzonych badaniach terenowych.

W wyniku zaistnienia procesu sukcesji funkcjonalnej na terenach przemysłowych Wrocławia znaczna ich część uległa całkowitej lub częściowej przemianie funkcjonalnej, a w konsekwencji także morfologicznej i społecznej. Na tereny dotąd jednorodne pod względem funkcjonalnym zaczęły wkraczać podmioty gospodarcze o innych funkcjach (najczęściej usługowo-handlowych). W zależności od zaawansowania tego procesu zaproponowano klasyfikację stopnia przeobrażeń terenów przemysłowych opartą na koncepcji cyklu przemian morfologicznych działki miejskiej (oraz bloku urbanistycznego) Michela R. G. Conzena. Analizując proces sukcesji funkcjonalnej na terenach przemysłowych w odniesieniu do innych miast regionu udowodniono, że tempo przemian funkcjonal-

nych jest o wiele większe w dużych miastach, niż w średnich i małych. Na dynamikę zmian funkcji tego rodzaju terenów miejskich wpływa także specyfika ich lokalizacji (bliskość centrum, położenie względem głównych ciągów komunikacyjnych miasta), rodzaj prowadzonej działalności przemysłowej, stan techniczny budynków, kondycja finansowa zakładu przemysłowego i wiele innych czynników.

MATYLDA SIWEK, ANNA KOLASIŃSKA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

MAGDALENA ŻMUDA-PAŁKA

Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie, Polska

Gra miejska w ofercie turystycznej, rekreacyjnej i edukacyjnej Krakowa

City game in the tourist, recreational and educational offer of Krakow

Gry miejskie zaczęły pojawiać się w ofercie turystycznej miast jako urozmaicenie tradycyjnej narracji przewodnickiej. Miały wprowadzać element zabawy połączonej z edukacją, konieczności współpracy w grupie, być sposobem na zdobywanie wiedzy w sposób aktywny. Ten innowacyjny sposób zwiedzania miast proponują nie tylko biura turystyczne, ale również firmy wyspecjalizowane w tego rodzaju działalności.

W związku z intensywnym rozwojem turystyki biznesowej i motywacyjnej, gry miejskie znalazły się również w ofertach przygotowywanych dla firm, jako urozmaicenie szkolenia, próba integracji zespołu czy forma nagrody dla pracowników, traktowana jako ciekawy i nowatorski sposób spędzania wolnego czasu. Zyskują one coraz większą popularność, a firmy eventowe prześcigają się w pomysłach i propozycjach.

Po gry miejskie sięgają również różnorodne organizacje kulturalno-oświatowe, traktując je m.in. jako narzędzie służące upowszechnianiu i rozszerzaniu wiedzy o danym miejscu, terenie, mieście, a także popularyzacji modelu aktywnego spędzania wolnego czasu. Gry te są zazwyczaj dostępne dla wszystkich chętnych, bez opłat czy to jako możliwość powszechnego uczestnictwa w grze, czy np. darmowej aplikacji.

Celem opracowania jest, poprzez dokonanie wnikliwej kwerendy internetowej, próba analizy produktu jakim jest gra miejska na rynku usług turystycznych, rekreacyjnych i edukacyjnych Krakowa. W pracy postawione zostały następujące pytania badawcze: 1) Jakie podmioty oferują udział w grze miejskiej? 2) W jakim stopniu jest to oferta dostępna zarówno dla turysty grupowego, jak i indywidualnego? 3) Czy możemy wyróżnić rodzaje gry miejskiej, jakie one zawierają elementy, i jakie oferują treści? 4) Jaka jest popularność gry miejskiej zarówno w turystyce kulturowej, edukacyjnej, jak i motywacyjnej oraz bizneso-

wej, ze względu na proponowaną ofertę? 5) W jakich formach oferowane są gry (tradycyjnych papierowych czy multimedialnych), jakie narzędzia są wykorzystywane przy tworzeniu oferty? 6) W jakim kierunku może podążać rozwój gier miejskich zarówno pod kątem oferowanych treści, zastosowanych środków, odbiorców, jak i dostępności?

ANDRZEJ SOKOŁOWSKI

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Polska

MAŁGORZATA MARKOWSKA

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Polska

Dynamiczna analiza struktur zatrudnienia w krajach Unii Europejskiej, w latach 2008-2017

Dynamic analysis of employment structures in European Union countries, in 2008-2017

W pracy zaprezentowano nową koncepcję analizy zmian struktur, przy założeniu, że zmiany te nie są gwałtowne i mają raczej charakter ewolucyjny. Niewątpliwie takimi strukturami są struktury zatrudnienia w krajach Unii Europejskiej rozpatrywane w układzie 10 sekcji. Struktura taka powstaje w wyniku sumowania się decyzji lub zdarzeń dotyczących wielu tysięcy ludzi.

Podstawową metodą stosowaną w pracy jest analiza skupień, a nowość polega na wykorzystaniu niestandardowego zestawu cech. Tworzy go 10 wskaźników struktury z wyjściowego roku analizy, czyli z roku 2008; 9 wartości miar zmian struktur z roku na rok oraz 9 wartości miar niepodobieństwa struktur z poszczególnych lat w stosunku do roku wyjściowego. Analizowanych jest 28 krajów Unii Europejskiej. Taki układ badawczy tworzy zagadnienie taksonomiczne [Y,TZ]. W wyniku zastosowania aglomeracyjnej metody najdalszego sąsiedztwa na danych niestandardyzowanych, uzyskano 7 grup krajów, w tym dwie grupy jednoelementowe. Opisano różnice między tymi grupami na podstawie obliczonych średnich wartości cech w grupach.

JACEK SOŁTYS

Politechnika Gdańska, Polska

SŁAWOMIR DOROCCI

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Miasta z rozwiniętym przemysłem jako lokalne ośrodki rozwoju na peryferiach polskich regionów

Cities with poviat status with developed industry as local development centres on peripheral areas of Polish regions

Najwięcej czynników rozwoju posiadają duże miasta, a zwłaszcza obszary metropolitalne. Pojawia się pytanie: czy i jakie są czynniki rozwoju na obszarach peryferyjnych województw (czyli poza obszarami metropolitalnymi i obszarami funkcjonalnymi miast wojewódzkich). A także: w jakim stopniu i w jakich miejscach motorem rozwoju tych obszarów mogłyby stać się przemysł? Powyższe pytania mają związek z dyskusją na temat reindustrializacji Unii Europejskiej i roli Polski w tym procesie.

Niniejsze opracowanie ma przynajmniej częściowo odpowiedzieć na wyżej postawione pytania. Jego przedmiotem są miasta na prawach powiatu z rozwiniętym przemysłem. Celem prezentowanych badań było sprawdzenie: 1) w jakim stopniu czynnikiem rozwoju miast jest przemysł? 2) czy można rozpoznać specyficzne, a nawet unikatowe kombinacje czynników rozwoju przemysłu i czy tworzą one kapitał terytorialny? 3) czy i w jakim stopniu kombinacje te są zauważane i wykorzystywane w strategiach rozwoju miast?

Jako metody badawcze zastosowano: analizy statystyczne wskaźników oraz analizy strategii rozwoju z punktu widzenia dostrzegania i wykorzystywania specyfiki kombinacji czynników rozwojowych, przeprowadzone dla miast o najbardziej rozwiniętym przemyśle. W 40% badanych miast liczba pracujących w sektorze przemysłowym w latach 2010-2016 wzrosła. Stwierdzono wyraźną korelację liczby tych pracujących na 1000 ludności ze wskaźnikami poziomu rozwoju gospodarczego miast. Tylko dla części miast dało się stwierdzić czynniki dotychczasowego rozwoju przemysłu. Czynniki dalszego rozwoju są zróżnicowane. Ich specyficzne kombinacje w niektórych strategiach nie są właściwie rozpoznawane, eksponowane i wykorzystywane.

Rekomenduje się stosowanie odpowiednich metod rozpoznawania synergii czynników rozwojowych w planowaniu strategicznym. Proponuje się pogłębienie zagadnienia w przyszłych badaniach, rozszerzonych na inne kraje.

ANNA STASZEWSKA

Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice, Polska

Turystyka przemysłowa i jej znaczenie dla rozwoju turystyki w województwie śląskim

Industrial tourism and its significance for the development of tourism in the Silesian voivodship

Człowiek od początku swojego istnienia dążył do poprawy warunków życia. Udoskonalał narzędzia i miejsca pracy, które z biegiem lat stawały się coraz bardziej rozbudowane, a stare – modernizowane lub niszczone. To co pozostało w starych przemysłowych obiektach stanowi obecnie części szeroko pojętego dziedzictwa kulturowego. Turystyka przemysłowa w głównej mierze dotyczy takich obiektów przemysłowych, które stanowiły niegdyś główny czynnik rozwoju danego obszaru. Województwo śląskie jest typowym przykładem, gdzie przemysł (w różnych jego formach) odgrywał bardzo duże znaczenie. To wokół przemysłu np.: górniczego rozwijały się poszczególne dzielnice miast Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Obecnie należy podkreślać znaczenie turystyki przemysłowej w województwie śląskim, ponieważ stałe zainteresowanie turystów może, i powinno, skutkować rosnącą liczbą odwiedzających.

W artykule zostaną zaprezentowane główne definicje dotyczące turystyki przemysłowej wraz z odpowiednimi przykładami z województwa śląskiego. W referacie zostaną wykorzystane dane statystyczne wskazujące na udział turystyki przemysłowej w ogólnej liczbie turystów przyjeżdżających do omawianego województwa. Celem głównym referatu jest pokazanie wpływu dziedzictwa przemysłowego na ruch turystyczny. Zakończenie artykułu stanowić będą wnioski i rekomendacje na przyszłość.

BEATA STELMACH-FITA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

WŁODZIMIERZ KUCZABSKI

Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego, Gdańsk, Polska

Prognozowanie lokalizacji terenów przemysłu i usług w nowej skali metropolitalnej

The forecasting the location of industry and service areas in the new metropolitan scale

Stworzenie systemu prognoz niezbędnych dla planowania procesów gospodarczych i społecznych w Polsce wymaga zorganizowanego wysiłku. Wyzwaniem jest stworzenie zarówno adekwatnego systemu monitorowania jak i metodologii prognozowania. Zdaniem T. Markowskiego trzeba jak najszybciej przystąpić do zbudowania użytecznych metod prognostycznych, nie tylko na poziomie lokalnym, ale także prognoz współzależnych, adekwatnych do zakresu kompetencji terytorialnej i rządowej.

Globalizacja i współczesny rozwój wymaga nowego podejścia do planowania rozwoju. Najczęściej wymienianymi postulatami są potrzeby zintegrowanego podejścia oraz uwzględnienia w planowaniu i w jego ustaleniach wysokiej elastyczności oraz zmienności współczesnych procesów gospodarczych.

Zmiany w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wprowadzające obowiązek prognozowania potrzeb terenowych na poziomie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy, są słuszne, jednak niewystarczające. Metody planowania rozwoju i monitorowania zjawisk są niestety zaniedbane. Pomimo przyjęcia nowych dokumentów, mających wpływ na kształtowanie polityki przestrzennej kraju i regionu (przede wszystkim „Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju”), nie wprowadzono zmian regulacji prawnych, odnoszących się do planowania regionalnego.

W wystąpieniu zaprezentowane zostaną: przegląd wybranej literatury i wnioski z dotychczas przeprowadzonych badań jakościowych na poziomie regionalnym, rozpoczętych przez autorkę w 2012 roku (studium przypadku – województwo dolnośląskie) i kontynuowanych w poszerzonym zakresie tematycznym od roku 2016 (wnioski z badania – „Baza wiedzy o regionie” skierowanej do urzędów marszałkowskich, wywiady pogłębione w ramach studium przypadku – województwo pomorskie).

Zostaną zarekomendowane dobre praktyki, metody określania zasad zagospodarowania przestrzennego dotyczące kształtowania i rozwoju terenów inwestycyjnych (pod działalność gospodarczą, w tym usługową), metody delimitacji strategicznych obszarów rozwoju funkcji metropolitalnych (w tym terenochłonnych funkcji gospodarczych).

W samorządzie województwa pomorskiego istotnym uwarunkowaniem podejmowanych działań są próby integracji planowania przestrzennego z polityką rozwojową. Podejście terytorialne (działania nakierowane na konkretne obszary, z uwzględnieniem związanych z ich specyfiką zróżnicowanych zasad zagospodarowania przestrzennego) znajduje czytelne odzwierciedlenie między innymi w doborze odpowiednich instrumentów rozwojowych.

Autorzy ponadto zwrócą uwagę na rosnącą rangę badań regionalnych, potrzebę wzmocnienia roli i kompetencji wojewódzkich biur planowania przestrzennego oraz uzasadni potrzebę kontynuacji badań.

DANUTA STRAHL

Akademia WSB, Dąbrowa Górnicza, Polska

MAŁGORZATA MARKOWSKA, ELŻBIETA SOBCZAK

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Polska

PETR HLAVÁČEK

J.E. Purkyně University, Usti nad Labem, Czechia

Podobieństwo struktur zatrudnienia w krajach UE w latach 2008-2017 – ocena dynamiki

Employment structure similarities in the EU countries in 2008-2015 – assessment of dynamics

Zatrudnienie w krajach Unii Europejskiej jest dokumentowane między innymi w podziale na 10 sekcji: rolnictwo, przemysł, budownictwo, handel, informacja, finanse i ubezpieczenia, nieruchomości, usługi profesjonalne, sfera budżetowa, kultura. W niniejszym opracowaniu analizie poddano podobieństwa struktur zatrudnienia w krajach Unii Europejskiej, w latach 2008-2017. Dla każdego roku osobno wyznaczono macierz odległości (niepodobieństwa) struktur zatrudnienia pomiędzy krajami UE. Wykorzystując tę macierz zastosowano taksonomiczną metodę aglomeracyjną najdalszego sąsiedztwa. Metoda ta jest po metodzie Warda, drugą najskuteczniejszą metodą odkrywania prawdziwych grup w zbiorach analizowanych obiektów. W większości programów komputerowych metoda Warda jest zaprogramowana w ten sposób, że wymusza (zresztą niesłusznie) stosowanie kwadratu odległości euklidesowej. Ponieważ tu zastosowano inną miarę odległości – stąd wybór metody najdalszego sąsiedztwa. Dodatkowo pozwala ona na zrozumiały wybór poziomu cięcia dendrogramu. Przyjęto odległość krytyczną jako 0,15. Oznacza to, że dwie grupy obiektów mogą zostać połączone jeżeli najdłuższa odległość pomiędzy obiektami należącymi do różnych podgrup nie przekracza 0,15. Przy cięciu dendrogramu na poziomie 0,15 otrzymano dla każdego roku podział krajów UE na grupy. W rezultacie okazało się, że Luksemburg oraz Rumunia dla wszystkich lat stanowiły osobne, jednoelementowe grupy. Dla pozostałych krajów wyróżniono trzy zasadnicze grupy. Poddano analizie ewolucję składu grup w czasie oraz dynamikę średnich struktur dla grup.

NATALIA SYSOEVA

The Irkutsk Scientific Center SB RAS, Russia

Foreign investment in the Siberian industry – a turn to the east

Despite the fact that Siberia takes the leading position in Russia in terms of natural resources, its economy is poorly integrated into the world economy, and this has a decisive effect on the inflow of foreign capital.

In 2016, the share of the Siberian Federal District in the total volume of direct foreign investment in Russia was 5.3%. In general, the capital from more than 60 countries participate in the economy of the Siberian regions. At the same time, offshore accounts for about 90% of direct investment as in other federal districts of Russia. Most of the largest enterprises in Siberia, which determine its industrial image, belong to companies registered in Cyprus, the Virgin Islands, i.e. it is not foreign, but repatriated capital. European countries are represented mainly by Germany, but its investors are active only in industrial regions of Western Siberia. Britain, like the United States, is behind Germany more than doubled.

The Asian direction is determined mainly by China. It is practically a monopoly partner in the Zabalkalsky kraj, only in Buryatia the presence of Mongolia and Korea is noticeable. Further westward China's influence weakens, giving way to Kazakhstan and other post-soviet countries. In Western Siberia China is represented mainly in Novosibirsk, the center of the Siberian Federal District.

Among the industries there is a noticeable predominance of investments in mining, where the coal extraction in the Kemerovo oblast is an evident leader. Irkutsk and Tomsk oblasts follow it with the oil production is a main attractor for foreign capital. In processing industries the largest investments were made in Omsk (petrochemical production) and in the Irkutsk region (wood processing). In general, when moving eastward, the share of industry in foreign direct investment is decreasing with growth of investments in the raw materials extraction. The share of enterprises formed by individuals, rather than legal entities is also rising. Individuals choose industries with a rapid turnover of capital — trade and construction.

Such trends in foreign investment impede the development of high-tech industries in the east of the country and involve these regions in the peripheral zones of both Russian and world production chains. The problem

of attracting new capital to modern industries through foreign investment is facing not only regions with a low level of economic development, but also industrial areas.

DANIEL SZOSTAK

Uniwersytet Szczeciński, Polska

Rola samorządu lokalnego w kształtowaniu funkcji usługowej gminy

The role of local self-government in the development of municipal services

Opracowanie zawiera przegląd zagadnień dotyczących problematyki planowania rozwoju funkcji usługowej na poziomie lokalnym, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących opracowywania i wdrażania lokalnej strategii rozwoju w oparciu o przykład gminy Moryń.

Dokonano analizy roli jaką władze gminy Moryń odgrywają w zakresie realizacji działań o charakterze strategicznym oraz integracji różnych lokalnych beneficjentów wokół takich działań. Pokazano korzyści jakie daje dla lokalnej gospodarki opracowanie strategii rozwoju funkcji usługowej oraz wskazano kierunki działania strategicznego w oparciu o inwentaryzację dostępnych zasobów endogenicznych. Ponadto pokazano jak analizowana gmina drogą ewolucji i przemian strategicznych z realizacji funkcji rolniczej poprzez funkcję rolniczo-usługową przeszła do realizacji funkcji usługowej w dziedzinie turystyki.

Badania przeprowadzone na potrzeby przygotowania niniejszej prezentacji i artykułu na jej bazie stanowią uzupełnienie podobnych badań prowadzonych w innych gminach województwa zachodniopomorskiego oraz na obszarze całej Polski. Problematyka badań nad rozwojem funkcji usługowej dla konkretnej gminy oraz przygotowana na jej potrzeby inwentaryzacja zasobów endogenicznych mają charakter unikatowy i oryginalny.

MARIA TKOCZ

Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice, Polska

Turystyka czy przemysł? Kierunki przemian gospodarki lokalnej na przykładzie gminy Wilkowice w powiecie bielskim

Tourism or industry? Directions of changes in the local economy on the example of the Wilkowice commune in the Bielsko powiat

Turystyka jest fenomenem ostatnich dziesięcioleci. Jej dynamika rozwoju jest wyższa niż innych dziedzin gospodarki, a zwłaszcza przemysłu. W 2017 roku ruch turystyczny na świecie wzrósł o 7% w porównaniu z rokiem poprzednim, wykazując najwyższą dynamikę w drugiej dekadzie XXI wieku. Nasuwa się pytanie, czy takie tendencje występują także w Polsce, a zwłaszcza w ośrodkach określanych jako „turystyczne”? Czy samorządy lokalne oraz społeczności lokalne stwarzają warunki do intensywnego rozwoju turystyki czy też poszukują innych dróg rozwoju? Próbą odpowiedzi na postawione pytania jest analiza przemian gospodarczych jakie dokonały się w ostatnich latach (2006-2018) w gminie Wilkowice w powiecie bielskim w woj. śląskim.

Gmina Wilkowice, o niewielkiej powierzchni 34 km², którą zajmują trzy sołectwa: Wilkowice, Bystra i Mieszna, jest malowniczo położona na obszarze Bramy Wilkowickiej i otaczających ją pasm górskich Beskidu Śląskiego i Beskidu Małego. Intensywny rozwój turystyki w gminie sięga połowy XIX wieku, kiedy w Wilkowicach wybudowano stację kolejową przy trasie Bielsko-Żywiec. Wówczas nastąpił szybki rozwój wsi Bystra jako uzdrowiska, który trwał do drugiej wojny światowej. W okresie PRL funkcja turystyczna gminy intensywnie się rozwijała w związku z funkcjonowaniem tam wielu domów wczasowych, będących własnością zakładów przemysłowych z regionu śląskiego. Okres transformacji ustrojowej, zwłaszcza ostatnia dekada XX wieku, na skutek likwidacji zakładowych ośrodków wczasowych, spowodował zahamowanie rozwoju funkcji turystycznej w gminie. Władze gminy zaczęły poszukiwać nowych możliwości rozwojowych. Szansę widziały w rozwoju przemysłu na obszarach komunalnych nieużytków będących własnością Agencji Nieruchomości Rolnych w Opolu. Od 2006 roku władze gminy rozpoczęły działania zmierzające do ożywienia gospodarczego tego terenu. Działania te doprowadziły do utworzenia gminnej

strefy przemysłowej, którą uzbrojono i wyposażono w niezbędne media. Została ona zlokalizowana wzdłuż nowo wybudowanej drogi o długości 1528 m, przebiegającej w sąsiedztwie trasy S1 łączącej Pyrzowice z granicą słowacką w Zwardoniu. W strefie tej w latach 2012-2018 rozpoczęło funkcjonowanie 15 nowych zakładów przemysłowych, a dalsze są w budowie. Spowodowało to istotne zmiany w strukturze gospodarki gminy. Strefa przemysłowa, w której jest zatrudnionych ok. 2000 osób, i z której wpływy podatkowe w 2018 roku wyniosły 1,2 mln zł., stanowi ogromną szansę dla dalszego stałego i zrównoważonego rozwoju gminy wpływając pośrednio również na zintensyfikowanie turystyki poprzez modernizację infrastruktury oraz organizację imprez promujących gminę. Gmina może być dobrym przykładem rozwoju lokalnego, opartego na współistnieniu turystyki i przemysłu, zainicjowanego przez władze gminne, zwłaszcza przez wójta.

ANNA TOBOLSKA

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska

Strategie przedsiębiorstw międzynarodowych jako problem badawczy geografii przedsiębiorstw

Strategies of international companies as a research problem of the geography of enterprise

Referat zawiera analizę strategii przedsiębiorstw międzynarodowych, podejmowanych w procesach internacjonalizacji i ekspansji na zagraniczne rynki. Ze względu na przestrzenny wymiar tych procesów zagadnienia związane ze strategiami wielkich inwestorów zagranicznych również pojawiają się w polu badawczym geografii przedsiębiorstw. Funkcjonowanie przedsiębiorstw międzynarodowych może być bowiem rozumiane jako wynik procesu wyrastającego ze splotu wzajemnych relacji pomiędzy ich strategią zarządzania a lokalnymi uwarunkowaniami w otoczeniu przedsiębiorstwa, a to z kolei wpływa na zróżnicowany zasięg oddziaływań przestrzennych.

W przedstawianym referacie skupiono się na analizie strategii przyjmowanych na najwyższym poziomie organizacyjnym, tj. na całościowych strategiach internacjonalizacji, które w sposób najbardziej syntetyczny odzwierciedlają sposoby funkcjonowania przedsiębiorstw na zagranicznych rynkach. W dalszej kolejności przedstawiono koncepcję modelową orientacji strategicznych C.A. Bartletta i S. Ghoshala, która ze względu na rozbudowane spektrum kryteriów identyfikacji ma charakter bardziej operacyjny. Ponadto w przedstawianej koncepcji podstawowe wymiary internacjonalizacji, tj. konfiguracja struktury organizacyjnej oraz koordynacja działań na międzynarodowych rynkach, wskazują na istotny wymiar geograficzny procesów internacjonalizacji. Przedstawiony model koncepcyjny wskazuje także na nowe możliwości interpretacji strategii przedsiębiorstw międzynarodowych przy zastosowaniu paradygmatu I-R, co może być szczególnie przydatne z punktu widzenia celów badawczych realizowanych na gruncie geografii przedsiębiorstw.

DIANA TYRNA, ŁUKASZ GAWOR

Politechnika Śląska, Gliwice, Polska

PIOTR DOLNICKI

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

MAREK MARCISZ

Politechnika Śląska, Gliwice, Polska

Zmiany struktury przemysłu wydobywczego w skali lokalnej na przykładzie zwałowisk pogórnich w powiecie mikołowskim

Changes of the structure of extractive industry in the local scale exemplified on post-mining dumping grounds in Mikołów poviát

The traditions of coal mining in Upper Silesia date back to 16th century, from which originates the first mention about coal extraction in the neighbourhood of Ruda Śląska, Katowice and Mikołów. Initially the coal was mined for the sake of small artisanal and industrial businesses, such as forges, brickyards or limekilns. The 19th century brought rapid growth of mining in Upper Silesia, resulting also in arising many private mines belonging to Upper Silesian magnates. Even World War II didn't stop exploitation – it was conducted by Germans for export purposes. During the period of communism mining was the basis of the Polish economy. Nowadays it's experiencing a serious crisis.

Strong development of mining through centuries was not only the source of economic gains, but also the cause of significant changes in the natural environment of the region. Such changes are mainly damages, e.g. subsidence, water salinity, rock mass disruptions as well as changes resulting from the technological process – i.e. post-mining dumping grounds. However, correctly led environmental policy allows to reduce negative effects by revegetation of post-mining areas.

The aim of this article is to assess the impact of the deposition of mining waste and its effects on terrain of Mikołów County and show the changes of the structure of extractive industry in the local scale.

The subject field consists of defining the localization and geological structure of the study area, expressions of degradation of the terrain caused by mining

activity, assessment of the impact of mining waste tipping on the terrain and natural environment and evaluation of the reclamation state of degraded areas. As a result of the research, a map of terrain transformations and a geomorphological profile has been made.

The changes of the structure of extractive industry in the local scale is exemplified on the case study of recovery of coal from one dump in the northern part of Mikołów County.

Efektywność energetyczna polskiego sektora przemysłowego w kontekście rozwoju zrównoważonego

Energy efficiency of the Polish industrial sector in the context of sustainable development

Poprawa efektywności energetycznej jest jednym z zasadniczych obszarów działań w kontekście realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Potrzeba ta wynika z równocześnie zachodzących zmian środowiskowych i społecznych, które wiążą się z rosnącymi potrzebami w zakresie zużycia energii. Unia Europejska podejmuje szereg inicjatyw promujących określone działania zmierzające do ograniczenia intensywności energetycznej gospodarki, a tym samym poprawy jej efektywności. Unia stara się konsekwentnie realizować pakiet klimatyczno-energetyczny z 2008 r., zgodnie z którym państwa członkowskie zobowiązane są do zwiększenia efektywności energetycznej o 20% do 2020 r. w stosunku do 2005 r. Kluczowe rozwiązania zostały ujęte w dyrektywie 2012/27/UE, zobowiązującej państwa członkowskie UE do ustanowienia systemu wspierającego efektywność energetyczną. Uwzględniając te formalne wymagania, celem artykułu jest przedstawienie uwarunkowań działań zmierzających do poprawy efektywności energetycznej oraz diagnoza stopnia postępów w odniesieniu do poprawy efektywności energetycznej polskiego przemysłu. W Polsce, wspomniany cel – zwiększenia efektywności energetycznej o 20% – jest tożsamy z osiągnięciem w latach 2010-2020 ograniczenia zużycia energii pierwotnej o 13,6 Mtoe, co w warunkach wzrostu gospodarczego oznacza poprawę efektywności energetycznej gospodarki. Należy przy tym zaznaczyć, że zużycie energii trzeciego co do wielkości konsumenta, czyli przemysłu, zmniejszyło się o około 1,2% rocznie w okresie 2000-2015 i w konsekwencji w 2015 r. stanowiło 22% całości zużycia.

ADAM WEINERT, MICHAŁ MŁODY
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Polska

Przemysł 4.0 w Polsce: systematyczny przegląd literatury

Industry 4.0 in Poland: A systematic literature review

Zainteresowanie Przemysłem 4.0 wśród naukowców i praktyków gospodarczych jest coraz większe, co potwierdza dynamicznie rosnąca od 2013 roku liczba publikacji naukowych oraz popularno-naukowych związanych z problematyką czwartej rewolucji przemysłowej, której podstawę stanowią zagadnienia Internetu Rzeczy, Big Data, systemów cyber-fizycznych, a także chmury obliczeniowej.

Faktem jest, że popularna, lecz relatywnie słabo jeszcze rozpoznana naukowo koncepcja rewolucjonizuje produkcję współczesnych przedsiębiorstw. Przed przedsiębiorstwami stoją spore wyzwania o naturze organizacyjnej, technologicznej i społecznej. Skłania to naukowców i badaczy do analizy rzeczywistego stanu wiedzy w tym zakresie, do którego wykorzystywana jest metodyka systematycznego przeglądu literatury. Przegląd polskich opracowań ukazuje brak takich publikacji na gruncie krajowym, w przeciwieństwie do występujących licznych pozycji zagranicznych. Dzięki możliwościom jakie dają nowoczesne metody analizy piśmiennictwa przy wykorzystaniu zintegrowanych baz publikacji naukowych, zrozumiałe jest poszukiwanie odpowiedzi na pytanie dotyczące rozwoju wskazanej problematyki w polskim piśmiennictwie naukowym. Sformułowano je następująco: na ile upowszechniona jest koncepcja czwartej rewolucji przemysłowej w literaturze przedmiotu, oraz ściślej – które z wymienianych jej obszarów są szczególnie chętnie eksplorowane przez naukowców?

Kluczowym zamiarem Autorów jest ustalenie aktualnego stanu wiedzy w zakresie koncepcji Przemysłu 4.0 na podstawie metodyki systematycznego przeglądu literatury oraz wskazanie odpowiednich wniosków. Rezultatem przeprowadzonych badań są ustalenia dotyczące bieżącego stanu zaawansowania występującego w polskim piśmiennictwie naukowym (w oparciu o bazę danych CeON Biblioteka Nauki oraz wyszukiwarkę Google Scholar). Przeprowadzona analiza literaturowa wpisuje się w eksponowany nurt poświęcony metodom

analizy danych wtórnych. Opracowanie zawiera wybrane, najważniejsze wyniki. Zaprezentowany materiał wspiera proces badawczy będący projektem o szerszym zakresie.

Kształcenie osób dorosłych jako czynnik zwiększania poziomu innowacyjności gospodarek

Adult education as a factor increasing the level of innovativeness of economies

Koncepcja gospodarki opartej na wiedzy zakłada, że głównym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego i kształtowania się nowych struktur gospodarki jest wiedza. Jest ona niezbędna do generowania i wdrażania szeroko pojętych innowacji. Oznacza to, że wykształcenie oraz ciągle podnoszenie kwalifikacji stanowi ważny czynnik nowoczesnego rozwoju, szczególnie w zakresie dyfuzji innowacji i wiedzy. Wiedza zdobyta w wyniku edukacji formalnej szybko się dezaktualizuje lub jest niewystarczająca, stąd powstaje konieczność ciągłego uczenia się. Edukacja dorosłych obejmuje wszelkie formy uczenia się, które są podejmowane po zakończeniu wstępnego kształcenia i szkolenia. Jest realizowana w trzech formach: formalnej, pozaformalnej i nieformalnej.

Celem opracowania jest zweryfikowanie czy upowszechnianie się kształcenia osób dorosłych w krajach Unii Europejskiej znajduje odzwierciedlenie w zmianach poziomu innowacyjności.

Do realizacji celu opracowania wykorzystano krytyczny przegląd literatury, analizę zastanych danych statystycznych oraz analizę porównawczą. W opracowaniu wykorzystano dane statystyczne z dwóch badań koordynowanych przez Eurostat tj. Badania siły roboczej (Labour force survey - LFS) oraz Kształcenie dorosłych (Adult Education Survey – AES). Edukacja pozaformalna i nieformalna dorosłych w postaci szkoleń i kursów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji uznawanych wewnątrz danej instytucji (zakładu pracy, organizacji itp.) stanowi ważny czynnik determinujący poziom innowacyjności gospodarki.

PIOTR WILCZYŃSKI

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Strategiczno-wojskowa funkcja linii kolejowych a luki w jej rozmieszczeniu w Polsce

Military function of railroads and theirs distribution in Poland

Opracowanie ma za zadanie przedstawić analizę polskiej sieci kolejowej nie ze względu na tradycyjne przewozy pasażerskie lub towarowe, a pod względem zastosowania jej infrastruktury na wypadek konfliktu zbrojnego. Jest to jedna z rzadko podejmowanych kwestii we współczesnych badaniach transportu kolejowego, a pomimo zmniejszenia przychodów i przewozów w ostatnich latach nadal istotna z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa.

Poddano analizie rozmieszczenie jednostek wojskowych w Polsce i ich dostępność względem sieci kolejowej, a także połączenia z głównymi rejonami przygranicznymi, gdzie potencjalne zagrożenie zewnętrzne może nastąpić i gdzie może kiedyś znajdować się główna linia obrony. Analizowane odcinki podzielono na poszczególne granice państwowe, co utworzyło wraz z wybrzeżem 8 krótkich podrozdziałów opracowania. Wzięto pod uwagę aktualnie utrzymywane linie.

Okazuje się, że na wielu odcinkach obszarów przygranicznych brakuje odpowiedniej infrastruktury na czas wojny, a zaopatrzenie jest jedną z najważniejszych kwestii decydujących o powodzeniu żołnierzy na froncie. Trudno przewozić wielotonowe ładunki samochodami, nie wspominając o całych brygadach czy korpusach wojsk. Na zakończenie zatem zaproponowano uzupełnienie sieci kolejowej o brakujące połączenia, uwzględniając też potrzeby przewozu ładunków i pasażerów, z czego czerpią koleje w czasie pokoju.

ANNA WINIARCZYK-RAŻNIAK, PIOTR RAŻNIAK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Magia Meksyku – Pueblos Magicos w przestrzeni turystycznej kraju

Magic Mexico – Pueblos Magicos in the tourist space of the country

Atrakcyjność turystyczna Meksyku opiera się na jego niezwyklej przyrodzie oraz przeszłości historycznej i bogactwie kulturowym, wyczuwalnym na każdym niemal kroku. Wpływa to na niezwykłą specyfikę terenów wiejskich, które w wielu przypadkach funkcjonują nadal w oparciu o tradycyjny sposób życia. Z kolei w miastach wyraźnie widoczny jest proces przenikania się kultury prehiszpańskiej i hiszpańskiej (kolonialnej). Na to nakłada się dodatkowo w największych miastach proces modernizacji, także w warstwie kulturowej i fizjonomicznej. Pomimo tego na terenie całego kraju znaleźć można nadal miejscowości, które do tej pory zachowały specyfikę i morfologię z czasów ich założenia.

Od 2001 r. SECTUR (Secretaría de Turismo) administruje siedem programów regionalnych, których zadaniem jest aktywizacja społeczności lokalnych (zlokalizowanych głównie w głębi kraju) poprzez m. in. prowadzenie wspólnej polityki marketingowej dotyczącej turystyki, a także dzięki stworzonym wspólnym planom rozwoju. Jednym z nich – szczególnie pod względem przestrzennym – jest program Pueblos Magicos. Jako jedyny obejmuje swoim zasięgiem cały kraj i zakłada współpracę pomiędzy władzami na różnych szczeblach administracji państwowej oraz agendami rządowymi. Celem artykułu jest prezentacja programu Pueblos Magicos, a także przedstawienie jego słabych i mocnych stron, wraz z propozycją dalszego jego funkcjonowania.

ŁUKASZ WOJCIESZAK

Politechnika Świętokrzyska, Kielce, Polska

Porozumienie regulujące status Morza Kaspijskiego – geneza i znaczenie

The agreement regulating the Caspian Sea status – its genesis and meaning

Praca dotyczy kwestii uregulowania problemu statusu prawnego Morza Kaspijskiego. Przełomem w trwającym sporze tak politycznym, jak i prawnym, wydaje się być zawarcie w sierpniu 2018 roku, po ponad dwudziestu latach negocjacji, porozumienia zainteresowanych państw. Azerbejdżan, Iran, Kazachstan, Rosja i Turkmenistan podpisały konwencję, która ma uregulować problemy dotyczące aktywności poszczególnych państw na tym akwenie.

Celem pracy jest ukazanie tytułowej kwestii, stanowisk zainteresowanych państw oraz treści zawartego porozumienia. W pracy dominować będzie metoda porównawcza, analiza prawna, a także metoda prognostyczna. Praca jest analizą problemu bardzo doniosłego i aktualnego, związanego z kwestią eksploatacji Morza Kaspijskiego, w szczególności prowadzonych na jego obszarze inwestycji. Dzięki analizie przyczyn trwającego przez lata sporu ukazana zostanie specyfika problemu, a zarazem rola zawartego porozumienia. Zdaniem autora, regulacja jest umiarkowanym sukcesem Rosji, której udało się zablokować możliwość dostępu do Morza Kaspijskiego innym państwom. Podział akwenu jest niekorzystny dla Iranu, choć oba państwa ze sobą współpracują. Według dokumentu Morze Kaspijskie jest zamkniętym akwenem o specjalnym statusie prawnym; w dokumencie odniesiono się do podziału tego akwenu. Zasadnicze znaczenie ma uregulowanie zasad układania na dnie akwenu kabli oraz rurociągów, co jest szczególnie ważne dla budowy gazociągu transkaspjskiego. Praca ma charakter oryginalny i multidyscyplinarny, uwzględniający postanowienia podpisanej konwencji.

BOŻENA WÓJTOWICZ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Ruch turystyczny a poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego Mauritiusu

Tourist traffic and the level of social and economic development of Mauritius

Rozwój turystyki wywołuje pozytywne i negatywne zmiany w rozwoju społeczności lokalnej Mauritiusu. Pozytywny aspekt to wzrastająca liczba turystów, która z jednej strony w wielkości przyjazdowego ruchu turystycznego w znacznym stopniu determinuje wielkość wpływów z eksportu produktu turystycznego, z drugiej zaś – wskazuje na tendencje wzrostowe wskaźników rozwoju społecznego (HDI) i zamożności (PKB) mieszkańców. Negatywne zmiany jakie wywołuje ruch turystyczny na gęsto zaludnionym Mauritiusie, to tzw. przeciążenie przestrzeni turystycznej, co wiąże się nie tylko z kosztami ekologicznymi (odpady, czy konflikt o wodę pitną), ale może powodować również niechęć do bezpośredniego kontaktu ludności miejscowej z turystami.

Celem opracowania jest ukazanie najważniejszych czynników będących stymulatorami rozwoju turystyki Mauritiusu oraz ich pozytywnego i negatywnego wpływu na społeczność lokalną na podstawie badań diagnostycznych. Artykuł zawiera analizę i ocenę roli turystyki w procesie rozwoju społeczno-ekonomicznego Mauritiusu.

MIROSLAW WÓJTOWICZ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Wpływ stabilizacji politycznej i gospodarczej na rozwój przemysłu samochodowego i motoryzacji w Kolumbii na początku XXI wieku

The impact of political and economic stabilization on the development of the automotive industry and motorization in Colombia at the beginning of the 21st century

W referacie określono wpływ stabilizacji politycznej i związanej z nią poprawy sytuacji gospodarczej w Kolumbii na rozwój przemysłu samochodowego w tym kraju napędzany wzrostem zainteresowania zakupem nowych pojazdów.

Jeszcze w 2000 r. Kolumbia uznawana była za kraj wysoce niestabilny politycznie, w którym od dłuższego czasu trwał konflikt zbrojny pomiędzy wojskiem a różnymi grupami partyzanckimi oraz związanymi z handlarzami narkotyków. Utrudniało to rozwój gospodarczy oraz ograniczało rozwój przemysłu i negatywnie wpływało na zachowania konsumenckie ludności. Podjęte na początku XXI wieku rozmowy pokojowe doprowadziły do stopniowego ustabilizowania sytuacji wewnętrznej w kraju, co stało się impulsem do przyspieszenia rozwoju gospodarczego oraz poprawy nastrojów konsumenckich. Przemysł samochodowy był jednym z tych sektorów gospodarki, które zyskały zdecydowany impuls rozwojowy. Zatrudnienie w tym przemyśle w latach 2000-2016 wzrosło z 9,3 do 16,4 tys. osób, a produkcja samochodów zwiększyła się z 50,7 do 125,4 tys. sztuk. Wiązało się to głównie ze wzrostem sprzedaży nowych pojazdów, który w analizowanym okresie zwiększył się z poziomu ok. 60 do 240 tys. sztuk rocznie osiągając wartość maksymalną ponad 330 tys. sztuk w 2011 r. Warto również zaznaczyć, iż wraz ze wzrostem sprzedaży samochodów coraz większe znaczenie zaczęły odgrywać pojazdy importowane, gdyż lokalny przemysł nie był w stanie zaspokoić zróżnicowanych i rosnących potrzeb rodzimych konsumentów. W latach 2000-2016 udział w sprzedaży samochodów produkowanych w kraju spadł z 57,3% do 32,7%, choć w liczbach bezwzględnych odnotowano wzrost ich sprzedaży z 34,6 do 77,9 tys. sztuk.

Utrzymanie się bądź wzrost poziomu sprzedaży nowych pojazdów, przy umiejętnie prowadzonej polityce ochrony lokalnego rynku powinno stać się impulsem dla dalszego rozwoju przemysłu samochodowego w Kolumbii. Jed-

nakże prowadzona przez władze liberalna handlowa oraz umowy dwustronne podpisane z innymi państwami regionu (np. z Meksykiem i Brazylią) nie skłaniają międzynarodowych koncernów samochodowych do zwiększenia zaangażowania produkcyjnego w tym kraju, zaspokajając jego rosnące potrzeby importem gotowych pojazdów. Pogłębia to deficyt handlowy Kolumbii i w sytuacji pogorszenia bilansu handlowego może przyczynić się do pogłębienia kryzysu gospodarczego. Z drugiej strony kraj ten cechują relatywnie niskie wskaźniki motoryzacji, wskazujące, że w dłuższej perspektywie, wraz z poprawą sytuacji gospodarczej, będzie on atrakcyjnym rynkiem motoryzacyjnym. Powinno to skłonić międzynarodowe koncerny samochodowe do większego zaangażowania w produkcję w tym kraju, co do tej pory nie miało jeszcze miejsca.

TANYA YEMCHUK

Yurii Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine

Characteristics of competitive advantages of restaurant business in modern business conditions (on the examples of Gabsburg restaurant and Karpaty Migovo restaurant)

The intensification of the competition is accompanied by the emergence of a large number of competing dining establishments both on the domestic and foreign markets, an increase in market requirements, which enforces the restaurant to constantly develop its strategic potential, look for possible options for its effective use, and so to create new competitive advantages. The presence of these advantages in the restaurant industry is one of the most important conditions for obtaining a surplus and its further development, which determines the relevance of the research topic. The article discusses the concept of competitive advantages, analyzes the indicators for assessing competitiveness, and proposes criteria for rating the competitive advantages of Habsburg Restaurant and Karpaty Migovo in restaurant business.

Currently, as of 2017, trade activity has a significant impact on the development of the economy of Chernivtsi region, as almost 25% of registered business entities have been engaged in trade and services. The demand for goods and foodstuff is met by 20 shopping centers and supermarkets in Chernivtsi, more than 600 restaurants, 250 wholesale objects and more than 1,500 retailers of various forms of property.

In general, characterizing the essence of the concept of "competitive advantages of the enterprise", it should be noted that the competitive advantages of the company are a combination of its available resources (raw materials, spatial, labor, managerial, technological, information, marketing, etc.) and ways of their use, which provide wider opportunities for production and sales of goods and services in comparison with its competitors.

The «Habsburg» restaurant is a place that successfully combines refinement, aristocracy and luxury with the remarkable cuisine. The influence of the Austro-Hungarian Empire on the historical past of Chernivtsi can be directly traced in designer's interior and catering solutions.

The "Karpaty" Migovo restaurant is a good symbiosis of Hutsul authenticity and delicious Ukrainian dishes with elements of European cuisine. It also offers a rich assortment of domestic and imported alcoholic beverages. Unlike other places, Ukrainian traditions here are shown in their modern interpretation. It is

located in the cottage complex "Karpaty" Migovo, at the address 178 Bukovinska str., Migovo, Chernivtsi region.

The total rating of the company combines all the most important parameters (indicators) of financial and economic activity, marketing, investment, production activities, etc. We can offer a number of evaluation criteria, which should be used to assess the competitive advantages of restaurant facilities: 1) geographical location; 2) the presence of historical-cultural or outstanding natural monuments; 3) availability of parking for vehicles; 4) exterior of the institution; 5) the interior of the institution; 6) cuisine; 7) quality of service; 8) entertaining events that take place in the restaurant; 9) entertainment and leisure activities for children; 10) the price of the average check for 1 person; 11) provision of additional services.

According to this scale, each restaurant can get 55 points max. Usually, the most points can be given to a place with the best cuisine, a favourable geographic location, excellent interior and exterior facilities, a wide range on menus and additional activities.

Therefore, we evaluated the competitiveness of the two above-mentioned restaurants in Chernivtsi region, which received a different number of points. According to the proposed rating, the score of the restaurant "Hapsburg" is 35, while "Karpaty" in Migovo receives the advantage with a gap of only 6 points, that is, its overall rating is 41 points.

Ratings of the competitiveness of restaurants make it possible to allocate the best restaurants, as well as determine the following goals of the restaurants, which gain a small number of points. These goals include: effective use of the potential; defining and expanding the range of products, modern serving of dishes; development and introduction of new forms of service; definition of a complex of restaurant services based on the study of the wishes of consumers; increase of staff competitiveness; reduction of restaurant expenses; attracting new customers using a modern advertising campaign, etc.

Zarys propozycji holistycznej koncepcji badania funkcjonowania przedsiębiorstwa i struktury przestrzennej przemysłu

A proposal for a holistic concept of research into the functioning of an enterprise and industry

W wystąpieniu przyjęto założenie, że wyniki badań danej dziedziny, dopiero wtedy zasługują na miano nauki, jeżeli wyróżnione są w niej twierdzenia podstawowe, które pozwalają na uzasadnianie twierdzeń pochodnych. Tak uporządkowane zbiory poglądów tworzą teorię, którą na polu geografii przemysłu można wyrazić w konwencji systemów dynamicznych. Wyłania się więc potrzeba dokonywania syntezy dotychczasowego dorobku naukowego geografii przemysłu, a następnie podejmowanie prób budowy teorii tej dyscypliny naukowej. W nawiązaniu do zarysowanych założeń, na podstawie analizy dotychczasowych osiągnięć dotyczących problematyki funkcjonowania i rozwoju zakładu (przedsiębiorstwa) przemysłowego i struktury przestrzennej przemysłu, przedstawiono zarys holistycznej koncepcji badawczej funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorstwa oraz struktury przestrzennej przemysłu. Przyjęto, że zakład (przedsiębiorstwo) przemysłowy stanowi podstawowy element struktury przestrzennej przemysłu oraz bardziej złożonej, przestrzeni geograficznej. Przedsiębiorstwo nie jest odizolowanym elementem struktury przestrzennej przemysłu, ale funkcjonuje i rozwija się w wyniku zmieniających się jego relacji aktywnych i pasywnych z otoczeniem. Wśród najważniejszych, wyróżniono relacje dotyczące powiązań przedsiębiorstwa z różnorodnymi przedsiębiorstwami występującymi w strukturze przestrzennej przemysłu. Odnaczają się one: dużym zróżnicowaniem pod względem potencjału ekonomicznego, przynależności branżowej i spełnianych funkcji; określonymi relacjami z pozostałymi elementami przestrzeni geograficznej (przyrodniczymi, społecznymi, gospodarczymi, kulturowymi); oddziaływaniem reguł rozwoju ekonomicznego, zróżnicowaniem funkcjonalnym w układach przestrzennych; relacjami konkurencyjnymi między nimi; różnymi kategoriami otoczenia rynkowego, relacjami między elitami władzy oraz określonymi celami polityki przemysłowej, gospodarczej, społecznej a także przestrzennej.

Istotne jest dążenie do podnoszenia efektywności ekonomicznej wytwarzanych produktów, przy czym bardzo ważnym czynnikiem jest dążenie do obniżania kosztów produkcji. Dlatego istotną przesłanką w tym zakresie jest poszukiwanie miejsc działalności produkcyjnej o najniższych kosztach wytwarzania, najczęściej określonych podzespołów, na obszarze układów lokalnych, regionalnych, czy krajowych. Wpływa to na różnicowanie struktury przestrzennej przemysłu, przejawiającej się w koncentracji lub dekoncentracji terytorialnej kapitału, jednostek wytwarzania produktów, przy ciągłym poszukiwaniu miejsc pozwalających na najwyższą efektywność ekonomiczną, możliwości wykorzystania relatywnie tańszych zasobów pracy i in. Uruchamia i rozwija to procesy internacjonalizacji produkcji, które w konsekwencji prowadzą do nasilania procesów globalizacji.

W wyniku nowych lokalizacji, przedsiębiorstwa przemysłowe oddziałują także na otoczenie, wpływając na podnoszenie jego jakości i wzrost potencjału społeczno-gospodarczego oraz kulturowego, poprzez dbanie o wyższą jakość lokalnej, czy regionalnej kadry pracowniczej, rozwijanie działalności edukacyjnej, podnoszenie jakości usług oraz poprawę funkcjonowania instytucji publicznych i in.

KAMILA ZIÓŁKOWSKA-WEISS

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Aktywność turystyczna argentyńskiej Polonii na przykładzie mieszkańców Buenos Aires – zarys koncepcji badań pilotażowych

The motives of travel of the Polish diaspora living in Buenos Aires – outline of the pilot research concept

Początek emigracji polskiej do Brazylii i Argentyny przypada na XIX wiek. Trudna sytuacja polityczna w Polsce, spowodowana utratą niepodległości oraz kryzys gospodarczy, stały się przyczyną emigracji Polaków na obczyznę, także do Argentyny. Władze krajów Ameryki Południowej bardzo chętnie przyjmowały emigrantów, gdyż dążyły do rozwoju gospodarczego, a w tym celu potrzebne były ręce do pracy i uprawiania ziemi. Buenos Aires jest głównym skupiskiem Polonii w Argentynie, i jednocześnie jednym z większych ośrodków polonijnych w Ameryce Południowej. Jak podaje Ambasada Polski w Buenos Aires, szacuje się, że w samej stolicy Argentyny mieszka około 18-20 tys. osób pochodzenia polskiego.

Głównym celem badań jest określenie aktywności i destynacji turystycznych argentyńskiej Polonii na przykładzie mieszkańców Buenos Aires. W tym celu przeprowadzone zostały w 2018 roku pilotażowe badania ankietowe, dzięki którym uzyskana została informacja dotycząca długości trwania podróży, częstotliwości podróżowania, wyboru środka transportu, sposobu organizacji podróży, to z kim argentyńska Polonia podróżuje, gdzie się zatrzymuje podczas podróży oraz jakie są główne motywy oraz cele podróżowania.

Argentyna to bardzo zróżnicowany krajobrazowo, kulturowo i geograficznie kraj. Wśród Polonii argentyńskiej dominuje zdecydowanie turystyka wypoczynkowa, najważniejszym regionem wypoczynkowym jest wybrzeże La Platy. Na wybrzeżu La Platy dużą popularnością cieszą się kąpieliska Mar de Plata i Miramar. Jak wykazały przeprowadzone pilotażowe badania ankietowe, Polonia argentyńska jest aktywna turystycznie. Około 40 % ankietowanych podróżuje 2-3 razy w roku. Najwięcej osób podróżuje w celach poznawczych i wypoczynkowych. Większość ankietowanych to osoby, które organizują swoje podróże samodzielnie, a podczas podróży najchętniej zatrzymują się u rodziny i przyjaciół.

MICHAŁ ŻEMŁA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Analiza SWOT jako popularne narzędzie w budowie strategii rozwoju turystyki gmin. Podstawowe problemy i błędy w zastosowaniu

SWOT analysis as a popular tool in creation of strategies of tourism development in municipalities. Major problems and mistakes

Analiza SWOT należy do najpopularniejszych i najczęściej wykorzystywanych narzędzi analizy strategicznej stosowanych w przygotowywaniu rozmaitych dokumentów, począwszy od biznesplanów, aż po rozmaite plany i strategie. Narzędzie to zyskało także znaczną popularność wśród jednostek samorządu terytorialnego przygotowujących swoje dokumenty strategiczne, w tym strategie rozwoju turystyki.

W opracowaniu stawiana jest hipoteza, że znaczna popularność metody przyczyniła się do spłylenia jej istoty i rozpowszechnienia się kilku istotnych błędów w jej prowadzeniu. Te błędy to: zła interpretacja pojęcia „szanse”; brak refleksji nad znaczeniem wskazanych sił, słabości, szans i zagrożeń; brak obiektywizmu i nadmierny optymizm poszczególnych stwierdzeń; brak szerszego uzasadnienia dla wskazanych sił, słabości, szans i zagrożeń. Ponieważ stawiana hipoteza zakłada jedynie fakt, że wskazane błędy bywają popełniane, a nie, że ich popełnianie stało się normą, dlatego wystarczającą metodą jej weryfikacji jest wskazanie ich występowania w analizowanych dziesięciu przypadkowo wybranych strategiach rozwoju turystyki gmin w Polsce. Strategie zostały wybrane poprzez wpisanie do wyszukiwarki bing.com frazy „strategia rozwoju turystyki w gminie” i wybór pierwszych dziesięciu rekordów z wyników wyszukiwania.

MAGDALENA ŻMUDA-PAŁKA

Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie, Polska

MATYLDA SIWEK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska

Turystyka senioralna – szansa i wyzwania stawiane obiektom noclegowym w obliczu starzenia się społeczeństwa na przykładzie Krynicy-Zdroju

Senior tourism – the opportunity and challenges set to accommodation facilities in the face of an aging population on the example of Krynica-Zdrój

Zmiany demograficzne związane ze starzeniem się populacji wpływają na wiele aspektów naszego życia. Wydłużająca się długość trwania życia, zmniejszanie się liczby narodzin oraz rozwój medycyny i powszechny dostęp do usług medycznych, powoduje, że zmienia się struktura wieku ludności. Prognozy wg Eurostatu wskazują, że w Unii Europejskiej w 2050 r. blisko 28% będą stanowiły osoby w wieku starszym. Podobnie duży odsetek seniorów będzie widoczny także w Polsce.

Starość jawi się jako negatywny aspekt, w tym: duże obciążenie dla budżetu państwa, zwiększenie wartości wypłacanych świadczeń społecznych, wzrost nakładów na zapewnienie opieki zdrowotnej i społecznej. Starzejące się społeczeństwa charakteryzują się obniżeniem udziału osób w wieku produkcyjnym, co może przełożyć się na niższy poziom innowacyjności, mniejszą międzynarodową konkurencję oraz niższą skłonność do podejmowania ryzyka. Polityka senioralna niewątpliwie jest wyzwaniem XXI wieku. Jednakże osoby w trzecim wieku to także duży potencjał i szansa rozwoju tak zwanej „srebrnej gospodarki” („silver economy”), w której istnieje wysoki odsetek osób starszych. „Srebrna gospodarka” stwarza nową możliwość radzenia sobie z problemami starzenia poprzez proaktywne podejście do gospodarki, w której wykorzystuje się produkcję towarów i usług, wynikających z potrzeb starzenia się społeczeństwa. Jest to celowe kształtowanie gospodarki, wychodzącej naprzeciw różnorodnym zapotrzebowaniom seniorów, w tym zarówno na podstawowe i niezbędne dobra i usługi, jak i na te dodatkowe czy luksusowe. Jednym z ważniejszych zaleceń „srebrnej gospodarki” jest aktywizowanie osób starszych. Podejmowanie różnego rodzaju aktywności przez osoby starsze, pozytywnie wpływa na ich funkcjo-

nowanie, na jakość ich życia, zapobiega samotności, umożliwia utrzymanie sprawności do późnych lat. To właśnie dzięki osobom starszym rozwinęło się wiele instytucji i organizacji, powstały liczne Uniwersytety Trzeciego Wieku czy Kluby Seniora. Coraz lepszy stan zdrowia osób starszych oraz zwiększająca się świadomość korzystnego wpływu podejmowania aktywności fizycznej sprzyjają upowszechnianiu się wśród seniorów aktywności turystycznej. Osoby starsze to niewątpliwie specyficzni klienci, dysponujący dużą ilością czasu wolnego, a przez to będący dużym potencjałem i źródłem koniunktury dla szeroko pojętego rynku przemysłu turystycznego.

Szeroka grupa odbiorców to szansa rozwoju dla wielu przedsiębiorstw związanych z turystyką senioralną i uzdrowiskową. Niniejsze badania dotyczyły miasta Krynicy-Zdroju, które od wieków słynie z walorów leczniczych i nadal stanowi ważne miejsce na mapie miast uzdrowiskowych. Przeprowadzając kwerendę internetową dokonano analizy oferty obiektów noclegowych pod kątem przygotowanego i specjalnie dedykowanego programu dla seniorów. Pod uwagę wzięto rodzaje ofert, pakiety zniżkowe, możliwości formy aktywności i spędzania czasu wolnego, a także udogodnienia i dostosowania obiektów dla osób starszych.

Celem opracowania było ukazanie prawidłowości i perspektywy rozwoju turystyki senioralnej. Opracowanie oparte na zebranych materiale z obiektów leżących w Krynicy-Zdroju prezentuje kształtowanie się „srebrnej gospodarki” w odniesieniu do obiektów noclegowych oraz dalsze możliwości rozwoju wykorzystując aspekt starzenia się społeczeństwa.

WYKAZ OGÓLNOPOLSKICH I MIĘDZYNARODOWYCH
KONFERENCJI NAUKOWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO
PROBLEMATYCE GEOGRAFII PRZEMYSŁU I USŁUG

LIST OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES
IN THE SERIES FOCUSED ON INDUSTRIAL AND SERVICE GEOGRAPHY

Organizatorzy / Organisers:

Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii
Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie,
Komisja Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego,
Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich w Krakowie,
Sekcja Gospodarki Przestrzennej Komisji Nauk Ekonomicznych PAN Oddz.
w Krakowie / Komisja Nauk Ekonomicznych i Statystyki PAN Oddz.
w Krakowie.

Wykaz konferencji / Conference list:

Geografia przemysłu w akademickim kształceniu nauczycieli geografii, Kraków,
9-10 grudnia 1985 r.

Zakład przemysłowy w akademickim kształceniu nauczycieli geografii, Kraków,
15-17 grudnia 1986 r.

*Problematyka ośrodka przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli
geografii*, Kraków, 30 listopada-2 grudnia 1987 r.

*Problematyka okręgu przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli
geografii*, Kraków, 12-13 grudnia 1988 r.

Regionalne problemy uprzemysłowienia – zagadnienia teoretyczno-poznawcze,
Kraków, 27-28 listopada 1989 r.

Problemy przemysłu rolno-spożywczego w badaniach geograficznych, Kraków,
26-27 listopada 1990 r.

*Geografia przemysłu w warunkach nowego systemu gospodarowania. Problemy
badawcze i odzwierciedlenie ich w kształceniu nauczycieli*, Kraków, 2-4 grudnia
1991 r.

Funkcjonowanie przedsiębiorstw przemysłowych w zmieniających się warunkach gospodarowania, Kraków, 23-25 listopada 1992 r.

Zachowania przestrzenne przemysłu w zmieniających się warunkach gospodarowania, Kraków, 8-10 listopada 1993 r.

Wpływ procesów transformacji gospodarki narodowej na funkcjonowanie jednostek gospodarczych i układów przestrzennych, Kraków, 5-6 grudnia 1994 r.

Osiągnięcia i kierunki badawcze geografii przemysłu w ośrodkach akademickich, Kraków, 4-5 grudnia 1995 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (I), Kraków, 9-10 grudnia 1996 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (II), Kraków, 8-9 grudnia 1997 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (III), Kraków, 7-8 grudnia 1998 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (IV), Kraków, 6-7 grudnia 1999 r.

Przemiany struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej, Kraków, 4-5 grudnia 2000 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych, Kraków, 3-4 grudnia 2001 r.

Przemysł w procesie globalizacji, Kraków, 2-3 grudnia 2002 r.

Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu, Kraków, 1-2 grudnia 2003 r.

XX Jubileuszowa Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Efekty restrukturyzacji polskiej przestrzeni przemysłowej*, Kraków, 6-7 grudnia 2004 r.

XXI Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Procesy transformacji przemysłowych układów regionalnych na tle zmieniającego się otoczenia*, Kraków, 5-6 grudnia 2005 r.

XXII Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Problemy metodologiczne geografii przemysłu*, Kraków, 4-5 grudnia 2006 r.

XXIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Wpływ procesów globalizacji i integracji europejskiej na transformację struktur przemysłowych*, Kraków, 3-4 grudnia 2007 r.

XXIV Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Funkcje przemysłu i usług w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego* (24th International Scientific Conference on *Functions of Industry and Services in the Development of Information Society*), Kraków, 1-2 grudnia (December) 2008 r.

XXV Jubileuszowa Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Procesy transformacji przemysłu i usług w regionalnych i krajowych układach przestrzennych* (25th Jubilee International Scientific Conference on *The Processes of Transformation of Industry and Services in Regional and National Spatial Systems*), Kraków, 30 listopada (November) – 1 grudnia (December) 2009 r.

26. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Wpływ kryzysu na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz zmiany struktur przestrzennych przemysłu i usług* (26th International Scientific Conference on *Impact of Crisis on the Activity of Enterprises and Changes in the Spatial Structures of Industry and Services*), Kraków, 6-7 grudnia (December) 2010 r.

27. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Wpływ innowacyjności na rozwój przedsiębiorstw i gospodarki w układach przestrzennych* (27th International Scientific Conference on *The Effect of Innovation on the Development of Enterprises and Economy in Spatial Systems*), Kraków, 5-6 grudnia (December) 2011 r.

28. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Przemysł i usługi w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy* (28th International Scientific Conference on *Industry and Services in the Development of Knowledge-based Economy*), Kraków, 3-4 grudnia (December) 2012 r.

29. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Zmiany struktury przestrzennej przemysłu i usług w warunkach kryzysu gospodarczego* (29th International Scientific Conference on *Changes in the Spatial Structure of Industry and Services under Economic Crisis Conditions*), Kraków, 2-3 grudnia (December) 2013 r.

30. Jubileuszowa Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Problematyka badawcza przemian strukturalnych przemysłu i usług w układach przestrzennych* (30th Jubilee International Scientific Conference on *Structural Transformations of Industry and Services in Spatial Systems - Research-related Issues*), Kraków, 1-2 grudnia (December) 2014 r.

31. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu i usług (31st International Scientific Conference on International Determinants for the Development of Industry and Services), Kraków, 7-8 grudnia (December) 2015 r.

32. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. Rola przemysłu i usług w rozwoju społeczno-gospodarczym układów przestrzennych (32nd International Scientific Conference on International The Role of Industry and Services in Socioeconomic Development of Spatial System), Kraków, 5-6 grudnia (December) 2016 r.

33. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. „Przemiany strukturalne przemysłu i usług w układach przestrzennych” (33rd International Scientific Conference on Structural Transformations of Industry and Services in Spatial Systems), Kraków, 4-5 grudnia (December) 2017 r.

34. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. „Problematyka badawcza geografii przemysłu i usług” (34th International Scientific Conference on Research Issues in Geography of Industry and Services), Kraków, 3-4 grudnia (December) 2018 r.

W 2019 r. zapraszamy na kolejną 35. Jubileuszową Międzynarodową Konferencję Naukową (35th Jubilee International Scientific Conference), Kraków, 2-3 grudnia (December) 2019 r.

oprac. Wioletta Kilar, Monika Płaziak

WYKAZ OGÓLNOPOLSKICH I MIĘDZYNARODOWYCH
KONFERENCJI NAUKOWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO
PROBLEMATYCE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

LIST OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES
FOCUSED ON ENTREPRENEURSHIP

Organizatorzy / Organisers:

Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii
Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie,
Komisja Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego
Wydawnictwo Nowa Era
Fundacja „Edukacja dla Społeczeństwa”

Wykaz konferencji / Conference list:

I Pierwsza Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość a współczesne wyzwania cywilizacyjne*, Kraków, 27-28 września 2004 r.

II Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w podnoszeniu konkurencyjności społeczeństwa i gospodarki* ze specjalną sesją *Rola etyki w przedsiębiorczości*, Kraków, 10-11 października 2005 r.

III Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w aktywizacji gospodarczej*, Kraków, 9-10 października 2006 r.

IV Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w gospodarce opartej na wiedzy* ze specjalną sesją nt. *Rola etyki w przedsiębiorczości*, Kraków, 8-9 października 2007 r.

V Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego* połączona z I Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 6-7 października 2008 r.

VI Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość w warunkach integracji europejskiej* połączona z II Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 5-6 października 2009 r.

VII Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość w warunkach globalizacji* połączona z III Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 4-5 października 2010 r.

8. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w edukacji* (8th International Scientific Conference on *The Role of Entrepreneurship in Education*) połączona z 4. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 3-4 października (October) 2011 r.

9. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość w warunkach kryzysu gospodarczego* (9th International Scientific Conference on *Entrepreneurship in the Conditions of Economic Crisis*) połączona z 5. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 8-9 października (October) 2012 r.

10. Jubileuszowa Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w rozwoju firm i układów przestrzennych* (10th Jubilee International Scientific Conference on *The Role of Entrepreneurship in the Development of Enterprises and Spatial Systems*) połączona z 6. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 7-8 października (October) 2012 r.

11. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym układów przestrzennych* (11th International Scientific Conference on *The Role of Entrepreneurship in Socio-Economic Development of Spatial Systems*), połączona z 7. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 6-7 października (October) 2014 r.

12. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju układów lokalnych* (12th International Scientific Conference on *Entrepreneurship as a Factor in the Development of Local Systems*), połączona z 8. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 5-6 października (October) 2015 r.

13. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Międzynarodowe i krajowe uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w układach przestrzennych* połączona z 9. Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 10-11 października (October) 2016 r.

14. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość w rozwoju układów regionalnych* (14th International Scientific Conference on *Entrepreneurship in the Development of Regional Systems*), połączona z 10. Jubileuszowym Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 9-10 października (October) 2017 r.

15. Jubileuszowa Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. Problematyka badawcza funkcji przedsiębiorczości w rozwoju układów przestrzennych (15th Jubilee International Scientific Conference on The Functions of Entrepreneurship in the Development of Spatial Systems – Research-related Issues), połączoną z 11. Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 8-9 października (October) 2018 r.

W 2019 r. zapraszamy na kolejną 16. Międzynarodową Konferencję Naukową (16th International Scientific Conference) połączoną 12. Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 7-8 października (October) 2019 r.

oprac. Wioletta Kilar, Monika Płaziak

WYKAZ TOMÓW „PRAC KOMISJI GEOGRAFII PRZEMYSŁU
POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO” ORAZ WCZEŚNIEJ
WYDAWANYCH PRAC ZBIOROWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO
PROBLEMATYCE GEOGRAFII PRZEMYSŁU

LIST OF VOLUMES "STUDIES OF THE INDUSTRIAL GEOGRAPHY
COMMISSION OF THE POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY"
AND EARLIER COLLECTIVE WORKS PUBLISHED IN THE INDUSTRIAL
GEOGRAPHY SERIES

„Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego” to czasopismo wydawane od 2000 roku (początkowo jako seria wydawnicza o charakterze monograficznym) przez Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie oraz Komisję Geografii Przemysłu PTG. Poszczególne tomy zawierają prace wpisujące się w problematykę określoną tytułem danego numeru. Od 2013 r. wydawane są cztery tomy w roku. Czasopismo jest indeksowane od 2018 r. w bazie Web of Science Core Collection – Emerging Sources Citation Index, a także w innych bazach czasopism i bibliotekach cyfrowych m.in. BazEkon, BazHum, CEJSH – The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, ERIH PLUS – The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, Google Scholar, Pedagogicznej Bibliotece Cyfrowej, POL-Index oraz Repozytorium Uniwersytetu Pedagogicznego.

Zapraszamy serdecznie do lektury i składania artykułów.

Strona internetowa czasopisma w języku polskim i angielskim z otwartym (bezpłatnym) dostępem do archiwalnych numerów: www.prace-kgp.up.krakow.pl

“Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society” is a scientific journal published since 2000 (initially as monograph-type publishing series) by the Institute of Geography of the Pedagogical University of Cracow and the Industrial Geography Commission of PGS. It is a continuation of earlier collective works, presenting the outcome of debates held at conferences devoted to industrial geography. Each volume of the series presents works tackling the topic described by the title of the volume. Since 2013, 4

volumes are published per year. The journal is indexed from 2018 in Web of Science Core Collection – Emerging Sources Citation Index and other journal databases, including: BazEkon, BazHum, ERIH PLUS – The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, CEJSH – The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, Google Scholar, Pedagogical Digital Library, POL-Index and Pedagogical University Repository.

We invite you to read and submit your articles.

Website of the journal in Polish and English, including open access to archive volumes: www.prace-kgp.up.krakow.pl

e-mail: pracekgp@up.krakow.pl

**Prace zbiorowe z cyklu poświęconego problematyce geografii przemysłu /
Collective works published in the industrial geography series:**

Zioło Z. (red.), 1987, *Geografia przemysłu w akademickim kształceniu nauczycieli*, Materiały i Sprawozdania, z. 14, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1988, *Zakład przemysłowy w akademickim kształceniu nauczycieli geografii*, Materiały i Sprawozdania, z. 16, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1990, *Problematyka ośrodka przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli geografii*, Materiały i Sprawozdania, z. 19, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1991, *Problemy przemysłu rolno-spożywczego w badaniach geograficznych*, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Kraków-Warszawa.

Zioło Z. (red.), 1992, *Geografia przemysłu w warunkach nowego systemu gospodarowania – problemy badawcze i odzwierciedlenie ich w kształceniu nauczycieli*, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Kraków-Warszawa.

Zioło Z. (red.), 1993, *Problematyka okręgu przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli geografii*, Materiały i Sprawozdania, z. 26, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1993, *Regionalne problemy uprzemysłowienia*, red. Z. Zioło, Materiały i Sprawozdania, z. 27, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Komisja Geografii Przemysłu PTG, , Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1994, *Funkcjonowanie przedsiębiorstw przemysłowych w zmieniających się warunkach gospodarowania*, Materiały i Sprawozdania, z. 28, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków-Warszawa.

Zioło Z. (red.), 1994, *Zachowania przestrzenne przemysłu w zmieniających się warunkach gospodarowania*, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Kraków-Warszawa.

Zioło Z. (red.), 1996, *Wpływ procesów transformacji gospodarki narodowej na funkcjonowanie jednostek gospodarczych i układów przestrzennych*, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z. (red.), 1997, *Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej*, red. Z. Zioło, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Misztal S., Zioło Z. (red.), 1998, *Dorobek polskiej geografii przemysłu w badaniach ośrodków akademickich*, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, Wydawnictwo Krakowskiego Oddziału PAN, Warszawa-Kraków.

Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society:

Zioło Z. (red.), 2000, *Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 1, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z. (red.), 2001, *Problemy przemian struktur przestrzennych przemysłu*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 2, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z. (red.), 2001, *Problemy przemian struktur przemysłowych w procesie wdrażania regul gospodarki rynkowej*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 3, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Wydział Ekonomiczny UMCS w Lublinie-Filia w Rzeszowie, Warszawa-Kraków-Rzeszów.

Zioło Z. (red.), 2002, *Problemy transformacji struktur przemysłowych*, red. Z. Zioło, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 4, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Uniwersytet Rzeszowski-Wydział Ekonomii, Warszawa-Kraków-Rzeszów.

Zioło Z., Makiela Z. (red.), 2003, *Kształtowanie się struktur przemysłowych*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 5, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Makiela Z. (red.), 2003, *Przemysł w procesie globalizacji*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 6, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Makiela Z. (red.), 2004, *Przemiany struktur przemysłowych*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 7, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2006, *Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 8, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2006, *Efekty restrukturyzacji polskiej przestrzeni przemysłowej*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 9, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2008, *Procesy transformacji układów przestrzennych przemysłu na tle zmieniającego się otoczenia*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 10, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2008, *Problematyka badawcza geografii przemysłu*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 11, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2009, *Wpływ procesów globalizacji i integracji europejskiej na transformację struktur przemysłowych*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 12, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2009, *Funkcje przemysłu w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego / Functions of industry in the developing of an information society*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 13, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2009, *Problemy kształtowania się przestrzennych struktur przemysłowych i ich otoczenia / Problems in the formation of industrial spatial structures and their surrounding*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 14, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2010, *Procesy transformacji przemysłu i usług w regionalnych i krajowych układach przestrzennych / Processes of Transformation of Industry and Services in Regional and National Spatial Systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 15, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2010, *Procesy przemian przemysłu i usług w wybranych krajach / Processes of Transformation of Industry and Services in Selected Countries*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa

Geograficznego, 16, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2011, *Wpływ kryzysu na zachowania przedsiębiorstw oraz przemiany struktur regionalnych / The impact of the crisis on the behavior of enterprises and regional structure changes*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 17, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2011, *Przemiany struktur lokalnych i regionalnych sektora usług w latach kryzysu gospodarczego / Changes in local and regional structures of the service sector during economic crisis*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 18, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2012, *Wpływ innowacyjności na zmiany gospodarki w układach przestrzennych / Effect of innovativeness on the economic changes in spatial systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 19, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2012, *Wpływ innowacyjności na rozwój przedsiębiorstw / The influence of innovativeness on enterprises development*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 20, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Funkcje przemysłu i usług w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy / Functions of industry and services in development of knowledge-based economy*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 21, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego układów przestrzennych / Conditions of socio-economic development of spatial systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 22, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut

Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Rola innowacyjności w rozwoju społeczno-gospodarczego układów przestrzennych / Role of innovativeness in socio-economic development of spatial systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 23, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Wybrane problemy rozwoju usług turystycznych / Selected problems of tourism industry development*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 24, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Contemporary issues in Polish industrial geography*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 25, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Przemiany struktur regionalnych w warunkach kryzysu gospodarczego / Transformation of regional structures under economic crisis conditions*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 26, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Wpływ kryzysu gospodarczego na przemiany struktur przemysłowych / Impact of economic crisis on the transformation of industrial structures*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 27, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Przemiany sektora usług i instytucji / Transformation of the service sector and institutions*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geo-

graphy Commission of the Polish Geographical Society, 28, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Rozwój przemysłu w wybranych krajach / Development of industry in selected countries*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 29(1), Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Przemiany struktur przemysłu i usług w układach regionalnych / Changes of the industry and services structures in regional systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 29(2), Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Przemiany sektora energetycznego i usług / Changes in the energy sector and services*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 29(3), Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Problematyka badawcza przemian strukturalnych przemysłu i usług w układach przestrzennych / Structural transformations of industry and services in spatial systems – research-related issues*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 29(4), Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Międzynarodowe i krajowe uwarunkowania rozwoju przedsiębiorstw / International and national conditions of enterprises development*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 30, no 1, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju układów lokalnych i regionalnych / International Determinants for the Development of Local and Regional Systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 30, no 2, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu / International Conditions for the Development of Industry*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 30, no 3, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Przemiany sektora usług transportowych i turystycznych / The Transformation of Transport and Tourism Industry*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 30, no 4, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2017, *Przemiany strukturalne wybranych sektorów gospodarki / Structural changes in selected sectors of the economy*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 31, no 1, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2017, *Rozwój układów lokalnych i regionalnych w procesie przemian gospodarczych / Development of local and regional systems in the process of economic transformation*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 31, no 2, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2017, *Rozwój wybranych działów sektora usług / The development of selected branches of the services sector*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 31, no 3, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2017, *Rozwój przemysłu w krajowych i regionalnych strukturach gospodarczych / The development of industry in national and regional economic structures*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 31, no 4, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2018, *Wybrane problemy rozwoju usług transportowych i turystycznych / Selected issues in the development of transport and tourism industry*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 32, no 1, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2018, *Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorstw oraz wybranych sektorów gospodarki / Conditions for the development of enterprises and selected sectors of the economy*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 32, no 2, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2018, *Czynniki rozwoju gospodarczego układów regionalnych i lokalnych / Conditions for economic development of regional and local systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 32, no 3, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2018, **Research issues in Polish geography of industry**, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 32, no 4, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

oprac. Wioletta Kilar, Monika Plaziak

WYKAZ TOMÓW „PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – EDUKACJA”

LIST OF VOLUMES "ENTREPRENEURSHIP – EDUCATION"

„Przedsiębiorczość – Edukacja” to czasopismo wydawane corocznie od 2005 r. (początkowo jako seria wydawnicza o charakterze monograficznym) przez Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Poszczególne tomy zawierają prace wpisujące się w problematykę określoną tytułem danego numeru. Część prac każdego tomu poświęcona jest zagadnieniom edukacji w zakresie przedsiębiorczości. Czasopismo jest indeksowane w bazach czasopism i bibliotekach cyfrowych m.in. w BazEkon, BazHum, CEJSH – The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, ERIH PLUS – The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, Google Scholar, Pedagogicznej Bibliotece Cyfrowej, POL-Index oraz Repozytorium Uniwersytetu Pedagogicznego.

Zapraszamy do lektury i składania artykułów.

Strona internetowa czasopisma w języku polskim i angielskim z dostępem do archiwalnych numerów: www.p-e.up.krakow.pl

“Entrepreneurship – Education” is a scientific journal published since 2005 (initially as monograph-type publishing series) by the Department of Entrepreneurship and Spatial Management of Institute of Geography of the Pedagogical University of Cracow. Each volume of the series presents works tackling the topic described by the title of the volume. Some articles of each volume is dedicated to entrepreneurship education. According to B list of journals published by the Ministry of Science and Higher Education in 2014, the scoring of the journal is 6. The journal is indexed in the journal databases, including: BazEkon, BazHum, CEJSH – The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, ERIH PLUS – The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, Google Scholar, Pedagogical Digital Library, POL-Index and Pedagogical University Repository.

We invite you to read and submit your article.

Website of the journal in Polish and English, including open access to archive volumes: www.p-e.up.krakow.pl

e-mail redakcji: pe@up.krakow.pl

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2005, ***Przedsiębiorczość a współczesne wyzwania cywilizacyjne***, Przedsiębiorczość - Edukacja, 1, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydawnictwo „MiWa”, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2006, ***Rola przedsiębiorczości w podnoszeniu konkurencyjności społeczeństwa i gospodarki***, Przedsiębiorczość - Edukacja, 2, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2007, ***Rola przedsiębiorczości w aktywizacji gospodarczej***, Przedsiębiorczość - Edukacja, 3, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2008, ***Rola przedsiębiorczości w gospodarce opartej na wiedzy***, Przedsiębiorczość - Edukacja, 4, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2009, ***Rola przedsiębiorczości w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego***, Przedsiębiorczość - Edukacja, 5, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2010, ***Przedsiębiorczość w warunkach integracji europejskiej***, Przedsiębiorczość - Edukacja, 6, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2011, ***Przedsiębiorczość w warunkach globalizacji/ Entrepreneurship in the Conditions of Globalization***, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 7, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2012, ***Rola przedsiębiorczości w edukacji / The Role of Entrepreneurship in Education***, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 8, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Przedsiębiorczość w warunkach kryzysu gospodarczego / Entrepreneurship in the Conditions of Economic Crisis*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 9, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Rola przedsiębiorczości w rozwoju firm i układów przestrzennych / The Role of Entrepreneurship in the Development of Enterprises and Spatial Systems*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 10, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Rola przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym układów przestrzennych / The Role of Entrepreneurship in the Socio-economic Development of Spatial Systems*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 11, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju układów lokalnych / Entrepreneurship as a Factor in the Development of Local Systems*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, nr 12, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2017, *Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości / Conditions for Development of Entrepreneurship*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, nr 13, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2018, *Rola przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym / The Role of Entrepreneurship in Socio-economic Development*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, nr 14, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków.

oprac. Wioletta Kilar, Monika Płaziak

SPIS TREŚCI / CONTENTS

Wprowadzenie / Introduction.....	5
MALGORZATA BAJGIER-KOWALSKA, MARIOLA TRACZ Modele rozwoju agroturystyki w polskich Karpatach	12
RAFAŁ BIELECKI Uwarunkowania rozwoju farm wiatrowych w Polsce.....	13
TADEUSZ BOCHEŃSKI Powiązania przemysłu z portami morskimi w państwach nabiałtyckich	14
TADEUSZ BOCHEŃSKI, SEBASTIAN WOJTKIEWICZ Import taboru kolejowego i technologii do jego produkcji na polski rynek	15
PAWEŁ BREZDEŃ Procesy koncentracji i specjalizacji przemysłu w województwie dolnośląskim w latach 2005-2016 – ujęcie przestrzenne	16
ALEKSANDER BURNASOV, MARIA ILYUSHKINA, YURI KOVALEV, ANATOLY STEPANOV The transformation of economic development in the border regions of Russia and Kazakhstan in the post-soviet period.....	18
AGNIESZKA CIUREJ, ANNA CHROBAK, ANNA WOLSKA, SZYMON KOWALIK Walory geoturystyczne Doliny Chochołowskiej udostępnione dla osób niepełnosprawnych ruchowo	19
MAGDALENA CYREK Czynniki zmian produktywności w branżach działalności gospodarczej w Polsce	20
IZABELA CZAJA Porządek przedsiębiorczy i technologiczny. Zmiany w układach przemysłu i usług na podstawie prognoz	22
ANNA CZAPLIŃSKA, IRYNA KIBYCH Eksport drewna z Ukrainy na tle rosnącego deficytu surowcowego w przemyśle drzewnym UE	24
PAWEŁ CZAPLIŃSKI Polska geografia przemysłu w badaniach morza	26

PAWEŁ CZAPLIŃSKI, IGOR KAVETSKYY	
Przestrzenny wymiar funkcjonowania i rozwoju energetyki odnawialnej na Ukrainie.....	27
MARTA CZYŻEWSKA	
Akceleracja i inwestycje w startupy a możliwości rozwoju nowych technologii w Polsce.....	29
JOANNA DOMINIAK	
Współczesna problematyka usług w świetle polskiej literatury geograficznej.....	30
SŁAWOMIR DOROCKI, PAWEŁ STRUŚ	
Kształtowanie się struktur przemysłowych Polski południowo- wschodniej w ujęciu analizy skokowej.....	32
IRENEUSZ DRABIK	
Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki Polski na tle Unii Europejskiej.....	33
WOJCIECH DYBA, TADEUSZ STRYJAKIEWICZ	
Źródła wiedzy a cykl życia klastra: wnioski z badania wybranych klastrow meblarskich w Polsce i Włoszech.....	34
ROBERT FARACIK	
Zjawiska turystyczne w przestrzeni miasta historycznego. Zależności, konsekwencje, zmiany.....	35
WIESŁAWA GIERAŃCZYK	
Administracyjne źródła danych i lokalne obszary rynku pracy – propozycja statystyki publicznej badań geografii przemysłu.....	37
HANNA GODLEWSKA-MAJKOWSKA	
Biegunowość przestrzeni regionalnej – dylemat kształtowania atrakcyjności inwestycyjnej Polski.....	39
SŁAWOMIR GOLISZEK	
Zróźnicowanie w dostępności transportem indywidualnym i publicznym do wybranych usług.....	40
ANATOL JAKOBSON, NATALIA BATCIUN	
Siberia: the problems of territorial differentiation of the strategic ways of development.....	41
MATEUSZ JANAS	
Konkurencyjność i innowacyjność sektora MŚP w Polsce.....	43

KATARZYNA JANCZARSKA-BERGEL	
Turystyka jako jeden z czynników rozwoju regionalnego na przykładzie departamentu Vaucluse w południowo-wschodniej Francji	44
DANUTA JANCZEWSKA	
Zarządzanie usługami logistycznymi w świetle rozwoju przedsiębiorczości lokalnej	45
MICHAŁ JASIŃSKI	
Turystyka a pomoc rozwojowa w procesie rozwoju społeczno- ekonomicznego w państwach Południa o niekorzystnym położeniu geograficznym oraz najslabiej rozwiniętych.....	46
MACIEJ KĘDZIERSKI	
Etyczny aspekt innowacyjności produktowej	47
WIOLETTA KILAR	
Korporacje jako przedmiot badań geografii przemysłu	48
DARIUSZ KLIMEK	
Ograniczenia i ich skutki w polskiej polityce przemysłowej w pierwszych 10 latach okresu transformacji (1989-1999)	49
ANNA KOLASIŃSKA, MATYLDA SIWEK	
Wykorzystanie e-usług w udostępnianiu dziedzictwa kulturowego na przykładzie krakowskich muzeów	50
PIOTR KONDRACIUK, AGNIESZKA ŚWIĘTEK	
Długość wyjazdu turystycznego jako determinanta wyboru usług turystycznych wśród kibiców w Polsce i Wielkiej Brytanii.....	52
KATARZYNA KOWALSKA	
Czynniki zewnętrzne zarządzania społecznie odpowiedzialnego w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce.....	53
ANITA KULAWIAK	
Współczesne funkcje placów targowych w przestrzeni Łodzi.....	55
EWA KUSIDEL	
Prognozy zatrudnienia w sektorze przemysłu i usług w Polsce	56
ANDRII KUZYSZYN	
Spatial organization of the sphere of services in the regions of the Carpathian-Podilskyi region, Ukraine	57
GABOR LUX	
Medium-sized domestic enterprises in an FDI-dependent economy: A diversification path for Hungarian manufacturing	60

WOJCIECH MACIEJEWSKI	
Innowacje, dochód, edukacja – analiza przestrzenna Polski	61
GRZEGORZ MASIK	
Sektor przemysłowy i usługowy w badaniach odporności gospodarczej regionów	62
JACEK MAY	
Przemysł i usługi oparte na wiedzy w zmieniającej się strukturze gospodarczej miast województwa łódzkiego w latach 1999-2017	63
CECÍLIA MEZEI	
Enterprise development practice of Hungarian local governments	65
ZBIGNIEW MICHALIK	
Trwałość przewagi konkurencyjnej w sektorze fonograficznym w krajach Grupy V4	66
DANUTA MIŁASZEWICZ	
Przedsiębiorczość w Polsce na tle wybranych krajów OECD	67
MICHAŁ MŁODY, ADAM WEINERT	
Przemysł 4.0 w Polsce – kluczowe pytania i kierunki przyszłych badań	68
DOROTA MURZYN	
Rozwój przemysłu w polskich regionach poprzez inteligentne specjalizacje na przykładzie województwa małopolskiego	69
PIOTR NIEDZIELSKI, KATARZYNA ŁOBACZ	
Transfer wiedzy z Centrów Usług jako czynnik kształtowania konkurencyjności MŚP w województwie zachodniopomorskim	71
PAWEŁ NOWAK	
Przestrzenne zróżnicowanie zaległych zobowiązań finansowych gospodarstw domowych w Polsce	72
AGNIESZKA OLECHNICKA, ADAM PŁOSZAJ	
Geografia współpracy naukowej	73
BARBARA OSÓCH, KARINA TESSAR	
Dywersyfikacja kapitału społecznego żeglarzy, a rozwój usług turystycznych Zalewu Szczecińskiego	74
JANINA PACH	
Istota rajów podatkowych w kontekście optymalizacji podatkowej polskich firm	75
TOMASZ PADŁO	
Wpływ światowego kryzysu ekonomicznego na zmianę preferencji miejsc zamieszkania	76

WOJCIECH PIONTEK	
Odpowiedzialność przedsiębiorcy w gospodarce cyrkularnej	77
MONIKA PŁAZIAK, ANNA IRENA SZYMAŃSKA	
Atrakcyjność placu targowego jako miejsca dokonywania zakupów w dużym mieście Europy Środkowo-Wschodniej na przykładzie Krakowa.....	78
MARCIN POŁOM, MACIEJ TARKOWSKI, KRYSZTOF PUZDRAKIEWICZ	
Społeczne, techniczne, ekonomiczne i geograficzne uwarunkowania elektryfikacji żeglugi promowej	79
INNA POPLAVSKA	
Innovative trends in the market of hotel services in Ukraine	81
PÉTER PÓLA	
Medium-sized enterprises and their institutional environment. Challenges and answers in Hungary	83
IHOR PYLYPENKO, DARIA MALCHYKOVA	
Ports in the rivers mouths of Ukraine: advantages, limitations, transformations and spatial trends.....	84
TOMASZ RACHWAŁ	
Problematyka badawcza przemian strukturalnych przemysłu Polski w geografii przemysłu.....	85
TOMASZ RACHWAŁ	
Problematyka geografii przemysłu w edukacji na poziomie szkoły podstawowej i średniej w świetle nowej podstawy programowej.....	87
PIOTR RAŻNIAK, SŁAWOMIR DOROCKI, ANNA WINIARCZYK-RAŻNIAK	
Przestrzenne zróżnicowanie funkcji kontrolno-zarządczej miast w Europie Środkowo-Wschodniej i jej odporność na kryzys	89
RENATA RETTINGER	
Problematyka badawcza relacji turystyka – rozwój lokalny	90
RENATA RETTINGER, KAROLINA KUSYK	
Nisko-kosztowa turystyka indywidualna i jej udział w rozwoju lokalnym obszarów recepcyjnych na przykładzie Sri Lanki.....	91
JACEK RUDEWICZ	
Przemysł i technologie wobec wdrożenia wizji miasta inteligentnego Smart City	93
VERA RUDNEVA	
Scientific potential of Eastern Siberia for reindustrialization	94
WOJCIECH SĄDKOWSKI	
Koszty jakości przedsiębiorstw w ujęciu definicyjnym	96

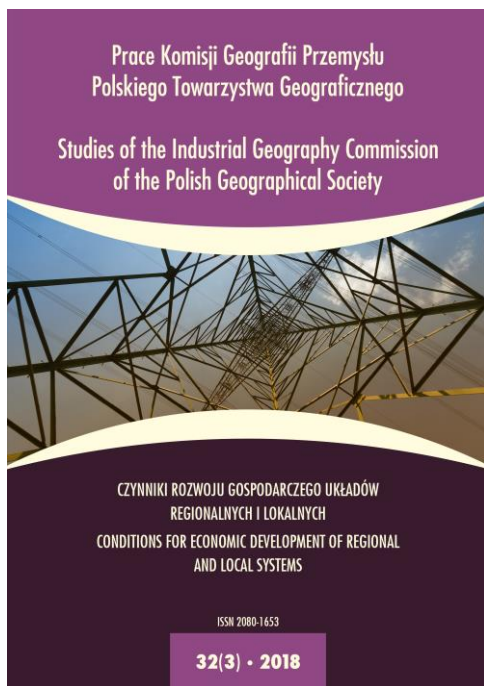
MEHMET SAIT ŞAHINALP	
Effects of natural geographic features on manufacturing industry in Şanlıurfa Province of Turkey	97
KRZYSZTOF SALA	
Wpływ przemysłu na uwarunkowania rozwoju gminy Kleszczów. Przesłanki i bariery	98
MIKHAIL SAVLOV	
East European transition from the industrial economy to the economy of services (cases of Poland and Russia)	99
DOMINIK SIKORSKI	
Przemiany funkcjonalne terenów przemysłowych we Wrocławiu po 1989 roku	101
MATYLDA SIWEK, ANNA KOLASIŃSKA, MAGDALENA ŻMUDA-PAŁKA	
Gra miejska w ofercie turystycznej, rekreacyjnej i edukacyjnej Krakowa	103
ANDRZEJ SOKOŁOWSKI, MAŁGORZATA MARKOWSKA	
Dynamiczna analiza struktur zatrudnienia w krajach Unii Europejskiej, w latach 2008-2017	105
JACEK SOŁTYS, SŁAWOMIR DOROCCI	
Miasta z rozwiniętym przemysłem jako lokalne ośrodki rozwoju na peryferiach polskich regionów	106
ANNA STASZEWSKA	
Turystyka przemysłowa i jej znaczenie dla rozwoju turystyki w województwie śląskim	108
BEATA STELMACH-FITA, WŁODZIMIERZ KUCZABSKI	
Prognozowanie lokalizacji terenów przemysłu i usług w nowej skali metropolitalnej	109
DANUTA STRAHL, MAŁGORZATA MARKOWSKA, ELŻBIETA SOBCZAK, PETR HLAVÁČEK	
Podobieństwo struktur zatrudnienia w krajach UE w latach 2008-2017 – ocena dynamiki	111
NATALIA SYSOEVA	
Foreign investment in the Siberian industry – a turn to the east	112
DANIEL SZOSTAK	
Rola samorządu lokalnego w kształtowaniu funkcji usługowej gminy	114

MARIA TKOCZ	
	Turystyka czy przemysł? Kierunki przemian gospodarki lokalnej na przykładzie gminy Wilkowice w powiecie bielskim..... 115
ANNA TOBOLSKA	
	Strategie przedsiębiorstw międzynarodowych jako problem badawczy geografii przedsiębiorstw 117
DIANA TYRNA, ŁUKASZ GAWOR, PIOTR DOLNICKI, MAREK MARCISZ	
	Zmiany struktury przemysłu wydobywczego w skali lokalnej na przykładzie zwałowisk pogórnictwa w powiecie mikołowskim 118
MARTA ULBRYCH, AGNIESZKA PACH-GURGUL	
	Efektywność energetyczna polskiego sektora przemysłowego w kontekście rozwoju zrównoważonego 120
ADAM WEINERT, MICHAŁ MŁODY	
	Przemysł 4.0 w Polsce: systematyczny przegląd literatury..... 121
GRAŻYNA WĘGRZYN	
	Kształcenie osób dorosłych jako czynnik zwiększania poziomu innowacyjności gospodarek 123
PIOTR WILCZYŃSKI	
	Strategiczno-wojskowa funkcja linii kolejowych a luki w jej rozmieszczeniu w Polsce 124
ANNA WINIARCZYK-RAŻNIAK, PIOTR RAŻNIAK	
	Magia Meksyku – Pueblos Magicos w przestrzeni turystycznej kraju 125
ŁUKASZ WOJCIESZAK	
	Porozumienie regulujące status Morza Kaspijskiego – geneza i znaczenie..... 126
BOŻENA WÓJTOWICZ	
	Ruch turystyczny a poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego Mauritiusu 127
MIROSLAW WÓJTOWICZ	
	Wpływ stabilizacji politycznej i gospodarczej na rozwój przemysłu samochodowego i motoryzacji w Kolumbii na początku XXI wieku 128
TANYA YEMCHUK	
	Characteristics of competitive advantages of restaurant business in modern business conditions (on the examples of Gabsburg restaurant and Karpaty Migovo restaurant)..... 130

ZBIGNIEW ZIOŁO	
Zarys propozycji holistycznej koncepcji badania funkcjonowania przedsiębiorstwa i struktury przestrzennej przemysłu.....	132
KAMILA ZIÓLKOWSKA-WEISS	
Aktywność turystyczna argentyńskiej Polonii na przykładzie mieszkańców Buenos Aires – zarys koncepcji badań pilotażowych ...	134
MICHAŁ ŻEMŁA	
Analiza SWOT jako popularne narzędzie w budowie strategii rozwoju turystyki gmin. Podstawowe problemy i błędy w zastosowaniu	135
MAGDALENA ŻMUDA-PĄŁKA, MATYLDA SIWEK	
Turystyka senioralna – szansa i wyzwania stawiane obiektom noclegowym w obliczu starzenia się społeczeństwa na przykładzie Krynicy-Zdroju	136
WYKAZ OGÓLNOPOLSKICH I MIĘDZYNARODOWYCH KONFERENCJI NAUKOWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO PROBLEMATYCE GEOGRAFII PRZEMYSŁU I USŁUG LIST OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES IN THE SERIES FOCUSED ON INDUSTRIAL AND SERVICE GEOGRAPHY	138
WYKAZ OGÓLNOPOLSKICH I MIĘDZYNARODOWYCH KONFERENCJI NAUKOWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO PROBLEMATYCE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LIST OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES FOCUSED ON ENTREPRENEURSHIP	142
WYKAZ TOMÓW „PRAC KOMISJI GEOGRAFII PRZEMYSŁU POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO” ORAZ WCZEŚNIEJ WYDAWANYCH PRAC ZBIOROWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO PROBLEMATYCE GEOGRAFII PRZEMYSŁU LIST OF VOLUMES "STUDIES OF THE INDUSTRIAL GEOGRAPHY COMMISSION OF THE POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY" AND EARLIER COLLECTIVE WORKS PUBLISHED IN THE INDUSTRIAL GEOGRAPHY SERIES	145
WYKAZ TOMÓW „PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – EDUKACJA” LIST OF VOLUMES "ENTREPRENEURSHIP – EDUCATION”	156
SPIS TREŚCI / CONTENTS	159

**PRACE KOMISJI GEOGRAFII PRZEMYSŁU
POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO**
kwartalnik naukowy

**STUDIES OF THE INDUSTRIAL GEOGRAPHY COMMISSION
OF THE POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY**
a scientific quarterly



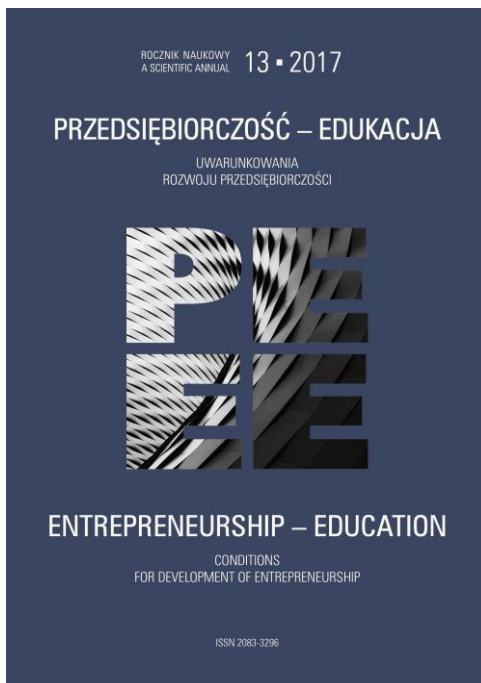
Indexed in
Web of Science Core Collection – Emerging Sources Citation Index (ESCI)

www.prace-kgp.up.krakow.pl

e-mail: pracekgp@up.krakow.pl

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ - EDUKACJA
rocznik naukowy

ENTREPRENEURSHIP - EDUCATION
a scientific annual



Indexed in
**The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences
(ERIH PLUS)**

www.p-e.up.krakow.pl

e-mail: pe@up.krakow.pl